

12 1964

planinski vestnik

planinski vestnik

Glasilo Planinske zveze Slovenije | Letnik XX | December

VSEBINA:

SAMOTAR	529
Doris Režek	
RJAVINA	531
Stanko Klinar	
PLANSARJEVO SLOVO	532
Jože Vršnik	
IN Vendar PRVENSTVENA	533
France Avčin	
JESENI V GORAH	538
Ing. Drago Zagorc — Nuška Purkelje	
OB LOBNICI NA POHORJU	540
Edi Repolusk	
PRED DESETIMI LETI	542
Matija Horvat	
HRVATSKI PLANINCI KOT SPELEOLOGI	543
Srečko Božičević	
Z LISCE NA BOHOR	548
Franc Vogelink	
MOJ CHAMONIX	549
Borut Juvanec	
SAMOTNI TRIGLAVOV SOSED	550
Oiga Svetina	
ZIMSKA MARKACIJA OD VOGLA	
DO KOMNE	551
Dr. Lev Beabler	
ČEHI V NAŠIH STENAH	553
???	
DVANAJSTI PARTIZANSKI MARS	
PLANINEC P.T. JUGOSLAVIJE	555
Jože Praprotnik	
NEKAJ MISLI PO SKUPSCINI	559
SMUČARKE ZVEZE SLOVENTJE	560
A. U.	
DRUŠTVENE NOVICE	563
NOVICE IZ MLADINSKIH ODSEKOV	566
ALPINISTIČNE NOVICE	566
IZ PLANINSKE LITERATURE	569
RAZGLED PO SVETU	574
OBNČNI ZBORI	
SLOVENSKI PLANINSKI MUZEJ	576
Jože Pretnar	
IZ KARTOTEKE PRVENSTVENIH VZPONOV	577

NASLOVNA STRAN:

NA VOGLU
Foto L. Beabler

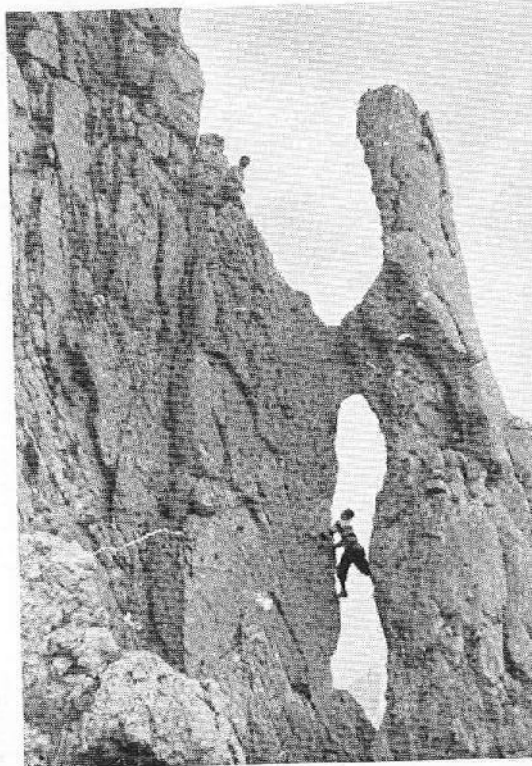
»Planinski Vestnik« je glasilo Planinske zveze Slovenije / Izdaja ga PZS - urejuje ga uredniški odbor. Odgovorni urednik: Stanko Hribar; glavni urednik: Tine Orel. Revija izhaja dvanaajstkrat na leto. Članke pošiljajte na naslov: Tine Orel, Planinska zveza Slovenije, Ljubljana / Uprava: Planinska zveza Slovenije, Ljubljana, Dvorčakova 9, p. p. 214, telefon 32-553 / Tu se urejajo: reklamacije (ki se upoštevajo dva meseca po izidu številke), naročnina, honorarij, oglasi, razvid naslovov / Tiska in klišeje izdeluje Tiskarna »Jože Moškrič« v Ljubljani / Letna naročnina je din 900.—, ki jo morete plačati tudi v štirih obrokih po din 225.— (naročnina za inozemstvo din 1600.—) / Tekoči račun revije pri Narodni banki 600-14-3-121 / Spremembo naslova javljajte na Upravo Planinskega vestnika, pri čemer navedite poleg prejšnjega vedno tudi novi naslov, po možnosti s tiskanimi črkami.

Odповedi med letom ne sprejemamo. Upoštevamo pa pismene odповedi, ki jih naročniki izroče Upravi do 1. decembra za prihodnje leto.

»Naše planine«

EDINI PLANINSKI ČASOPIS
NA HRVATSKO-SRBSKEM JEZIKOVNEM
PODROČJU
PRINASA PLANINSKE IN ALPINISTIČNE
CLANKE IZ VSE JUGOSLAVIJE

IZHAJA ŠESTKRAT NA LETO ŽE PETNAJST LET
LETNO NAROČNINO 600 DIN POŠILJAJTE S
CEKOM NA PLANINARSKI SAVEZ HRVATSKE,
ZAGREB, TEK. RAČUN: 400-181-608-231

Samotar

Boris Režek

Južna stran Grintovcev, posebno dolina Kamniške Bistrice z gorskim obrobjem nad Koncem, je že od nekdaj veljala za eno najboljših gamsovih lovišč. Ni čuda, da so bili na tem področju uplenjeni kozli z izrednimi roglji, toda ker je imel to lovišče pred prvo svetovno vojno v zakupu knez Windischgraetz, sicer pa sploh le tujci, pri nas ni ostala nobena trofeja. Le lovci in gonjači so vedeli pripovedovati o starih gamsih, ki so bili padli tu ali tam, in nedvomno lepih rogljih, ki so jih najemniki lovišča ali njih gostje odnesli iz doline. Do dvajsetletni kozli tedaj baje niso bili nobena redkost. Trope v posameznih predelih so štejele tudi po sto in več glav in o prsku so vsa pobočja kar mrgolela gamsarije. Kljub neurejenim razmeram po prevratu, ko so divji lovci pobili na stotine gamsov, se je stalež naglo popravil, čim je prevzel lovišče dvor. Vendar po pričevanju starih lovcev vsega nekdanjega le ni bilo več.

V skrbno upravljanem lovišču pa je kljub temu od časa do časa padel še kakšen kapitalen gams in slejkoprej so najlepši tičali v svetu okrog Legarjev.

Prav tod v jedva dostopnih grapah in poljanah ruševja pod Velikimi Podi je še danes najboljši gamsji predel, od koder dobivajo trope najštevilnejši prirastek.

Mnogo sem na svojih gorskih potih hodil tam okrog, saj drži steza čez Velike Pode proti Skuti tik nad Legarji in ne spomnim se dneva, če že ravno ni bila megla, da bi ne videl trope gamsov ali vsaj kakšnega samotarskega kozla, ki je postaval kje na robu in se za ljudi na stezi sploh ni zmenil.

Več poletij, ko smo si dajali opravka v južnem in jugovzhodnem ostenju Štruce in Skute, smo srečavali izrednega gamsa, ki je imel svoje pasišče na zelenici na škrbinastem po-

molu visoko v Štruci. S tega roba v višini 2200 m je imel najlepši pogled po vseh Velikih Podih in v krnico med Skuto in Slemenom nad Gamsovim skretom.

Nemogoče bi ga bilo zalesti. Že zdaleč je spazil vsakega človeka ali pa ga je dobil v nos, in čeprav se pogosto prehajajočih gornikov ni posebno bal, se je vendarle vselej nekako dostojanstveno umaknil na drugo stran grebena. Od vrha mu z gladkih sten ni pretila nobena nevarnost, prav tako ne od spodaj navzgor. Samo s Skutine strani se od melišča pod steno vleče zlozna zelenica gor na rob in na drugo stran na Pode je nekaj visečih polic. Tako se je ta samotar lahko umaknil na to ali ono stran, če bi mu kdo hotel preblizu.

Od kje je prihajal gor na rob, nismo mogli pogoditi. Ob svitu je bil že zgoraj, zginil okrog poldneva in se spet pokazal na večer. Videli smo ga iz ostenja Skute, s steze čez Sleme ali čez Pode, od povsod pa je bilo mnogo predaleč za strel.

Tega samotarja sem večkrat opazoval z daljnogledom. Roglji so mu skoraj za ped štrleli nad uhlje, niso pa bili kaj posebno razkrceni, toda močni in dobro zasmoljeni. Moral je tudi biti že zelo star. Lise na licih so mu že potemcle, v život pa je bil tršast in še poleti mu je v vetru vihrala dolga hrbtna dlaka.

Lovec v Bistrici je seveda vedel za tega brez dvoma kapitalnega kozla, saj ga je lahko kar od doma opazoval s svojim periskopom 54x povečave in ga je tudi bolj od blizu nekajkrat presenetil. Samo zlodej jo je pobrisal pred njim že mnogo prej kakor pa pred gorniki, da ga niti ni mogel dobro ogledati. Po njegovem je bil ta gams najmočnejši, kar jih je bilo tedaj v lovišču, če že ni štel tistih goščarjev, ki so se potikali samo po ruševju in niso zlepa stopili na plano, da jih je lahko le slutil, a za trdno ni vedel zanje.

Lovske razmere v takratnem dvornem lovišču so bile take, da navaden zemljan ni dobil odstrela. Da bi pa kak veljak zmogel dolgo in naporno pot pod stene in celo vanje, še misliti ni bilo. Gonjači so ob lovih sicer pog-

planinski vestnik

nali gamsarijo prav z vrhov v dolino do strež, toda ta gams se je lahko mirno pasel naprej, saj nihče ni mogel do njega. O prsku se je sicer tu pa tam pridružil kakšni tropi, a je skoraj spet zginil v svoje zavetje.

Tako je živel iz leta v leto v višavah. Zima ga je pač pognala niže doli v gozd, komaj pa je odlezel sneg, pa je že spet bil zgoraj pod Štruco.

Polagoma se je okrog tega gamsa jela nabirati cela povestica. Vedno več ljudi je vedelo zanj, saj skoraj ni minil pogovor brez njega in ko je nekoč pod Skuto padel osamljen strel, je lovca kar vrglo kvišku. Vendar se je olajšano oddahnil, ko ga je po treh urah, kolikor traja pot pod steno, spet ugledal. Kdo je streljal, se ni dalo ugotoviti.

Nekdo si je pač zaželel te izredne, morda najlepše trofeje, kar so jih kdaj dali Grintovci.

Ampak kako zalesti tega gamsa. Lovec je menil, da bi ga bilo treba pričakati na stečini, ko se podaja na svoje pasišče zgoraj na robu ali vrača z njega, kajti gotovo je bilo, da se ni stalno držal v višavi, saj ta divjad čez dan menjava svoje prostore. Hotel je ugotoviti to stečino in je prebil precej mrzlih juter na Koglu varno skrit med ruševjem. Toda svet je tam tako razklan in pod steno Skute so razvaljene križem kražem ogromne skalne klade, da je med njimi nešteto zamo-tanih prehodov. Zaradi tega je vselej opazil tega gamsa šele potem, ko je že bil na zelenici pod robom in ni vedel, od kod ga je prineslo tja. Prav tako ga je videl, ko se je vračal po zelenici in nenadoma zginil, kakor bi ga požrla zemlja.

Ker na ta način ni bilo nič, se je lovec predstavil na eno omenjenih skalnih klad pod Skuto in si uredil skrbno zakrito strežo. Toda nad onim kotlom se je vedno tako sukal in obračal veter, da ga je gams moral dobiti v nos in ga sploh ni bilo blizu.

Ni kazalo drugače, kakor skovati povsem nov načrt. Ko smo tako govorili, kako bi se dalo priti staremu prekanjencu do živega, je nekomu padlo v glavo, da bi moral strelec še ponoči zlesti po zelenici zgoraj na rob in ga počakati, da bi prišel na pašo.

Samo kdo bi lazil v temi po prepadnih strmalih, ko še podnevi skoraj ni varne stopinje. Tako tudi s tem načrtom ni bilo nič in ta stari gams je živel naprej tam na svojem robu, ki je dobil ime Prekleta škrbina.

Spet smo se znašli pod steno Skute in takrat še mislili nismo na svojega prevejanega znanca. Dan ni bil kaj prida, po robih so se obešale megle. Prišli smo bili po Gamsovem skretu in po voljni ruši ni bilo čuti naših korakov. Med onimi skalnimi kladami smo potem vili gor k snežišču pod steno in za čas nas je zagrnila mrzla mokrotna megla. Tako smo posedeli v nekem zavetju in od prestanega napora se nam niti ni ljubilo govoriti. Kar se je nekoliko pod nami pričelo rušiti kamenje. Skoki so se bližali in naenkrat je iz megle puhnil pred nas in mimo v divjem skoku naš gams... Na pet korakov! Ni bilo pomote, četudi v onem kotlu nikoli ni bilo brez gamsarije in je vselej zavrelo med skalovjem, če smo prišli pod steno, se tedaj nismo mogli zmotiti.

Čas je bil že pozen, pod vrhovi se je že oglašala jesen. Videli smo ga samo za hip in šele sedaj smo spoznali, kakšna izredna žival da je. Gamsom je pričela temneti dlaka in tudi ta starec se je skoraj že prebarval. V svojem silovitem skoku vstran je bil podoba divje prvobitne moči, ko je s ponosno dvignjeno glavo, z visokimi črno svetlečimi se roglji puhnil mimo nas v meglo. Še smo čuli rožljanje sproženega kamena in potem je nastala tišina.

Samo spogledali smo se in spet zadihali, ker nam je nenadna prikazen vzela sapo.

Stari prekanjenec nas je najbrž dobil v nos in se je vznemirjen hotel umakniti na varno. Vendar se tisti dan ni več vrnil. Iz stene smo videli, da je Prekleta škrbina prazna. Sploh ga nihče več ni videl. Nastopila je bila zgodnja zima z obilnim snegom, ki se je v višavah držal kar cel tja do sredine maja in lovec je še pozneje, ko so se že stisnili plazovi v vznožju sten, zaman gledal za njim. Zagonetnega gamsa ni bilo več. Zgubil se je nekje. Bodisi da je padel o prsku pod zavratinim strelom ali ga je vzel plaz. Za njim so ostali le spomini.

Čas je šel svojo pot, zvrstilo se je že nekaj poletij in zim. Nad Koncem je bilo uplenjenih še mnogo izrednih gamsov. Med njimi pa prejkone ni bilo nobenega, ki bi bil podoben onemu s Preklete škrbine. Strelji so pokali tu in tam in lovci so imeli dovolj opravka, ko so sledili neznane streljače. Med tem je namreč doraščal nov rod in gorjanska divjelovska obsedenost se je spet razmahnila do nedoumljive predrznosti. Lovci so imeli v Bi-

strici v gosteh gozdarje in ko se je družina predajala prijetni razigranosti, je nenadoma zavrelo v Mokrici. Sidraški divji lovci so prav ta dan, ko so vedeli, da so varni, priredili pogon na gamse v Velikih laštah.

Pokalo je iz zarjavelih karabink in drugih pihalnikov, da se je razlegalo krog in krog po gorah nad Koncem.

Prav tedaj sem se vračal po Gamsovem skretu v Konec. Slišal sem raztrgane odmeve strelav in ugibal, kaj bi moglo biti. Saj za lov še ni bil čas in sem menil, da so se gostje in gostitelji pomerili v streljanju.

Posedel sem nad poslednjim jezikom plazu, kjer je po grapi žuborela voda in gledal v senčni Konec. Doli po bregu se je še videlo po mokrotnih lisah, kod je bil še nedavno odlezal sneg, in tako sem znenada lučaj pod sabo opazil med gruščem nekako čudno zakrivljeno, ogoljeno ruševo vejo. Pogledal sem bolje in že me je pognalo kvišku. V nekaj skokih sem bil pri njej in izmed kamenja sem potegnil gamsovo lobanjo z enim samim rogljem. Črepinja je bila skoraj že povsem preperela in rogel ves siv in krhek.

Nič čudnega niso takšne najdbe po plazovih, toda ko sem obračal tisto lobanjo po rokah in otipaval prepereli rogelj, sem se znenada spet spomnil onega gamsa s Preklete škrbine. Šele zdaj sem se zavedel, kako izredno dolg rogelj imam pred seboj in bolj ko sem ga ogledoval ter naštel na njem šestnajst letnic, sem bil prepričan, da imam prav. Seveda bi bilo mogoče, da je bil to kak drug gams. Kdove, koliko let je lobanja že ležala v grušču in potovala z njim izpod sten semkaj v dno, da je odpadel drugi rogelj, kakor se je ostalo okostje raztreslo med kamenjem. Toda takšne izredne roglje je mogel imeti le gams s Preklete škrbine. Saj tod pod tem ostenjem je bil živel in zginil ono hudo zimo, ki je naphala plazov, da so obležali čez leto. Spet so se mi vračali že zdavnaj zatoneli dnevi, ko sem bil gledal pasočega se gamsa v Škrbini in počasi se je njegova plemenita postava jela oblikovati pred menoj. Vsako črto na njem sem si bil zapomnil. Kako mu je vihrala dlaka v srhem gorskem vetru in se je zasvetilo nebo s plovečimi oblaki v njegovih temnih očeh. Zdaj so zevale vame prazne očesne dupline in nekdanj tako svetleči se rogelj je bil siv, ves ogreben in okrhlan. Kljub vsej skušenosti, ki ga je tako dolgo varovala, starec ni ušel svoji usodi.

Ne bom tajil, da bi si bil rad obesil njegove še črno svetleče se roglje na steno in koliko-krat sem pretuhtal neštete zamišljene zalaze. Kako bi se bila spogledala v kakšnem rosnem jutru, če bi mi bilo dano. Zdaj leži pred menoj samo okrnjena, preperela lobanja, a vendar se mi ob njej vselej vračajo spomini in z njimi stvari in dogodki, ki bi se sicer porazgubili v množici vsega, kar so nanesla popotovanja po gorah.

Rjavina

Stanko Klinar

Tako lepo mi je bilo pri duši, ko sem se odločil za grede v Rjavini! Ves sem zaživel za smer, ki je še nisem poznal. Tudi stene Rjavine na sploh nisem še nikoli obiskal, in če ravno sem kdovekolikokrat šel skozi Kot in tudi že bil na Dimnikih in Luknji peči in na vrhu Rjavine, sva si bila s steno velika tujca. Pisal sem Janezu in odpotoval v soboto zvečer v Radovno k Prešernu. Janez je pripeljal še Marjana, ki je skušen plezalec in prijeten tovariš. Razen tega je že poznal Rjavino, ker je plezal Avčinovo smer. Vsaj on je tako trdil, izkazalo pa se je, da pozna verjetno le Drogenikovo. Seveda je bila to postranska stvar, veselo je bilo videti, da se na Rjavino precej bolje spozna kot midva z Janezom.

Od pričakovanja sem le malo spal. Bila je prekrasna mesečna noč, luna mi je ob oknu kukala na ležišče, da sem kar naprej pogledoval na uro. Ob pol štirih sem vstal in prebudil tovariša.

Kolesa smo potisnili v hosto in gore so ravno zardele pod prvimi žarki, ko smo vzeli pot pod noge in se zagrizli v strmél. Pogledi so vprašujoče bližali Rjavino, v srcu pa nam je bilo, saj gremo odkrivat lepo NEZNANKO. Potem pa je vreme vse pokvarilo. Zajela nas je megla, vsul se je dež in prispeli smo do mesta, ki ga ni v opisu smeri. To je kakih šest metrov spusta na spodnjo polico. Klin je že čakal, da nam pomaga, mi pa se nismo mogli odločiti. Že poldrugo uro nam megla

ni dala videti dlje kot dobrih deset metrov. Marjan je iskal naravnega nadaljevanja police, a je odnehal. Spustiti po vrvi se ni maral, ker je menil, da bomo morali nazaj, a bi si na previsnem spustnem mestu verjetno odrezali povratek, brž ko bi spodaj potegnili vrv za sabo. Orientirati se ni bilo mogoče in nazadnje smo zdvomili, če smo sploh v pravi smeri. Preostalo nam ni drugega kot počakati, če bi se megla blagovolila vsaj za hip pretrgati.

Pravzaprav mora biti zelo lepo na tistem metu, kjer smo občepeli. Pod široko, udobno dolgo polico, ki pelje lahko poševno navzgor, se zgublja svet v kalnem, mehkem prepadu, nad glavo pa se kdovekam daleč ven trebušijo ogromni črni previsi in izginjajo v gotških mračnjavah. Danes se je ves svet, drugače tako vesel in sončen, zavil v opoldansko temo in molk.

Potem se je od daleč privaril grom in po skalah je zašumelo od dežja in sodre. Tik zraven našega gnezda je privršal slap. V spreminjasto-belih valovih se je usipal s previsa in izginjal v mlečnosivo globino. Orjaški previs nad nami ga je potisnil vsaj pet metrov v odprto steno.

Upali smo, da bo dež poplaknil meglo, a je ni. Le še bolj moreče in dušeče je zategnila krog nas oklep teme. Sčasoma je vse potihnilo. Zdelo se nam je, da se je še čas ustavil. Nazadnje nismo vedeli napraviti nič bolj pametnega kot iti nazaj, od koder smo prišli. Brez volje, brez navdušenja, kot poražena vojska smo se umaknili. Tipali smo po policah in skozi grape ter mukoma prepoznavali skrotasto skalovjce, ki se nam ga je tja grede komaj zdelo vredno zapomniti. Na vrhu vstopne plošče smo pustili klin. Ne zato, da bi strašili z njim, ampak zato, ker se nam ni zdel toliko vreden kot škoda morebitnega zdrsu na gladki, mokri skali. Pa tudi kakemu lovcu na plezalske trofeje lahko napravimo z njim veselje; zaničljivo ga bo izbil, češ kaj dela ta tehnika v tem šodru, in ga pridružil svoji zbirki nabranega železja.

Spet je začel dež in nam pomagal do edine vredne misli: »Menda je bil kar zadnji čas, da smo jo popihali ven.«

Po malem sem se usajal, da naj vrag pobere takole nedeljo, ki se ne more vzdržati dežja, prej pa je dovolila celemu tednu, da se je kopal v kristalno čistem vremenu. Jancz pa je menil, da delam NARAVI krivico, češ vsa-

ka reč ima svoj namen in vsaka na videz ponesrečena stvar ima svoje lepe in dobre strani. In zdajle razmišljam o včerajšnjem dnevu in mu moram dati kar prav, kajti čeravno sem tožil, da taka tura ne zapusti nobenega vtisa, vidim sedaj, da se jih je nabralo kar dovolj za dostojno zaokrožen spomin. Srce me pa seveda vseeno boli, ker v smeri najbrž nismo prodrli niti do polovice. Tako se mi zdi, kot da smo se lotili oblikovanja kraljevske figure, a se nam je krona izmuznila iz rok in počasi potopila v meglen valovju.

Jože Vršnik, Robanov Kot,

Planšarjevo slovo

*Ko odhajam dol s planine
srce mi je žalostno;
al za letos, al za vselej
tukaj jemljem zdaj slovo?*

*Kaj prinese čas prihodnji
to zastrto je očem,
da nam želj le malo spolni,
to pa le predobro vem.*

*Dol v dolini ni prijetno,
srce hrepeni nazaj
na planino, kjer v poletju
záme je zemeljski raj.*

*Lastavice odletele,
hladen veter je zavél,
rožice so odcvetele
jaz pa sem že osivel.*

*Vsaka zima enkrat mine
prismehlja se zopet maj,
rožice spet zacvetijo,
a mladosti ni nazaj.*

*Po dolini v nemi grozi
vsak huđir z motorjem vozi,
da ropoče in grmi,
tega več zdržati ni.*

*Vabijo nas naše gore:
Gor naj pride, kdor le more,
tu je sreča, mir srca,
gor ne seže hrup sveta.*

*Naj divjajo, naj norijo,
naprej v prazno naj drviijo
vsi nemirni zdaj ljudje,
mi pa gremo na gore.*

Tote pesmice nam je ob zaključku svoje »pastirske sezone« v Kotu pod Ojstrico zložil dolgoletni sotrudnik našega lista mnogim planincem znani Robanov Jože. Želimo mu mlo zimo, da mu vsakdanja pot v Travniki ne bo prelezka, spomladi 1985 pa spet uspešno planinsko sezono v njegovem gostoljubnem zavetju v Kolu.

Opomba uredništva

Jože Komac — »divji Joza«

Foto dr. Oscar Kaltenecker (1902)

In vendar prvenstvena

Francè Avčin

Šestdesetega leta je bilo, ko smo Daro, Tonček in podpisani plezali dolgi greben Golčica — Kanceljni — Planja — Razor med dolžino Mlinarice in Kriškimi podi, našo Arête Peuterey. Za petdesetletnico sem si privoščil to razkošno darilo življenja. Mislili smo, da bo prvenstvena. Takrat pač nismo vedeli, da hodimo po stopinjah Janeza Krušica. Z družbo Jeseničanov, Šilarjem, Šuligojevo, Stražišarjem je bil pred nami že leta 1949. Za njim je greben preplezal še v gorah izginuli veliki samohodec Prevec. Kdo bi vedel, kod je hodil takrat? Nekaj je gotovo: strmega stolpa nad škrbino »Veliki V« med Germlajtom (2100 m) in Kanceljni (2191 m) še ni nihče preplezal, čez Kanceljne še ni nihče prišel. Navpičen je in previsen, pečina je trdna, štiri, pet raztežajev četrte, pete, mogoče celo šeste težavnostne stopnje, le malo izbire za pameten vzpon, nič grušča pod steno: svet kot v Aschenhrennerju, sta ugotovila Daro in Tonček. Ob tem smo takrat rekli in zapisali: »Kanceljne same smo si prihranili za drugič, ko bi bili že z vsem na jasnem; saj še pridemo.«

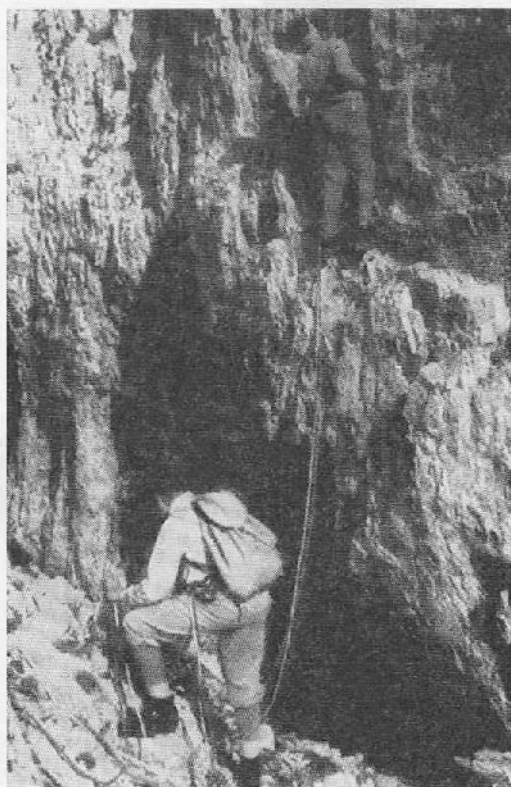
In res smo prišli in prihajali, a kaj vse je prišlo vmes! Naš dolgostebelni Jeglič je med tem diplomiral za žolnirja. Po tem sva prišla sama, zlezla v Germlajt; ko sva se navezovala za Kanceljne, se je po Trenti od Kanina pripodilo nekaj tako strašnega, udarilo skozi vse škrbine nekaj tako črnega, da sva na mestu pobegnili v dolino. Tik pred nevihto sva dosegla avto. Pravili so, da se je tisti popoldan utrgal oblak, vso noč je besnela nevihta, da nikoli tega. Ko smo prihodnjič prišli, smo bili štirje. Spremljala nas je še Jelka. Na Germlajtu bi počakala, da prelezamo in se vrnemo ponjo. To pot pa sem bil priča največje duševne krutosti v gorah, kar sem jih kdaj doživel. Takole je bilo.

Vrh Germlajta je bilo kot v nebesih, mirno, sončno, jasno. Ko smo pokukali z mlinarške strani se je dvignila čredica gamsov, same kozce z mladiči. Na še topla ležišča v travi smo sedli mi. Trije možakarji smo se navezali, Tonček prvi, v sredi Daro, zadaj jaz. Težko opremljeni vsi trije z železjem in vrvmi. V škrbini so se uprli takoj prvi metri, le s težavo jih je s klini zdelal naš Dolgostebelni. In takih metrov se je više gori obetalo nič koliko. Pozni smo bili, daleč je od ceste v »Veliki V«. Med tem ko se je boril s skalo

Daro, sem pričel računati: v troje smo, kdo ve, kaj še vse čaka, malo je upanja, da bi se mogli vrniti pred nočjo. Mi bi že kako, toda Jelka, kaj bo sama vrh Germlajta. Da bi sestopila sama? Prenevarno je. Najpametneje je, če odstopiš ti, ki si najstarejši, s tem dobimo mi toliko časa, da bomo zvečer v dolini, onadva po svoje, jaz z Jelko in odvišno robo. Seveda, če obljubita slovesno, da eden ali drugi ali oba prideta še enkrat z me-noj posebej za Kanceljnc. In še koristim jima lahko, z Germlajta bi ju vodil skozi steno z daljnogledom. Predlagal sem, uvidela sta, sprejela in obljubila za trdno. Vrgla sta mi mojo vrv. Ostal sem sam. Kot sta se dvigala z vso previdnostjo, s tehniko in prosto, tako sem se tudi jaz po oni ozki gamzici dvigal proti odsekanemu vrhu Germlajta. Fotografiral sem ju, jima iskal z oboroženim očesom prehodov upoštevajoč vselej celoto, ki je ona dva nista mogla videti nad sabo. Trdo in težko delikatno plezalsko delo sta opravljala. Nikdar nisem še gledal težkega plezanja tako od blizu kot na gledališkem odru.

Se enkrat Jože Komac – »divji Joza«

Foto dr. O. Kaltenegger

Vstop v steber Kanceljnov

Foto F. Avčín

Vrh Germlajta pa sem onemel. Ali ti ne sedi tam v travi zapeljivo žensko bitje, v subminalnem bikiniju, in plete, plete s hrbtom obrnjeno proti steni, čeprav se manj kot sto metrov proč na življenje in smrt bori s skalo njen zakonski mož, bori z vsemi štirimi in še z zobmi proti težavam, najmanj pete težavnostne stopnje. Ko v steni odmevajo udarci kladiv, ko padajo trda povelja, ko se napenjajo vrvi, lomijo oprimki, leti kamenje, tukaj šklepečejo pletilke, izpod njih pa polzi nekaj dolgega, mehko volnenega. »Šal pletem«, ti izjavi z najnaravnejšim sladkim glasom. Napletla je enega in še drugega, preden smo se mi trije pretolkli z besedami in dejanji do vrha stolpa. Imel sem čast in pravico, da jo od časa do časa informiram, če sta že visoko in kdaj bo že konec tega. Groza, kakšne jeklene orhideje so ženske! Slišati je bilo še mnogo nerazločnega govorjenja, mnogo kamenja je zletelo na obe plati, dokler se nista pokazala na najvišjem vrhu. »Lahko bi bilo laže«, sta javila. Nato sta iz-

ginila dokončno. Ko sva z ženskim bitjem končno ostala sama, se je brž prelevilo iz bikinija nazaj v plezalsko obleko in velelo sužnju, da hoče sedaj dol. In suženj je vodil po Germlajtu navzdol do tiste skrite poličke, ki pelje okrog Goličice v lahek svet. Dostop nanjo tam, kjer gredo gamsi, je od sile nevaren. Na pomoč je morala vrv.

Daro jo je s Tončkom primahal do avtomobila domala hkrati z nama. Tega dne je bil veliki greben prvič preplezan v celoti. Gledal sem z daljnogledom, potoval po ožarjenih stolpih, spravljal daljnogled in vse skupaj postavil k cestarski hiši. Nato smo sedli v avto in odbrzeli proti Ljubljani, vsi na moč zadovoljni. Nekoliko manj sem bil zadovoljen jaz, ko sem teden za tem zopet hotel vzeti daljnogled, pa ga nikjer ni bilo. Prav po profesorsko sem ga bil pustil ob cestarski hiši, moj dragoceni, čudoviti japonski »Tasco 16 X 50«. Nič ni pomagalo, da so trentarski lovci iskali in spraševali. Izhlapel je, kljub naslovu lastnika v torbici.

V naslednji zimi sem napravil neumnost, kot jo zmore le profesor in to tak na univerzi: pri demonstriranju, kako deluje neka nemška »varnostna« smuška vez, sem samemu sebi odtrgal Ahilovo kito, lepo na mestu stoje, na smučeh in ne med vožnjo. Delovanje sem hotel izsiliti s pretiranim predklonom, pa je suho počilo, a ne v vezi temveč v moji nogi ... Zlodej je prav takrat odpovedal. Zlobni domači glasovi so takoj vedeli praviti, da je vez nove moje konstrukcije »Bisecuritas«. Prototip te je bil izdelan natanko en dan po moji prostovoljni katastrofi. Zopet je bilo treba Bogdanove zlate roke (kirurg dr. Bogdan Breclj, častni predsednik GRS) in mnogo časa, volje in trme, da sem zopet na nogah. V bolniški postelji pa sem našel časa dovolj, da sem razčlenil vse principe smuških varnostnih vezi, sebi pa napravil tako, da se ji s svojo prekratko Ahilovo kito lahko mirno zaupam.

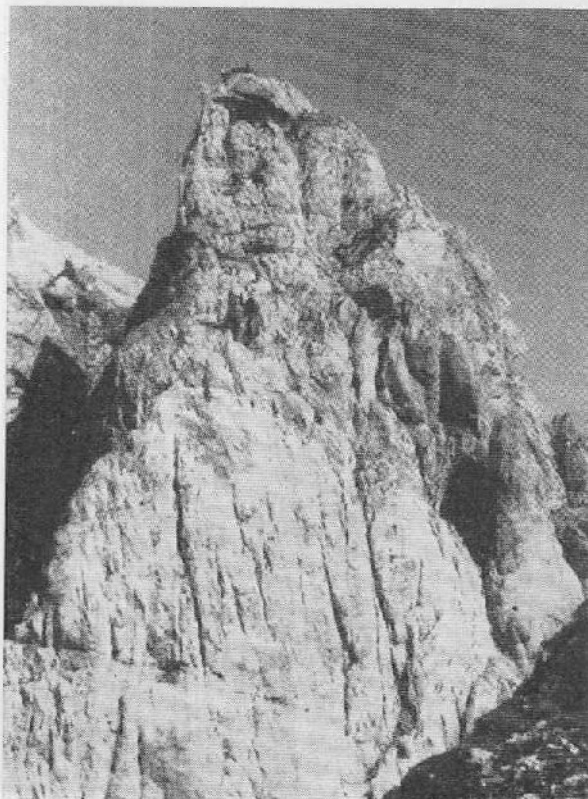
Lani sem zopet »shodil« in za silo »splezal«. Prva tura je bila s Tono Kravanjo. Pri sicer kraljevskem, a v Trenti vse prej kot lahkem poslu državnega lovca si je bil vredni sin starega Kopiščarja nabral toliko protina, da ga je povsem vrglo. Noge ga niso več nosile, dolgo ne. Tako sva šla lani poleti plezat kot okrevanca in invalida. Že dolgo je mene in njega mikalo priti na Planjo s kriške plati, tam kjer je nekoč Tonov oče, ta neverjetni

Srednji del stebra

Vrh Kanceljnov

Foto Tone Jeglič

plezalec, gonil gamse »Skoz Zágon« v »Kot« med stenami Planje, gladkimi kot zid. Šla sva iz lovske kočice pod Kriškimi podi, ki ji ne vem para po lepoti lege. Po novi, 9 kilometrov dolgi, deloma prav nevarni lovski stezi drži pod Planjo, Kanceljni, Germlajtom in Goličico prav k »Zlatorogu« v Trenti. Kjer z desne zasipa vhod v skriti rdeči kotel Kot v Planji, sva krenila v desno, v skale. Po hudourniku in ob njem, vedno strmeje, vedno bolj gladko, vedno bolj drnasto in krhko, bolj in bolj nevarno. Temu pravijo »Skoz Zágon«. Tona pa naprej, kot da vse skup ni nič, kot da hoči doma po dvorišču. Kot da ne bi vsak zdrsljaj nujno pomenil smrti. Še na misel mu ni prišlo, da bi se navezala. Stisnil sem zobe,

Prvi zob v grebenu Kanceljnov

Foto T. Jeglič

Avtor rad »piči« gada za rep. Baje uboga žival tega ne preživi. To v informacijo ne v posnemanje!

Foto T. Jeglič

vse sile osredotočil na varnost, na nezanesljivo nogo in sledil. Šla sva do kraja, do dna Kota v zijalko, kjer se hlade gamsi. Ti imajo od tod navzgor čez stene v desno skrit prehod. Oča Kravanja je vedel zanj, s sinom pa sva ga morala šele poiskati. Precej sva iskala, našla pa sva le, po sledeh in gamsjih bobkih. Čez sila strmo, drnasto steno gre, naravnost navzgor proti ostri škrbini v grebenu. Tu pa se je celo Tona zaupal vrvi. In stari Kapiščar je tod lazil sam, nemara bos, cokle pa za pas! Klobuk dol, kje so danes še taki možaki. To niso bili ljudje, samo ljudje, gamsovcji so bili, križanci med človekom in gamsom. Tudi v Trenti izginjajo, na prste jih danes lahko sešteješ, ene roke nemara.

Z vso pridnostjo sva napredovala. Po nekaj raztežajih sva dosegla ostro zasekano škrbino. Tam pa se nama je zataknilo. Nisva znala ugotoviti, kod gredo gamsi, in še danes ne veva. Sumim, da malo v desno, navzdol in po kakih poličkah naokrog. Midva sva jo pa mahnila kar naravnost navzgor, skozi lepo trdno a zelo težavno dvojno poč. Naenkrat je na Tonov klobuk s krivci posijalo sonce: na grebenu sva bila! Ko sem pogledal naokrog, sem zazijal od presenečenja. Nad odrezanimi ciklopskimi stenami Planje onstran Kota je v soncu sijala zelena planja. Na njej pa je stalo, ležalo, se sprehajalo in paslo nebroj sivkasto rjavih pik. Gamsi, gamsi,

kamor si le pogledal! Nisem jih še videl toliko skupaj, gotovo jih je slo, prelesten pogled! Zdelo se mi je, da sem prišel v pravljični svet: sredi brazilskih gozdov je visoka ravan, obdana vsenaokrog z nepreloženimi stenami. Na njej se je ohranilo predpotopno živalstvo davnih časov, niti današnji človek mu ne more do živega. Tako sva bila srečna, da se nama je samo smejala. Od gamsov, zlatega dne, silnih gora in od ponovno dobljenega zdravja, oživelih starih moči.

Ko sva se dvignila, so naju zapazili. Kot sva napredovala po sedaj lahkih gredah proti njim, tako so se nama sproti umikali. Dva pa sta prišla pogledat, prav blizu, vsa zasopla od začudenja nad novo živaljo, ki je nista poznala. Pa sta dobila v nos človekov dah in obrnilo ju je, kot da je pila kača.

Midva pa sva romala naprej, po visečih Semiramidinih vratovih polnih planik, murk in sviščev, da res nisi vedel, kam bi položil grobi podplat. V višini Pogačnikovega doma sva dosegla pode, pa navzdol po skriti Tonovi stezi proti njegovi koči. Ni bilo še poldan, ko sva zopet stala na novi stezi. Kar je sledilo, je presenetljivo lepo, na vsak korak novo. Steza obere prav vse jarke, pleza čez neverjetno drzne prehode, se vije in zvija, dviga in spušča po svetlu, kot je le v pravljici. Prav nič pravljična pa ni bila prav pasja pripeka. Že zdclana od pleže sva kar hlipala, iskala senco,čila pri vsakem snežišču in si glavo zavijala v mokro ruto. Končno sva vsa prekuhana dosegla Krajcarco. Tone v senco in vse štiri od sebe, jaz pa naravnost v vodo, pod vodo za pol minute. Ker se še nisem ohladil, pa še enkrat. Pozneje so me spraševali, kako da sem še živ, kako da me ni kap in kakšno da imam revmo. Pa ni bilo prav nič. Take in podobne neumnosti z ledeno vodo počnem namreč že vse življenje.

Tako sem bil zopet pripravljen na Kanceljne. Tonček bi bil moral priti s Sandijem Blažino pome. Na trening za Grandes Jorasses. A prišlo je drugače. Trenirat sta šla v Čopov steber, pa si je pri vrhu Tonček sprožil na nogo lep kamenček kakih 30 kg. Zato sva šla z Darotom. To pot v škrbino med Golličico in Germlajtom. Preplezala sva manjkajoči nam žagasti greben do vrha Germlajta. Bil je razkošno lep dan. Na vrhu grebena, prav vrh značilnega pravokotnega stolpiča sva zazijala: v plitvi vdolbini je nekaj prsti, iz nje pa raste šop planik. Na najvišjem skalnem

Pogled v steber z nasprotnega pobočja škrbine

Foto F. Avčin

vršičku. Tako sva bila opijanjena od lepote, da sva Kanceljne kar mirno pustila za prihodnjič, si raje privoščila lenarjenje bogov na Olimpu in počasi odštorkljala po Germlajtu navzdol na tisto polico, kjer sva nekoč šla z Jelko. S tem je Daro postal prvi in doslej edini, ki je res v celoti preplezal greben Golličica — Planja. S Tončkom se mu bova, upam, kmalu pridružila.

Zatem je bil na vrsti Tonček, da me spravi na Kanceljne. A kaj ti naredi neroda šestostopnjaška! Po stopnicah v klet se vrhunski alpinist tako prevrne, da si prelomi lobanjsko bazo in pretrese možgane... Na ravnem je za alpiniste najbolj nevarno!

In zdaj čakam prihodnjega poletja. Je že prav tako. Če se ti vse želje ne izpolnijo na en mah, je veselje le še večje.

(Drugi del izide v prihodnjem letniku, oba dela pa v Avčinovih Izbranih spisih, ki jih pripravlja Mladinska knjiga. Ljubitelje planinskega čtiva na to že zdaj opozarjamo. Op. ur.)

Jeseni v gorah

Ing. Drago Zagorc-
Nuška Purkeljc

Nič več in nič manj kot dvanajst je bila ura. Ponoči sva hodila, dopoldne spala in sedaj je bilo treba vstati. Od mraza sva bila trda, kajti prva polovica oktobra je že minila in skozi špranje na podstrešju je neusmiljeno pihalo. Sonce, ki je izza Škarij sijalo nenavadno čisto, le ni bilo prav gorko. Veter, ki je zdaj pa zdaj završal, mu je vzel vso moč. Stene in vrhovi pred nama so bili podobni velikanskemu zidu od Škrbine pa do Savinjskega sedla in so bili tanko posuti s snegom. Dolina in porasla pobočja so plamenela v ognjevitih jesenskih barvah.

Vse to sva sicer videla, vendar le mimogrede. Morala sva hiteti. Strma in visoka je stala pred nama stena Ojstrice. Velikanske navpične in previsne plati se dvigajo levo in desno od osrednje grape. Na bivak nisva mislila in tudi v steni sami nisva premišljevala, kako bova prišla čez.

Na Grohatu, kjer sem živel z Dušanom, sem se navadil živeti po davnih merilih. Ko se je zdanilo, sva vstala, ko sva bila lačna, sva začela kuhati in zvečer sva zaspala, ko sva bila trudna. Moja lepa srebrna ura, ki je skoraj trikrat toliko stara kot jaz, je bila bajti v okras.

Tudi sedaj sva bila čisto brez skrbi. Nuška je zaupala meni, jaz si pa s časom nisem belil glave. Kmalu sva prišla do starega rogovilastega macesna, ob katerem se vsakdo vsaj za hip ustavi. Tu sva počivala. Stena nama je bila čisto blizu. Oči, vajene strmin in iskanja, sledijo stare in poznane smeri in iščejo novih. Kadar sem tukaj, v Škrbini ali na sedlu za Rjavčkim vrhom, kjer vidim, kako strašno strma in nerazčlenjena je stena, moram vedno znova misliti na tiste pogumne može, ki so prvi preplezali

steno. Nikoli jih nisem spoznal, pa jih zaradi njihovih del zelo spoštujem. Boriti so se morali z dvomi, ki so jih nosili v sebi, in s steno. Ravno zato, ker so oboje premagali, so bili tako močni.

Pri bivaku sva opazila ljudi. Po stari navadi sva jih vprašala, če gre tu pot na Kamniško sedlo. »Da, samo bajta je že zaprta,« se je nekdo zadrhl. Lepo sva se jim zahvalila.

Veliko trikotno snežišče pod vstopom je imelo tokrat ranljivo mesto, čisto točno povedano, luknjo. Od spodnjega jezika je peljal dolg predor od skal pri vstopu. Tako sem prvič prišel do stene, ne da bi me bilo strah, da bom zdrsnil na snežišču. Seveda se nisem mogel odtegniti misli, da se lahko tisti rov zdaj zdaj sesuje, kar pa je seveda še huje. Ko sva se navezovala, se nisva mogla odreči veselju, da ne bi najinih prijateljev iz bivaka, ki pa so se že vračali v dolino, še enkrat povprašala za pot. Nuškin glas je zapel: »Ali gre tu pot na Ojstrico?« Ustavili so se in gledali, potem pa se jim je posvetilo, da jih vlečeva. Brez odgovora so pohiteli po poti navzdol. Sicer pa Korošci že od nekdaj radi pojezimo naše prijatelje izza Slemenca.

Plezala sva počasi in previdno. Od tistega, kar sem popil prejšnji večer na Grohatu, sem imel neprijeten občutek v ustih. Stena je bila suha. Kjer naj bi bila voda, se je bleščal led. Raztežaj za raztežajem sva puščala za seboj, pa tudi sence so plezale raztežaj za raztežajem po Krofički. Kdo bo hitrejši? Splezala sva še tiste tri raztežaje od desne prečnice naprej, ko je postalo jasno, da bova morala bivakirati. Vzhodni steber je kar bleščal od sonca. Vedel sem, še malo, pa bo barva še bolj izrazito oranžna, potem rdeča: »Popotnik, če si na Kopniškovi poti, boš spal na Korošici ali, kjer te bo volja. Če pa nisi, te bo vzela Ojstrica v svoje varstvo.«

»Nuška, si že bivakirala?« »Ne.« »Boš pa danes. Sicer pa o mariborskih bivakih že pesmi pojejo.«

Nobenega navdušenja pa tudi tožbe ni bilo slišati. Bil je že visok dan, ko sva priplezala do Ogrinove luknje. Dolgoletna želja, da bi malo pobrskal po tej votlini, se mi je izpolnila. Včasih, ko smo plezali tu okoli, smo spuščali kamne v brezno. Dolgo časa smo poslušali treskanje in kotaljenje, preden je hrup prenehal. Predstavljal sem si, kako bom šel nekoč s kompletno opremo za taborjenje,

z lestvicami in vrvmi v to jamo. Mislim sem, da bom ure in ure blodil po hodnikih in se spuščal v brezno. Dolgo je bila Ogrinova luknja hrana mojemu sanjarjenju. Marsikdo še danes upa na čudeže v njej. Tako je pač. Čeprav sva z Nuško pozneje ugotovila, da jama ni tako čudovita, kot sva pričakovala, naju je ta ponočna pustolovščina razveselila. Dobila sva veselje do tega, da sedaj vtakneva nosove v vsako luknjo, ki jo srečava med plezanjem.

Poiskala sva baterije in šla po jami naravnost do kraja. Vhod v votlino je prav ozek, v notranjosti pa se razširi na tri do pet metrov. Na vsaki strani se dvigajo do petnajst metrov visoke stene. Vrvi je bilo konec, ko sva prišla čez zagvozdene blavane do kraja razpok. Z baterijo sva svetiła v brezno. Par metrov pod nama se je v drobnem tolmunčku zbirala voda in odtekala v tankem curku. Nuška me je spustila okoli sedem metrov globoko do vode. Razpoka, ki je bila zgoraj tako ozka, da sem se komaj zrinil skozi, se je razširila, da sem ostal brez opore in sem skoraj ves visel na vrvi. Stene so gladke, od vode sprane. Znašel sem se v prostoru, ki je širok dva do tri metre in je v smeri vhoda v jamo vsaj dvanajst metrov dolg, na zadnji strani pa je zaprt. Razpoki sem sledil nekaj metrov, pa se je pod menoj spet odprlo brezno. Bilo je podobno prejšnjemu, le da je bilo mnogo večje. Na začetku razpoke, kjer se stene stikajo, je tekla curek vode. Dno votline je bilo pokrito z gruščem. Tretja votlina je še večja. Vrv se je iztekla in sem se moral razvezati. Razpoka se konča z drobnim preduhom. Tu sem začutil preprih. Zrak je vlekel navzdol. Z nogami naprej sem se zapeljal po grušču skozi luknjo v nekoliko večji prostor. Zdaj se je razpoka tako zožila, da nisem mogel naprej. Preprih je bil močnejši. Gibanje zraka od zgoraj navzdol pravi, da ima brezno izhod verjetno kje v spodnjem delu severne stene Ojstrice. Razpoka je nastala tako, da so se skladi razmaknili, končno obliko pa ji je dala voda.

Moker, preznoben in raztrgan sem preko navpičnih mest splezal nazaj do Nuške. Razpoke in votline si je ogledala še ona in ko sva bila spet skupaj, sva bila oba mokra, zamazana in raztrgana.

Zarja je že ugasnila, ko sva se vrnila k vходу. V dolini in po strminah Sv. Duha ter

pod Olševo je svetilo nekaj lučk. V votlini sva si zravnila prostor. Skoraj vse, kar sva imela s seboj, kostanj, marmelado, slanino in kruh, sva pojedla. Češ, če naju bo zeblo, vsaj lačna ne bova.

V takih trenutkih ti pride sama od sebe pred oči podoba ljudi, ki sedijo v prostorih, od koder svetijo luči. Na samotni gorski domačiji sedi družina okoli velike bele javorove mize, okrašene z ornamentami. Zajemajo iz velike skleda in se pogovarjajo o vsakdanjih stvareh in o jutrišnjem delu. V Planinskem domu ali pri Plesniku že samevajo. Sezona je minila in le ob sobotah pridejo redki gostje. Po vrvežu poletnih dni je v dolini kar nekam samotno in pusto. Vesel sem, da sva tukaj. Bivak v steni ni nič kaj prijetnega in navadno tudi nič kaj posebnega. Bivakiramo le, če moramo. Pa vendar nam je misel na noči, preživete v bivakih, vedno prijetna.

Okoli naju je bilo neznansko tiho. Le veter, ki se ne meni za čas, se zdaj pa zdaj oglasi. Nase sva navlekla vso obleko, noge sva vtaknila v nahrbtnik, se zleknila na vrv in zaspa. Bilo je neznansko mrzlo in trdo. Pa sva vseeno spala in noč je hitro minila.

Zjutraj sva bila malo toga in sva tako ostala ves dan. Plezanje od votline naprej ni težavno, je pa izredno izpostavljeno in je treba skrbno paziti. Žmule, to je zadnje težko mesto v steni, se nikoli nisem znal prav lotiti. Vedno sem jo izplezal z močjo in na silo. Prijatelji so mi povedali, da je lažje, če plezam pod žmulo naprej. Govorili so mi o dveh oprimkih, ki sta za mojo postavbo ravno prav. Pa sem poizkusil. Mesto je izpostavljeno in krušljivo, tistih prijateljskih oprimkov seveda nisem našel. Pa vseeno se mi prestop ni zdel posebno težak. Od tu naprej je navezo vodila Nuška. Plezanje normalno ni težko, toda tu se je začel sneg, ki je bil sipek in se vanj ni dalo vtolči stopinj. Izogibala sva se žlebovom in iskala oprimkov, ki niso bili zasneženi. Okoli poldneva sva bila na vrhu. Na toplem soncu sva si grela premražene ude. Sprva po zasneženi poti, potem pa med skalami sva se spuščala strmo navzdol. Vzhodna stena Ojstrice je kazala svoje grape in grebene. Ponekod se je bleščal led, drugod se je belil sneg. Pod nama je ležala dolina Robanovega kota. Visoke temne smreke in rumeni macesni so se bleščali v soncu. Ro-

banova domačija je bila tako majhna. Kako prijetno je poleti, ko te tam čaka mleko in domač kruh. Tudi sedaj bi nama prijalo kaj takega. Pa kaj, ko sva pa tako daleč.

Za Krofičko sva opazila Havdejevo domačijo. Tja sva nameravala iti. Bila sva malo utrujena in sva sklenila, da ne bova šla preko Krofičke, ampak pod njo proti Strelovcu. Upala sem, da bova čez kakce dve do tri ure že pri Havdeju.

Precej vroče je bilo, ko sva na Klemenči jami pila vodo. Nekaj sva je vzela s seboj. Nihče od naju še ni hodil po poti, ki sva jo imela pred seboj. Tekla je navzgor po travniku in zavila na levo v gozd. V gozdu pa nisva hodila po ravnem, kot sva pričakovala, ampak kar precej navzgor. Tiho sva se plazila drug za drugim med gostim drevjem. Sonce naju je neusmiljeno žgalo. Mogočna severna stena Ojstrice naju je opazovala, kot da bi hotela reči: »Če sta imela pri meni premalo sonca, ga pa imata sedaj preveč.« Kako uro sva hodila do sedla, poraslega s smrekami. V ustih sva imela čuden okus in popila sva vso vodo. Pot je držala po ravnem in le malo navzgor. Struge potokov so bile suhe. Le včasih se je zablestel potoček med kamenjem. Na vrhu Strelovca sva. Sediva na travi in si ogledujeva okolico. Tik pod nama se pase čreda ovac. Drobnji jagenjčki so naju zvedavo opazovali, ko sva jih vabila k sebi. Globoko pod seboj sva zagledala Havdejevo domačijo. In jaz sem ves čas mislila, da sva že skoraj tam. Sonce je že zahajalo, ko sva se prebijala po ozki stezi, ki sploh ni bila več steza, strmo navzdol. Obešala sva se za borovje in travo. Rumene iglice macesnov so ostajale na obleki in v laseh. Dalj časa sva šla lomastila ob žični ograji in se znašla v gozdu. Kar počez sva jo mahnila proti domačiji.

Mračilo se je že, ko naju je pred hišo pozdravila Havdejeva mati. Z Dragom sta se hitro sporazumela, saj je poznal vse njene otroke, samo staršev ne. Doma so bili vsi razen sina, ki mu je pred kratkim deblo zdrobilo nogo. Dali so nama toliko jesti, da sva pošteno potolažila lačne želodce. Kar hitro so minile večerne ure ob prijetnem pogovoru in igranju z malo Lučko. Morala sva še naprej v Solčavo in na Grohat. Noč je bila jasna, čeprav brez meseca. Okoli desetih sva se ustavila pred Grohatom in zbudila prestrašenega Dušana, ki nama je postregel s prismojeno rižoto.

Ob Lobnici na Pohorju

Edi Repolusk, Ruše

Sredi samotnih sten
v pajčolanah pen
slap pada, pada, pada...
(O. Župančič)

Jutranji svit, medla brlivka, je vztrajno tkal jutro. Rosa na listih grmičja, rosa na travnih bilkah, vlažno kamenje ob poti, drobira njej. Razorana furmanska cesta, Sveža sapica, lahen zefir je vel po soteski navzdol.

Voda, prgišče pen ob kamenjih, nemirna gladina nad plitkim dnom, se je šumeče valila čez spolzke kamnite gmote. Temnozelen, hitra in razposajena se je utapljala Lobnica v svojem šumu in vsa prozorna drevila svoje vode naprej, k iztoku.

Vodni kos je tršat in našopirjen priletel nad strugo, zacikal in izginil.

Gozd, miren in spokojen, je dušil razigrano klokotanje vode (simfonija za uho, koračnica za lahke noge).

Dobršen čas še, preden prispem do slapa, precej ga je že poteklo. Tudi precej vode, te bistro in sveže. Sam sem... in gozd in leskovje ob potoku in... Tehnico imam v rokah: podobe tehtam, črno bele fotografije barvam z lastnimi čustvi. Dojetja so samo moja... Mnogokrat motne like zalučam v vodo. Kolobarji se takrat širijo in hite po gladini. Obročki začuda rasto, butnejo ob breg, se vrnejo, neodločno nihajo in pohitijo v sosednji globlji tolmun ter se povrnejo okrepljeni: poglobijo mi dno in dvignejo jasno, svetlo podobo.

V nogah sem začutil lahno in prijetno utrujenost. Nisem si je hotel priznati in sem, da bi se odvrnil, pozabil nanjo, posvetil svojo

pozornost rjavkastemu, preperelému laporju, za hip — dva, mravlji na njem, ki je s težkim bremenom, mnogo prevelikim zanjo, hitela po svojih poteh. Borni ostanki drč so me spomnili bosopetega fantiča, ki se je z vejevjem, za katerim se je nabirala voda, vozaril po luži s svojimi vrstniki in ki so včasih prav skrivnostno izginili, če se je pojavil kdo od tistih, tistih odraslih, ki niso razumeli njihovega veselja.

V reber na desni so se upirali prvi jutranji sončni žarki.

Ah, da, gotovo so že kje skupinice, ki kot jaz hite v planine. Skupinice? Kje so ostali, tisoči drugih, ki ne vedo, kako bi izrabili čas in se ko sence vlačijo po sobah, lokalih, po prašnih cestah in ulicah, čemijo za vogali, morda v parkih, in prazni gledajo v zrak. Producirajo razne izvlečke o pomembnosti biti, o naslednjih rafiniranih zabavah, ker jim prejšnje že presedajo, o...

Ena izmed sprostitev je: hoja v gore. Zakaj ne bi šli? Skrbi se ti začno luščiti že ob prvih korakih, na malenkosti, ki mnogo huje rušijo ravnotežje v človeku kot mnoge aktualne bolezni, pozabiš, občutiš jih kot zares malenkostne. Telo se osvobaja krčevitosti, ko popusti psihična napetost, ki se peha v enolično vsakdanjost, nepotrebno in kvarno naveličanost...

O, to so pa ostanki nekdanje glažute. Če niso, je prav gotovo morala biti nekje tod okrog, saj... Bosopet fantič je s tovariši stopil iz drč in začel brskati po produ. Ostali so ga začudeno opazovali.

— Tako bo pa odkril zaklad, he!

— Glejte! Sem že našel, je kriknil Bosopeti. Pokazal je za pest veliko izobličeno kepo modrega stekla. Vsi so se z nepokvarjeno pohlepnostjo zazrli v kristal. Bili so presenceni, ko je izbrskal še enega, sicer manjšega, a še bolj dragocenega, saj je bil rumen in rdeč. Pomislite, rumen, tako, zlato rumen in neprozoren in rdeč; joj, skozi tega se je pa videlo. Oh, ko demanti razbojnika Alibabe ali kot rubini, safirji in smaragdi lepe kraljične.

Dolgo časa je bila to edina priznana valuta v menjalni trgovini teh fantičev...

Nebo je bilo bledosinje. Skozi krošnje dreves so padali prameni sončnih žarkov in se poigravali z vodnimi kapljicami, ki so prišle ob kamenjih v strugi. Tu in tam, zelo redko, se je oglasila kakšna sinička ali se je razburjeno oglašal kraljiček.

Voda pa se penila in padala s praga na prag in v naglici obližovala stenje, ki se je potapljal v tolmune.

Hitiš? Hiti. Kmalu te bom videl ukročeno, mirno za lesenim jezom. Precej jezov, kaj? O, niso ti všeč? Da jih razdiraš? A te premagajo; lepo jim ženeš vodna kolesa, da lahko našagajo lat, desak. Prebrisani ti žagmoštri, a? So te unesli. Nič jeze, saj ko padeš raz kolo, lahko zopet hitiš, se prekopicuješ čez kamenje in norčavo klokotaš.

Mimo so žage, nekatere opustele, že v razsulu. Škoda zanj. Kako, škoda? Že, že, toda beseda jih ne bo obvarovala, da ne bi razpadle... O, sliši se hrumenje slapa. Furmanska pot se je že končala, sedaj je še samo ozka steza. Še nekaj minut in bom pri Malem Šumiku.

SPOROČILO UPRAVE PLANINSKEGA VESTNIKA

Uprava planinskega Vestnika je prisiljena izpolniti sklep občenega zbora Planinske zveze Slovenije iz l. 1963 in zvišati naročnino njenega glasila na din 1200. Ukrep utemeljujemo z zvišanjem cen papirja in tiskarskih uslug. Kljub razmeroma visokemu številu naročnikov se je zaradi rastočih cen finančni položaj glasila v l. 1964 še nadalje poslabšal. Ker bi neradi prizadeli njegov obseg in opremo, prihajamo pred planinsko javnost s tem nepopularnim ukrepom in prosimo vse dosežanje naročnike, da nam ostanejo zvesti, vsa društva in posebej njihovo propagando pa naprošamo, da poskrbe za nadaljnje širjenje našega lista, ki mu bomo v bodoče skušali dati še izrazitejši značaj organizacijskega glasila, ne da bi oškodovali njegovo dosežanje tematiko.

Mali Šumik, Velike vodne gmote s truščem padajo nekaj metrov in se zapenijo na površini globokega tolmana, temnozelenega in rjavega ob robu. Tla naokrog drhtijo, toda ne tako kot pri njegovem večjem bratu višje gori.

Veliki Šumik. Stopnice, stopničke, pragovi: rebrasto nasekana temna gmota pečine, čez katero se v neprestanem šumenju prelivajo v curkih vode Lobjnice. Vodni prameni se razbijajo v tisoče kapljic, na katerih se vsak hip znova in znova ujemajo sončni žarki v pisano korono mavrice. Zrak svež in prežet z vlago valovi in se dviga iznad penečega tolmana. Veje dreves se nalahno gibljejo, nihajo, ko da bi pritrjevale, da jim ugaja razgibano okolje. Kapljica, vedra kapljica, slap. Vsak bel kristalček odzvanja zase, vse bele kapljice hrumijo, da se stresa skala naokrog... drhte tla pod menoj... drhte...

Pred desetimi leti

(V spomin Pavča Blaznika)

Matija Horvat

Travnato pobočje je vedno bolj strmo. V zagonu se dviga in je podobno paraboli. Spodaj temne modrine jezera, zgoraj svetle modrine neba, tik nad nami pa nad zelenim bregom posejane sivo bele skale. Ne veš, kaj te je bolj zagrabilo. Belo-črni oblaki na opranem nebu, pramen sonca izza rogovilastega Lemeža, razžarjeni Šmohor, trda trava, ki te reže v prste in ti štrli skoraj navpično nad glavo? Ali pa pot, ki je premočil že štirinajst dni neoprano srajco, in kondicija, za katero veš, da nima meja?

Gremo na Lemež. Od Krnskega jezera naravnost navzgor. Po travi, po skalah, po svoje. Po Pavčevo. Štirje.

Pridemo do prvih skal. Preko šopov rož, planik, zlatih jabolok, mimo svetlozelenih macesnov. Gremo naprej čez skale, čez »Lemeške Škarje«. Navpično nad jezerom. Prilezemo, priplezamo na rob, zabrodimo skoz travo

in smo na vrhu. Globoko pod nami sije sonce na samotne senožeti Lepene, skozi oblake je obsijalo Bovški Grintovec in Mangrt. Desno so skale Debeljaka in se beli stena Velike Babe. Za nami Šmohor, Peski, nad vsemi pa Krn. Le včasih ga zakrijejo rdečkaste megle, ki se vale izpod severne stene.

Prišli smo polni ognja, prekipevajočih moči, sedaj pa smo obstali in strmimo. Valovi skal, travc, pesem oblakov, neba in daljave. Trpek duh po planinski travi. Samota. Popoldansko sonce. Samo orel nad Lemežem in mi štirje. Naš svet — krnski hribi.

Najstarejši bo imel 19 let. Leto 1953.

Zopet travc in skale v Lemežu. Sedaj smo podjetnejši. Poje kladivo, zveni klin, plazi se vrv. Drugo leto, druga ekipa, drugo vreme. Lemeške skale so mokre od pršečega dežja in plazečih megla. Ko se vračamo, žvrklja v čevlji voda, ki se je natekla z drseče trave. Posušili se bomo ob ognju pod Plavim previsom, potem pa na planino, kjer bomo zavreli mleko v črnem kotlu. Bezali bomo v ugašujoč ogenj in redko spregovorili besedo z Jankom, krnskimi pastirjem. Potem smo nad kravami in neskončne debate, načrti. Krn, Lužnica, skale v Peskih, Šmohorju.

Že četrto leto smo tukaj. Tretje leto taborimo. Pavčeva zamisel, Pavčeva izvedba. Pot lije pod betonskimi ploščami od jezera do planine: »Dobili bomo kak liter mleka zastonj« pravimo, potihoma pa nam je stokrat več vredno Jankovo mrmranje »kar močni fantje.« Ponoči nevihta, kot bi se razklalo nebo. Voda teče po planini, ki je vsa spremenjena v hudoournik, zjutraj pa je pokrita z julijskim snegom pod težkimi meglami na hribih. Dež se meša s snegom, mi pa se od nedejavnosti komaj premikamo, otrdeli so nam sklepi, zadirčni smo postali.

Dež preneha. Skozi oblake se pokažejo skale pod Peski. Trije smo ta trenutek že skozi vrata. Pavč ima s seboj dekle, zato malo otožno gleda za nami.

Ko pa se čez dobro uro pričnemo vračati po snegu z vrha Krna, se skozi podeče megle pokaže njegova črna glava. Prevagali so hribi! Zjutraj nas prebudi tišina brez dežnih kapelj po pločevinasti strehi. Skozi luknje, ki so jih izvrtale krogle v prvi svetovni vojni, sije čisto nebo. Ne mine ura, ko se že podimo proti jezeru. Z Bogdanom se greva kopat na Bled. Kolesa so pri Savici, zvečer bova nazaj na planini pod Krnom. Pavč in Francelj pa rož-

ljata z železjem. Nad Dupeljskim jezerom so dolga melišča, nad melišči pa stena Babe. Ni višja od 250 metrov, pa vsa previsna. Kompaktna skala sije nad ruševjem Monture. Tja gresta.

Ko se vrneva z Bleda, Pavč sedi v senu in sije od sreče. Preplezal je prvo res težko smer v življenju. Prvenstveno. Petica, z mestom šest, trdi Francelj.

Kaj so Pavču odlične ocene pri maturi, kaj atletske perspektive na stadionu. Vse se je utopilo v tem bleščočem hribovskem dnevu, ob zvenu klina, ob ropotu grušča, ob napetosti mišic, globini pod nogami.

Čez mesec dni pride razglednica. Pavč je v hribih. Pleza steno za steno, po dve dnevno. Špik, Jalovec, Triglavsko, Mojstrovka, Rinke, Herletova v Ojstrici (tisto leto še spoštovana). Kdo ve, koliko in kaj vse je preplezal to poletje 1. 1954. Le kdo bi ga lahko zaustavil, Pavča, ki bo šel drugo leto že v najtežje in v prvenstvene smeri. Zaskrbljeni starši, dekletje? Pavča že ne. Pavč je ogenj. Z lahkoto je najboljši. Hribi so njegova največja ljubezen. Drugje je uspehe dosegal mimogrede, kaj bo šele zmogel v alpinistiki, kamor se je zagrizel z vso silo, s trmo, s pravim planinskim navdušenjem?

Pride zla novica, da je Pavč padel v gorah. Baje v Szalay-Gerinovem grebenu Turske gore (»lahak sprehod« je rekel pomladi).

Prekrasen septembrski dan je. Z Bogdanom sva ob vzhodu sonca že blizu Trojan. Peljeva se po prašni cesti, hitro poganjava kolesa. Padel že, padel, kdo pa še ni? Maček kot je Pavč! Zakrpali ga bodo, pa bo še bolj neuničljiv kot prej. — V Prokletije gremo drugo leto, pa na Durmitor, s kolesi seveda. Pic, Francelj, Bogdan, jaz pa — Pavč. Seveda, zakaj pa ne Pavč? Trenutek naju prešine črna misel, poženeva hitreje.

Žalec je že mimo. Tamle je tabla z napisom Celje. Osem zjutraj. Kaj za vruga naju je stisnilo? Trde so noge, sape ne morem dobro zajeti. Spogledava se, razumeva se dobro, vendar se nasmehneva skozi stisnjene zobe. Sedajle levo, tretja hiša. Ljudje na dvorišču. »Dober dan,« rečem. Ljudje pa gledajo. Seveda, ne poznajo naju, bi rad pomislil, pa ne gre.

Na vratih teta. »Dober dan,« izdavam. »Kako je s Pavčem?«

»Umr! je ob sedmih.« In konec je nekega obdobja mladosti.

Hrvatski planinci kot speleologi

(Ob 80-letnici HPD napisano
za Planinski Vestnik)

Srečko Božičević, Zagreb

Kaj je najljubše nam planincem in ljubiteljem narave? Najraje hodimo po planinskih masivih, mehkih valovitih hribih ali skalnatih soteskah naših apneniških gora. Planince ljubi svoje gore, ljubi širne razglede z njihovih vrhov. Z enako močjo ga vabijo znamenovana planinska pota in brezpotne gore. Kolikokrat ste se podali na vrh skalnatega Snežnika, Risnjaka, Velebita, Dinare, Orjena ali Lovčena in ob svojih nogah zdajci zagledali temne vhode v jame ali odprtine globokih ponorov? Mnogi ste se pri takem srečanju čutili nelagodno. Mnogi ste se zgrozili ob misli na temo in mraz podzemlja ali na grozljivo globino ponora, če ste vanj vrgli kamen. Morda ste otrpnili, oprezno obšli vhode v podzemlje in pohiteli proti sončnemu vrhu gore.

Smo pa tudi planinci, ki nas mika podzemsko tema. Pritegnila nas je prvobitna človeška želja, da spoznamo vse tisto, kar nam je nepoznano, vse tisto, kar je zavito v skrivnost. Pred našimi očmi se nam odkriva nov svet; svet belih kamenitih okrasov raznih oblik in velikosti, ogromnih podzemskih dvoran, ozkih prehodov, mrzlih podzemskih potokov in rek, velika in globoka jezera pa tema, v katero moramo prodirati. V tem novem svetu ni bilo širokih razgledov niti sinjega neba z belimi oblaki. Tu vlada večni mrak, čigar skrivnosti moramo odkriti s svojimi lučmi, s svojo voljo in pogumom.

Iz te povezanosti planinca — ljubitelja narave s podzemskim svetom našega krasa je prišlo že davno do neizogibne zveze planinstva in speleologije. Če listamo po starih številkah planinskih časopisov ali po prvih knjigah naših in tujih potopiscev, bomo kmalu našli tudi opise kraških podzemskih lepot.

Že leta 1689 je Valvazor opozoril v svojem delu »Die Ehre des Herzogthums Crain« na nekatere naše jame. Pisatelj Alberto Fortis je leta 1774 prav tako omenil naše jame kakor Francoz Baltazar Hacquet v 17. stoletju. Od tujih raziskovalcev so

znani še Kerner, Gruber, Schmidl, Putick, v novejšem času Francoz Martel in Čeh Apsolon. Raziskovali so številne jame v Sloveniji, Istri, Dalmaciji, Bosni in Hercegovini. V svojih delih so opozorili svetovno javnost na naš kras in na izredno mikavnost naših jam in ponorov. Naj omenimo tudi knjigo »Due mille grotte«, v kateri so italijanski speleologi opisali nekoliko stotin ponorov in jam v Sloveniji, Istri in Hrvaškem Primorju, v okolici Zadra in otokov, t. j. v tistih krajih, ki so bili pred vojno pod italijansko okupacijo.

Toda že zelo zgodaj naletimo na opise hrvatskih jam tudi pri naših piscih, raziskovalcih,

Umberto Girometta, pobudnik speleoloških raziskovanj v Dalmaciji

znanstvenikih in planincih. Že l. 1882 je dr. Mijo Kišpatić opisal jamskega medveda iz Baračeve pečine, l. 1878 izide knjiga Vjekoslava Klaiča »Prirodni zemljepis Hrvatske«, v kateri je opisano 54 hrvatskih jam. Dr. Dragutin Gorjanović — Kramberger znanstveno obravnava in opisuje bogato paleontološko in antropološko najdišče iz Krapinske jame, ki je naglo zaslovelo po vsem svetu.

14. avgusta 1892 je prišlo do slovesne otvoritve Baračeve jame, prve jame na Hrvatskem, ki je bila urejena in odprta v turistično namene.

V tej dobi naši planinci, učitelji in profesorji popisujejo naše jame v raznih krajih Hrvatske. Pri tem se odlikujejo: Vinko Sabljar, dr. Stjepan Vukas, Julije

Fras, Ivan Devčić, Stjepan Širola, dr. Milan Šenoa, Rudolf Strohal, Ljudevit Dvorniković, Emil Laszowski, Ljudevit Rossi, Adolf Jurinac, Lucijan Matulić, Dragutin Franić, August Langhoffer, dr. Luka Jelić, E. Musanović, Petar Tomić, Franjo Poici, dr. Pilar, prof. Bujas, Kumičić in mnogi drugi. Ti so nam zapustili opise in popise jam v Liki, Kordunu, Gorskem Kotaru, Ogulinu in Dalmaciji. Mnogi od njih so znani, ker so začeli prvi raziskovati in zbirati podzemsko favno. Od srbskih geografov in geologov pišejo o hrvatskih jamah Jovan Cvijić, Sima Milojević, A. Lazić in drugi.

Z Dragutinom Hircem je naše podzemlje dobilo strastnega raziskovalca in marljivega popularizatorja podzemskih lepote. Čeprav so njegova dela in opisi pečin polni mnogih »fantastičnih« in »čudežnih« opisov podzemskih tvorb, je njegovo delo vendarle pomembno in ima še danes svojo vrednost. V svojem velikem delu »Prirodni zemljepis Hrvatske« nam daje pregled o podzemskem svetu naše domovine in nam približa nekatere znamenite jame Požeškega okoliša, Zagrebačke gore, Zagorja, okolice Karlovca, Gorskega Kotara, Hrvatskega Primorja, Like, Dalmacije in naših otokov, katere je posebej opisal in opise opremil z risbami. Omenimo njegovo skromnost pri ugotovitvi o številu jam v Hrvatski. Glejmo, kaj piše:

»Smem reči, da je v naši domovini več kot 300 jam, pa tudi to, da bo to število še znatno večje. Trdim za prihodnost, da bo število naših jam naraslo tudi na 500, česar nima niti ena dežela Evrope (napisano l. 1905).« Hirc piše dalje: »Upajmo, da bo prišel čas, ko se bo našemu podzemskemu svetu začudila vsa Evropa, saj je naš kras ena sama jama, veličastna jama s tisočimi dvoranami.« Vsekakor moramo omeniti na desetine Hircovih člankov o posameznih hrvatskih jamah, ki jih je objavil v Hrvatskem planinaru ali v drugih časopisih ali časnikih.

Za Hircem je vedno več raziskovalcev hrvatskega podzemlja. Najbolj znan in vsekakor najbolj zaslužen je geolog in planinec dr. Josip Poljak, nestor naših speleologov in prvi predsednik Speleološkega društva Hrvatske. Poleg poročil v publikacijah Jugoslavenske Akademije mnogo piše tudi v planinskem tisku in z velikim razumevanjem in ljubeznijo seznanja številne bralce z lepoto in mikavnostmi podzemlja na hrvatskem krasu. V treh obsežnih poročilih, tiskanih v delih Jugoslavenske Akademije, je opisal jame v okolici Loke, Karlovca, Plitvičkih jezer in v Hrvatskem Primorju. S finančno pomočjo HPD v Zagrebu raziskuje jame Velike in Male Paklenice v Južnem Velebitu. Zanimive hidrološke probleme in številne jame in ponore je obdelal l. 1935 v svojem delu »Jame v okolici Ogulina, Vel. Paklenice

in Zameta». Dr. Josip Poljak je bil nenavadno zaslužen planinec in speleolog, saj je v svojih člankih in z odločnimi fotografijami močno populariziral lepoto naših planin in podzemlja na krasu. Prvi je začel terjati zakonito varstvo naravnih redkosti na hrvatskem krasu in opozarjal na znanstveno in turistično vrednost posameznih zanimivih kraških oblik. Ime planinca Umberta Giromette, gimnazijskega profesorja v Splitu, bo ostalo za vedno na prvih straneh hrvatske speleološke zgodovine. S svojim dolgoletnim delom je mnogo storil za spoznavanje nekoliko stotin jam in ponorov v Dalmaciji in na otokih. Iz njegovih tiskanih del vidimo, da raziskuje speleološke objekte zelo resno in odgovorno in da ga posamezen objekt enako zanima z biološke, arheološke, hidrološke, meteorološke in morfološke strani. Kot rezultat njegovega nesebičnega dela lahko štejemo ureditev jame Vranjače v bližini Splita za turistične namene. Kako je ljubil podzemlje, nam najbolje pokažejo te-le njegove besede: »Obiskovalca kraških globin čaka bogata nagrada za njegov trud, ki je včasih zvezan tudi z velikimi težavami in celo nesrečami. Neizbrisni so ljubi in dragi trenutki, ki jih človek preživi, ko prodira v ta neomadeževani svet. To so vtisi, ki te v mladosti plemenitijo, v starosti pa krepe.«

Kot rezultat njegovega vsesstranskega speleološkega dela je prišlo l. 1909 do ustanovitve prve speleološko-jamarske sekcije v Dalmaciji. Sekcijo je ustanovil skupno z dr. Bujasom na splitski gimnaziji in dosegel mnogo pomembnih rezultatov.

Med njegovimi jamarji je bil tudi Pero Lucić-Roki, do nedavna dolgoletni urednik »Naših planin«, tedaj dijak splitske gimnazije. Ta je z Girometto obiskal mnoge jame v Dalmaciji in prehodil vse dalmatinsko planine in Splitu najbližje otoke.

L. 1925 je prof. M. Margetić objavil svoje delo »Nove jame in ponori Srednje Dalmacije« in dopolnil dotedanje Giromettino delo. V historiatu hrvatske speleologije se poleg omenjenih raziskovalcev pojavljajo še drugi: Dr. Krajač in Ružić raziskujeta Velebit, ing. Ante Premužić okolico Plitvičkih jezer, F. Šuklje kras Samoborske gore, Rosandić jame v Liki, v okolici Dubrovnika pa Miho Kusijanović. Na otoku Hvaru raziskuje akademik Grga Novak Grapčevu jamo in ugotavlja, da je bila ta jama obljudena že za časa Rimljanov. Jamo Vindijo v Hrvatskem Zagorju raziskuje od l. 1929 učitelj in ugledni znanstvenik speleolog in arheolog Stjepan Vuković. Ta je do sedaj objavil nekoliko znanstvenih del o tej jami, ki je poleg Krapinske postala eno od najpomembnejših predzgodovinskih najdišč v naših krajih.

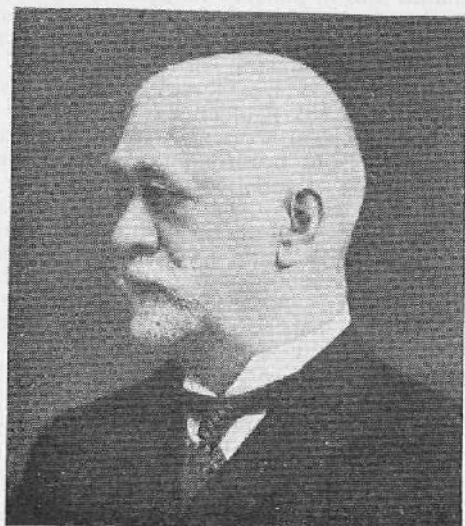
V razdobju od l. 1936 do l. 1940 je delovala v HPD in planinskem društvu »Prijatelj prirode« jamarska sekcija. Zanimanje teh speleologov se je usmerilo predvsem na raziskovanje jame Veternice blizu Zagreba.

Vladimir Horvat, organizator speleološkega dela

Strastni raziskovalec podzemnih voda je bil tudi ing. Frano Baučić, ki je l. 1903 z avstrijskim geologom F. von Kernerjem obiskal jamo Vranjačo. Ves čas svojega življenja je F. Baučić neutrudno raziskoval in iskal kraške podzemne vode, vse od Boke Kotorske pa do naših najsevernejših krajev.

Dr. Dragutin Gorjanović-Kramberger

P. n. gospodinu
Paulu Vrećkoviću, št. ing., št. načelniku
"Mistik"
Dne 14. kolovoza 1928. u 9 sati prije
odne otvara se svečanim načinom za
odjelovanje i pravačkog društva "Lovora
Baraćeva špilja" koja leži u obćini
Šakovci kraj Nove Krišje.
To se podpisani odbor uslobodjuje Vata
n. gospodstvo k takovom porvati.
Ustavina od osobe 50 novč.
Odbor
Leo Ndanović predsjednik,
Franjo Marković tajnik,
Ante Biljan blagajnik.

Vabilo iz l. 1892

Bil je organizator in pobudnik skupin za raziskovanje podzemlja, vendar je bilo možno samo individualno delo, ker tedanje oblasti niso imele za to razumevanja. L. 1945 izide knjiga »Podatki o jamah«, v kateri je F. Baučič zbral podatke in opisal čez 600 do tedaj znanih jam in ponorov na področju Hrvatske. Knjiga je bila namenjena specialnim potrebam strokovnjakov, bila pa je obenem tudi prvi poskus katastra naših jam.

L. 1919 je Miho Kusijanović blizu Dubrovnika odkril Močiljsko jamo. Svoje odkritje je opisal v Hrvatskem planinaru in se je po izidu brošure prizadeval, da se ta jama uredi za turistične namene.

Ing. A. Premužić si l. 1928 prizadeva pri Plitvičkih jezerih za ureditev jam Golubnjače, Špilje Jezerkinje vile, Kostelčeve jame, Supljare in jamskega parka na Labudovcu nad jezerom Okrugljakom. V nekatere od teh jam so napeljali električno razsvetljavo, ki pa je bila v zadnji vojni uničena.

Novembra 1927 se na pobudo planinca Vladimira Horvata iz Zagreba, tedanjega člana Hrvatskega društva planinara »Runolist«, ustanovili jamarsko sekcijo (prvo v Zagrebu) za ureditev jame Vrllovke pri Kamanju na Kolpi, nedaleč od Ozlja. Po enem letu prostovoljnega dela so 2. 9. 1928 slovesno

odprli jamo Vrllovko za turistične namene. Za to priložnost so izdali brošuro »Jama Vrllovka v Kamanju pri Ozlju — dolžina jame 330 m«. Avtorja knjige sta bila Marija in Vladimir Horvat. Ime planinca Vladimira Horvata nastopi še enkrat in to po II. svetovni vojni. Trajna neminljiva vrednost brez dvoma odlikuje njegovo vzgojno pedagoško delovanje med zagrebško mladino, za katero je ostal nenadomestljiv popularizator speleološkega delovanja in dela. Do intenzivnega in sistematičnega speleološkega raziskovanja na Hrvatskem pride šele po II. svetovni vojni. Ko se v Zagrebu osnujejo planinska društva, pride tudi do formiranja specializiranih planinskih skupin ali sekcij, med katerimi so kmalu postale jamarske ali speleološke sekcije najaktivnejše. Njihova osnovna naloga je postala raziskovanje jam na hrvatskem krasu in prizadevanje, da bi se speleologija popularizirala, da bi jo spoznali širši planinski in neplaninski krogi. Speleološke planinske sekcije so odigrale zelo pomembno vlogo v celotnem razvoju povojne hrvatske speleologije. Po njihovem formiranju in po prvih rezultatih je prišlo do formiranja Speleološkega društva Hrvatske. Komisije za speleologijo PZS, in komisije za raziskovanje krasa pri Jugoslovanski akademiji v Zagrebu. Poleg tega je nekoliko vidnih speleologov s svojo ljubeznijo do speleologije doprineslo k temu, da je postalo raziskovanje krasa na Hrvatskem še bolj plodonosno in koristno.

15. 11. 1949 je bila ustanovljena v Planinskem društvu Zagreb speleološka sekcija, prva sekcija te vrste v okviru planinstva na teritoriju SFRJ.

Ker materialni pogoji za delo v Planinskem društvu Zagreb zaradi pomanjkanja finančnih sredstev niso bili najugodnejši, je večina članov speleološke sekcije pod vodstvom Vladimira Redenška, vodje sekcije, prešla v novoustanovljeno planinsko društvo Željezničar v Zagrebu, kjer so obstajali ugodnejši pogoji za speleološko delo. V Planinskem društvu Zagreb je ob profesorju M. Markulinu ostalo nekoliko mlajših članov in starejših planincev speleologov, ki so nadaljevali z delom te najstarejše jamarske sekcije. Speleološki odsek PD Zagreb v Zagrebu zbira srednješolsko in univerzitetno mladino in vse planince, ki se zanimajo za speleološka raziskovanja. Odsek vrši propagando za lepote hrvatskega kraškega podzemlja s prirejanjem predavanj in organizacijo speleoloških izletov ter raziskuje jame Medvednice in Somborskega hribovja pri Zagrebu.

Speleološki odsek PD Željezničar v Zagrebu je bil doslej naš najaktivnejši speleološki odsek. Takoj po ustanovitvi l. 1949 pa v naslednjih letih je odsek dosegel vse bolj pomembne uspehe in rezultate; sistematično so člani opravljali paleontološka raziskovanja in izkopavanja v jami Veternici pri Zagrebu, podrobno so raziskali nekoliko tisočev jam v Liki, Gorskem Kotaru, Istri, Hrvatskem Pri-

morju in Dalmaciji. Med najpomembnejša raziskovanja spada vsekakor raziskovanje Dolnje in Gornje Cerovačke jame pri Gračacu (skupna dolžina okoli 3 500 m), jame Čudinke pri Plitvicah (globina preko 500 m) in drugih objektov. Vredno je poudariti, da je Speleološka sekcija PD Željezničar prva pri nas opravila organizirano obročkanje netopirjev. Izdelali so nekoliko stotin obročkov in pri vsakem raziskovanju obročkali večje število teh vrst živali. Dr. Beatrica Gjulić, član sekcije, se je specializirala za proučevanje Chiroptero (netopirjev). S pomočjo organiziranega obročkanja netopirjev je lahko odkrila mnoge zanimive in nove podrobnosti iz življenja in razširjenosti teh živali. Rekvizite, ki so se jih člani odseka posluževali pri svojih raziskovanjih, so večinoma izdelali člani Željezničara sami. Kot rezultat večletnega dela tega odseka je nastala kartoteka jam z okoli 3 000 izpisanih kartonov jam in ponorov, kartoteka bibliografskih podatkov, kartoteka podzemne favne, okoli 800 negativov v fototeki odseka itd.

Ker so vedno bolj rasle izkušnje speleologov Željezničara in so bila raziskovanja vedno številnejša, se je začutila potreba, da se vsi ti rezultati objavijo in nudijo javnosti na vpogled.

Tako je prišlo do ustanovitve časopisa Speleolog, kar je nedvomno eden največjih uspehov speleologov v Željezničaru. Konec l. 1953 je izšla prva številka Speleologa, ki je vzbudila veliko zanimanje v naši deželi in v inozemstvu, bila pa je tudi veliko presenečenje na I. kongresu speleologov Jugoslavije v Postojni. »Speleolog« je bil nekaj let edini časopis te vrste v Jugoslaviji. Do sedaj je sekcija v zameno za svoje številke »Speleologa« dobila nekoliko tisočev domačih in inozem-

skih časopisov in knjig. Časopis je uspel vzpostaviti zvezo s speleologi Islandije, Irske, Švedske, Angleške, Finske, Belgije, Portugalske, Španije, številnimi speleologi Francije, Švice, Poljske, Avstrije, Čehoslovaške, Madžarske, Romunije, Grčije in z nekaterimi speleološkimi skupinami v Italiji. Številke »Speleologa« so šle preko Atlantika v Kanado, Kalifornijo, New Jersey, Arlingtona, Harisburga, Kube in Venezuele. V Aziji je »Speleolog« prišel v Izrael, na Japonsko in SZ, v Afriki v Belgijski Kongo in Tanganjiko. Številna pisma in ponudbe iz inozemstva za sodelovanje, čestitke in priznanja uglednih in znanih svetovnih speleologov in institucij širom po svetu najbolj govorijo o vrednosti »Speleologa«. Vendar so naraščajoči tiskovni stroški in zadnjih letih glavna ovira pri rednem izhajanju tega časopisa. Zadnja številka »Speleologa« je izšla kot dvojna za leto 1962 in leto 1963.

Razen teh dveh vsekakor najaktivnejših in najstarejših speleoloških planinskih skupin je na Hrvatskem obstajalo ali še obstoji nekoliko speleoloških skupin, ki so svojčas postale žarišče interesa za podzemlje na posameznih področjih Hrvatske. V tem historiatu speleologije moramo omeniti naslednje:

Planinsko društvo študentov Velebit v Zagrebu, v katerem je bila leta 1954 ustanovljena skupina speleologov-alpinistov. Skupina je kmalu prenehala z delom in šele leta 1957 je v tem društvu prišlo do formiranja organizirane speleološke skupine, ki je dosegla prvo pomembne rezultate. Po kratkem času je delo spet zamrlo in ponovno oživel pred nekaj leti.

Speleološke skupine so bile tudi v mladinskem planinskem društvu »Javor« v Zagrebu, v planinskem društvu »Dubrovac« v Karlovcu, v planinskem društvu v Raši, pri osmletki v Klisu, medtem ko so še danes aktivni speleološki odseki pri planinskih društvih v Splitu in na Reki.

Komisija za speleologijo PSII ima nalogo, da organizacijsko veže planinske speleološke skupine na Hrvatskem, da koordinira njihova raziskovanja, organizira speleološke tečaje republiškega značaja in skrbi za strokovno izobrazbo speleologov — amaterjev.

Razen čisto planinskih grup, zainteresiranih za speleološka raziskovanja, opravljajo na Hrvatskem raziskovanje krasa še Komisija za raziskovanje krasa JAZU v Zagrebu (ustanovljena l. 1952) in Speleološko društvo Hrvatske (ustanovljeno l. 1954).

Asistent JAZU dr. Mirko Malez je začel svoje znanstveno delo kot speleolog — amater v PD Željezničar. Do danes je izvedel številna speleološka raziskovanja jam in brezen v Istri, Gorskem Kotoru, Liki, Dalmaciji in Hrvatskem Zagorju. Poleg tega je med sistematskimi paleontološkimi — antropološkimi izkopavanji na Hrvatskem odkril množico skrivnosti, ki so bile do sedaj skrite v debelih slojih naših jam. Njegova najdišča pračloveka v jami Veternici in druga odkritja

Dr. Jostp Poljak, nestor hrvatskih speleologov

so zasenčila dosedaj svetovno pomembne najdbe v Krapinski jami. Rezultate svojega dela je objavil v številnih člankih v »Naših planinah«, »Speleologu« in drugih znanstvenih časopisih v Jugoslaviji in zunaj nje. Med planinci-speleologi povojne generacije je vidno delo Vladimira Redenška, strastnega zbiratelja podzemne favne, zbiratelja speleološke bibliografije in organizatorja speleološkega dela v PD Željezničar. Marinko Gjiivoje je kot esperantist in dolgoletni član Željezničara skušal seznaniti svetovno javnost z lepotami podzemnega sveta naše domovine in napisal številne članke v esperantu. Slavko Marjanac je kot dolgoletni vodja speleološkega odseka PD Željezničar zaslužen za mnoge akcije te speleološke skupine, vidno pa je bilo tudi njegovo delo pri ustanavljanju prvega našega speleološkega časopisa »Speleolog«.

Ni nam treba naštevati vse imenovane in neimenovane amaterje speleologe — planince — dosedanja zgodovina speleoloških raziskovanj na Hrvaškem je nedvomno pokazala, da speleologi — amaterji s svojim delom lahko veliko pomagajo našim znanstvenikom in strokovnjakom. Opozarjajo jih na razne probleme in pomembna odkritja, pomagajo pa tudi našemu gospodarstvu v njegovem prizadevanju, da obvlada velike in do sedaj še nezadosti izkoriščene količine vodne energije v podzemlju našega krasa.

Od prvih začetkov planinstva na Hrvaškem pa do današnjih dni so planinci doprinesli lep delež k seznanjanju naše javnosti z zanimivostim in lepotami podzemnega kraškega sveta. To njihovo delo je bilo večkrat postransko, brez posebnih pretenzij, vendarle pa pomembno v zgodovini speleologije in planinstva na Hrvaškem in v vsej Jugoslaviji.

Z Lisce na Bohor

Franc Vogeltnik

Blizu trideset mladih planincev in planink se je odzvalo na vabilo KO, ki je priredil zadnjo soboto in nedeljo v lanskem oktobru jesenski izlet v Zasavje. Tik pred odhodom smo se zrinili na vlak, in sončni popoldan ni bil zavoljo gneče nič manj lep. Od Celja dalje po pestre barve, žareči odenki gozdnatih pobočij nad umazano Savinjo vedno bolj privlačevali naše poglede, dokler se nismo tam blizu Rimskih Toplic kakor uročeni zazrli v tisti kot, kjer se Kozjé strmo spušča proti Savinji, v tisti veliki naravni amfiteater, obdan z navpičnimi skalnimi zobmi, iglami in stožci. Nikjer drugje ni jesen

nanizala v svoje neizčrpne palete toliko odtenkov od prosojnega rumenila do gostega škrlata in v vsej tej pestrosti se je kopalo večerno sončno zlato. Samo nekaj kratkih hipov smo lahko gledali do prelest in že smo odhiteli mimo — tehnika ima železno srce — zavzetost pa je ostala.

Vlak nas je potegnil do Brega, kjer smo izstopili in se napotili po cesti proti Lisci, ki smo jo z njeno cerkvico pod vrhom lepo videli pred sabo. Kmalu smo s ceste zavili po markirani zložni poti, ki nas je že v temi — hitro se je bilo znočilo — privedla na Razbor, kjer nas je nekaj zaostalo pri nekem kmetu zaradi mošta. Ko smo stopili iz hiše, nas je od vseh strani zalila črna tema, tako da smo si morali pomagati z baterijami. Kmalu je postala kamnita pot precej strma in smo se kaj kmalu zasopli. Luči naselij pa so bile vedno globlje pod nami, črno obzorje se je čedalje bolj širilo in zvezde na jasnem nebu so vedno svetleje mežikale. Veter od zahoda pa se je silovito zaganjal v drevesne krošnje — ali bomo jutri še ujeli kaj vremena? Pot je bila precej na debelo posuta s suhim listjem, brodili smo po tem potoku, ki ga je nasula jesen, dokler nismo prišli na obsežni kopasti travnik — vrh. H koči nas je zvalila luč in razposajen vrišč, precej naraščaja je bilo ta večer na Lisci. Dnevna soba je bila nabito polna, tudi mi smo odložili nahrbtnike in jih razvezali, da bi prišli do sape in moči. Kmalu nato se je pričel sestanek vseh načelnikov MO; razpravljali smo o bodočem delu, o izpitih GS, o januarskem pohodu na Osančarico ob 20. obletnici tragedije Pohorskega bataljona, o srečanjih mladih planincev, katerih privlačnost pa je že začela upadati, tako da jih bo treba popestriti, in o dopolnilnem seminarju za planinske vodnike, ki bi skrbeli za vzgojo mladih planincev. Pomenek, ki se je razvil iz tega sestanka, pa se je nazadnje prelil v veselo, sproščeno domačo pesem — saj ni mogoče molče poslušati, kadar začne vabiti Lilotov topli glas! Prešerne slovenske viže so se vrstile druga za drugo brez vmesnega razpravljanja, točno ob 22. uri pa so vsi utihnili in se razšli po spalnicah. V koči je zavladala tihoča, le zunaj je venomer bučal veter in loputal z oknicami. Vstali je bilo treba že pred dnevom. Ko smo bili ob šestih pred kočo, kamor nas je pospremil oskrbnik, da bi nam dal zadnje navsote, kajti na tem delu zasavske planinske poti smo bili vsi sami novinci. Veter, ki je razsajal ponoči, se je polegel, nebo pa je bilo prevlečeno s tenko plastjo oblakov. Poslovili smo se in krenili po cesti, ki se vije za robom kopastega vrha proti vzhodu, tam kjer se obrne proti zahodu, pa smo jo zapustili in se zapodili nizdol. Prevzela nas je slikovita pokrajina, a kaj, ko je bilo za fotografiranje še prezgodaj. Naša pot se je polagoma, stopnjema spuščala, zdaj čez travnike, zdaj skozi gozdove ogolelih listavcev, tudi čez dvorišča in mimo samotnih kmetij, kjer so nas prišli zaspani domačini čudoma pogledovat. Tako sveže in veselo se je razlegalo pozdravljanje

in odzdravljanje v nedeljskem jutru! »Zgodnji ste pa, zgodnji! Pa toliko vas je!«

In ves čas so se naši pogledi sprehajali po novi pokrajini, ki je še nismo videli, po širnih odmirajočih gozdovih, ki so prekrivali bližnje in daljne kope, strma pobočja in slemenena, ob poti pa so se tako radi ustavljali na številnem cvetju — bledikastih ciklamah, čašastem podlesku, na neki pozni vrsti svišča, na redkih zvončnicah, zapoznelih cvetkih smetlike, mestoma v gozdu pa tudi na zelo bujnem, svežem bršljanu, ki se je v gostih spletnih vzpenjal visoko v drevesne krošnje.

Nашa pot pa se je kar naprej spuščala in privlačni, kopasti masiv Lise je tonil v ozadju, pred nami pa se je razraščal dolgi, položni, gozdni hrbet zahodnega konca Bohorja. Kmalu smo bili čisto spodaj ob cesti, prebredli smo potok in čakal nas je precej strm kos poti, preden smo prišli v zložnejši svet in potem celo na cesto, ki se je vzpenjala v blagih zavojih vedno više in više. Nedeljsko oblečeni ljudje pa so se ustavljali in nas gledali. Polagoma je zopet začel prevladovati gozd, zaradi položnih, nerazčlenjenih pobočij pa nismo mogli uživati tolikšnega razgleda kakor na Lisci in mestoma smo bili celo v zagati glede poti, zakaj zasavske markacije so bile pogoste tam, kjer smo si bili glede poti na jasnem, tam, kjer pa smo ugibali, pa jih ni hotelo biti na spregled. Tako smo zašli pri Mali Planini na desno in se morali vrniti... Pa tega nismo nikomur zamerili, saj je svet veliko zanimivejši, če moraš ves čas misliti na to, kod hodiš.

Medtem pa so tokle ure, že smo stopali po gosti, ostri travi višinskega sveta, listavci so se redčili in polagoma so prevladali iglavci, med katerimi smo videli tudi dvoje mogočnih, od starosti zgrbljenih jelk, oblačno nebo nad nami pa se je čedalje bolj nižalo in mračilo, dokler ni začelo na gosto rositi, in potem nas je markacija naenkrat napotila ostro na levo, po strmi poseki skozi gosto smrečje, ki ga je začela redčiti sekira, na kopasti vrh s triangulacijsko piramido sredi majhne jase. Na kvadratu pod njo se je belil napis s puščico: KOČA. Potem se je začelo spuščati, kljub pomanjkanju padavin v zadnjih tednih so se po mehkih, blatnatih tleh vile globoke kolesnice in vrstile udrtine kopit. In mestoma je bila pot na debelo nastlana z zelenimi listi jasenov. Ko smo se že začeli spraševati, ali nismo morda kočje spregledali, smo prišli na pravo gozdno avtomobilsko cesto in kmalu nato se je razlegla pesem.

Na gosto je rosilo, ko smo prišli do čedne nove kočje. V dnevni sobi je bilo tako prijetno toplo in oskrbnica nas je materialno sprejela. Mene je potipala po rami in že sem moral ubogljivo s premočeno srajco k vroči peči, kjer sem na dušek izpil skodelico vročega čaja z malinovcem. Pol dvanajstih je bilo, hodili smo potemtakem pet ur in pol. Do Senovega pa je bilo še poldrugo uro hoda in avtobus je imel odpeljati ob četrtna na dve, zato se nismo smeli obotavljati. Gobova juha s sivkami je bila skuhana, s slastjo smo jo po-

spravili, medtem se je Lilo v naglici domnil za naš smučarski tečaj in že smo se morali posloviti. Zanimiva in slikovita je bila pot navzdol do Senovega, pred katerim nas je dobil dež. Hiteli smo, kar se je dalo, prišli vsi ob četrtna na dve v Senovo, poln avtobus pa je pripeljal četrtno pozneje, pa smo se le vsi srečno zgnetli vanj in izstopili pri železniški postaji Brestanica, kjer so prišli na svetlo fotoaparati. Ko je vlak z majhno zamudo pripeljal, smo se zgnetli v skoraj prazen vagon, kjer je bilo skraja hladno, a smo ga do Zidanega mosta že dodobra ogreli — s pesmijo. Prestopili smo na drug vlak, se preivali po polnem hodniku, ganjeni spričo toplote, ki je puhtela od vsepovsod. Domov smo se peljali s trdnim sklepom, da se bomo v ta konec Zasavja še vrnili.

Moj Chamonix...

Borut Juvanec

Čudovito je, ko čakaš, da se bodo megle razmaknile in boš spet zagledal vrh, mu pomežiknil in jo mahnil v dolino.

Avtobus se sunkovito ustavi. To je menda lastnost vseh ljubljanskih šoferjev. Tako vsaj modruje gospa poleg mene. Ko izstopimo, zagledam miličnika pri izhodu. Čaka name? Čemu le, toda — če bom naredil sumljiv vtis, me bo prijel in... Sicer imam čisto vest, pa vseeno — mimo grem z nezaupanjem. Kaj hočemo: meja je blizu.

Spet ta meja!

Kako odvečna stvar je...

Pogledam za avtobusom, ki odsopiha še malo naprej. Kolikor morem videti izza oblaka prahu, je to cesta, ki teče po ozki dolini, zaprti od treh strani, na četrtni pa je moj hrbet. To je torej naš Chamonix!

Gledam dekletce ob cesti.

»Bo sonce, ne bo ga — bo, ga ne bo...«

Sonce, saj res! Nad mano so oblaki. Sicer ne črni, pa vendarle. So.

Megle na desni se dvigujejo. Veter jih razpihuje na levo, desno.

Nad oblaki je sonce.

Kako stara modrost!

Pa še kako drži. Skalnati vrhovi se namreč svetlikajo v avgustovskem soncu kot le kaj. Ali ni tam sneg? Megle se dvigajo, razgrinjajo. Imam občutek, da sneg vedno bolj leze v dolino. V dolino, visoko deset sto metrov. To vendar ni več dolina. Sicer pa tudi sneg ne leze navzdol. Res pa je, da odkrivam, kako nizko leži. Prav pred nosom. Pol urice daleč.

Uro in pol z avtobusom. Iz Ljubljane, iz tega razbeljenega gnezda avtomobilov, prahu, prometa, zavijanja siren in škripajočih zavor. Uro in pol od pekla do sem. Oblaki se dvigajo prepočasi. Pogled je hitrejši, rad bi više in više. Rad bi gledal. Gledal planine, skale, snežišča, drobne pike na njih, ki bi naj predstavljale ljudi. Rad bi gledal lepote, rad bi...

Oblaki vselej zakrijejo vse lepo. Kvedrovci zavijejo na desno, na pot. Hotel ob cesti? Ne, penzion tisoč sedem sto dinarjev je za salonske čevlje. Kvedrovci koračijo. Nahrbtnik jim vnelo sledi. Jaz hodim vmes. Skozi gozd na jaso, še malo gozda in že sem v ruševju in med skalami. Gledam rožico. Lepa, kakor samorastnik se dviguje in ponosno moli glavico soncu nasproti. Izra ruševja in odevetelega svišča pokuka sleme Češke kočice. To je za nas, ne pa hotel za 1700 dinarjev.

In drugi dan sem že precej višje. Za svojo žrtve sem izbral sicer Kočno, a zjutraj pride na vrsto še hribček Vratca. Čudovit razgled. Gledam Jezersko. Naš Chamonix. Moj Chamonix.

Čudno, nikoli še nisem bil videl Chamonixa, tukaj sem prvič, pa sta mi oba tako všeč! Še pogled in vračam se. Malo navzdol in že sem na poti za Kočno.

Grušč, grušč in spet grušč. Melišču ni konca ne kraja. Pred mano je slap. Majhen, a srčkan slap. In spet melišče.

Melišče se konča v snežišču, to v skalo. Gledam navzgor. Grebeni se svetlikajo v jutranjem soncu.

Hodim, z obrazom proti steni, plezam, se vlečem. Ne, plezalec nisem. Tudi nimam namena biti. Saj vendar lahko hodim v planine tudi tam, kjer je zabiti kak klin in obešena vrvi. Hodim, gledam stene, rožice, ki se skrivajo pred vetrom. Gledam navzdol. Precej časa Čas beži, jaz hodim, višina, ki jo zmagujem, pa leze.

Lepo zložno nadaljujem pot. Malo za šalo, malo zares — proti koncu gre vedno veselo — pride človek na vrh. Ognem se, sedem. Stati na vrhu se mi zdi nevarno. Seveda, tu so vetrovi doma. In prepadi. Tukaj so zares prepadi. Gledam: tukajle je sever, jug. Ho, Triglav.

Dolina je meglena. Nad njo je trop oblakov, ostra črta in Julijci.

Kako so lepi! Vidim vse grebene Triglava, Skrlatice, vse, vse.

Imam srečo. Krasen razgled. Beli vrh Grossglocknerja se svetlika v žarečem soncu.

Si lahko predstavljam gnečo avtomobilov na glocknerski cesti, kot sem jo videl na sliki v neki reviji? Bi jo lahko prisodil temu lepemu, neskrupljenemu vrhu?

Megle ga zavijajo, razgled lomijo, trgajo, ga odtujejo. Zavijajo tudi mene. Trenutek sem kakor na otočku, sam, nad oblaki, potem pa veter in mraz. Sonce izgine. Bolje bo, da tudi jaz izginem. Torej navzdol. Sestop je lažji. Nič več ne mislim na mestni hrup, na nič več...

Samotni Triglavov sosed

Olga Svetina

*Tvoj sem: zamenjal sem zabav
razvratnih dvor,
zablode in ves blesk razkošja,
čar sijaja
za blagi mir poljan in za šumenje
gor...
(Puškin)*

Triglav je mnogim vrhunec želja. Stari mož ob palici modruje in često je slišati iz njegovih ust željo, da bi stopil na najvišji vrh, in da bi pogledal staremu očaku iz oči v oči. Morda zato, da bi mu potožil svoje križe. Kdo ve? Mladi, tudi oni, ki ne doumejo gore, si želijo stopiti 2863 m visoko in na spominski listek vtisniti stolp, da pokažejo svojim znancem in pripovedujejo, da so prišli in hrabro stopili na najvišji vrh naše lepe domovine. In tako se zgodi, da postane triglavska pot romanje in da srečaš na vrhu ljudi v salonski opremi. Pridejo na vrh in se vračajo. Mnogi ne vidijo prav ničesar in so srečni le, da se vrnajo.

Prav nasprotje občudovanega lepotea Julijcev pa je skromni in zelo malo poznani Cmir. Zadovoljil se je s senco Triglava in izbral si je nižji prestol. Mogočen sosed gleda nanj in Cmir se dobro počuti v njegovi bližini. Ker mi je ljubša tiha lepota kot blišč in blesket zunanosti, me je ta vrh zvalil v svoje nepozabno naročje. Pri Staničevi koči so se zbirali gorniki ob skromni slovesnosti otvoritve, ko smo koračili mimo. Proti Triglavu je spleval pogled, vendar nas ni zvalil velikan v bližino. Po stezi, ki je bila nekoliko opuščena, smo se odcepili in vleklo nas je dalje in dalje — proč od ljudi.

Zajel nas je pokoj in le iz daljave so se tu in tam zarezali klci kot daljni odmevi. Prese-netilo nas je, da je površina te gore tako celovita in da na njej ni bilo sledu strele in viharjev. Tokrat mi je srce igralo in zavri-skala bi od veselja in si zapela, če se ne bi zavedala lepote tihega vetra in tako čudovito opojnega vonja gorskih cvetk. Ne spominjam se, da bi mi take drobne cvetke napravile toliko veselja kot takrat. Na vrhu je travica in mati narava je sem posadila bele, rumene, rdeče in modre barve cvetic. Drobne planike so se s svojimi listi pozibavale med bilkami. Tega vrha se še ni dotaknila epidemija popularnosti. Hvala vam, ki ga niste opazili in hvala vam vsem, ki ga niste pustili tako samotnega. V daljavo se je zazrlo oko v svet višjih

gora, toda srce je ostalo prav na tem vrhu in nisem si želela ničesar več. Mogočna severna trigavska stena se je zdela tako blizu, da bi ji lahko prijateljsko podala roko. Tudi ta je bila zapuščena. Postalo je hladno in veter nam je otipaval ude in mršil lase. Kakšna škoda, da smo ljudje tako občutljivi za vse zunanje spremembe. Ne želim se še posloviti. Vonj cvetk in bližina severne stene sta me prevzeli. Vsi smo čutili z njimi in jim posvetili dve urici občudovanja. Nismo govorili, saj bi prazne besede lahko pokvarile sliko tako težko dostopnega sveta. Ne razumem ga in vendar nam je tako blizu, da se ob vsakem času zatečemo v njegovo bližino. Kadar mi je najhuje, se spomnim na minule trenutke, ki sem jih preživela na zapuščenem Cmiru, in na usta šine smehljaj. Ta smeh pomeni tudi hrepenenje in zdi se mi, da me spomin na ta vrh napravi boljše. Zavedam se, da mi je le samota naklonila toliko lepega. So trenutki, za katere s Favstom govorimo: »Trenutek, daj, postoj še malo! Tako si lep, tako si lep.«

Rodica s Sije

Zimska markacija od Vogla do Komne

Dr. Lev Baebler

Foto L. Baebler

Planinsko društvo Ljubljana matica se je odločilo, da bo že za prihodnjo smučarsko sezono označilo z zimskimi markacijami smučarsko pot od Vogla do Komne. Zamisel je vse pohvale vredna, saj bodo prvič po vojni odprta razsečna čudovita smučišča pod vrhovi Vogla, Podrte gore in Kuka. Tudi smučarjem, ki pozimi tega lepega gorskega sveta ne poznajo, bo zimska markacija zanesljiv kazipot preko Konjskega sedla na planino Govnjač in v Dom na Komni. Sedaj, ko se na Vogel pripelješ z žičnico, bo zimska tura do Komne dostopna brez posebnega napora tudi povprečnemu smučarju.

Neke oktobrske nedelje, ko je že prvi sneg pobelil vrhove in so se trope črnih gamsov pred njim umikale na nižja pobočja, je ekipa članov markacijskega odseka PD Ljubljana matica v družbi smučarjev obšla vso pot in določila značilne točke, kjer bodo stali drogovi s smernimi puščicami. Še to jesen bodo mladinci tega društva znosili lesene štirimetrne drogove od Doma na Voglu oziroma od

Doma na Komni proti Konjskemu sedlu in jih postavili, zvezane v snope, na različnih krajih. Januarja, ko bo že dovolj snega, jih bodo raznesli po progi in zapičili v sneg ob smučarski poti. Ilkrti bodo namestili smerne puščice na drevesih, kjer gre pot skozi gozd, oziroma prebarvali tiste izpred vojne, ki jih še vedno zaslediš na deblih ob nekdanji skalaški preseki.

Smučarska pot bo tekla tam kot pred vojno. Od doma na Rjavi skali po preseki preko pobočja proti planini Zadnji (Spodnji) Vogel (1424 m). Tu stoji desno nad potjo na hribčku dom Planinskega društva Avtomontaža, levo pa so si na razglednem vršiču jeseniški alpinisti zgradili svoje zavetišče. Od tu se pot rahlo spusti navzdol, pa se takoj nekoliko dvigne in nato valovito preči z gozdom obraslo pobočje, da pride na golo vesino, ki se spušča izpod gore Vogel proti Žagarjevemu grabnu. Na nasprotni strani tega grabna pripelje iz doline vojaška pot iz prve svetovne vojne, ki drži na prelaz Globoka. Najprej gre

Na Bogatinskem sedlu

Foto L. Baebler

pot strmo vkreber. Kratek kos tega predela je pozimi izpostavljen plazovom, zato je dobro hoditi ob nevarnem snegu čim višje, nato pa hitro prečiti do sedelca, s katerega se spustimo po desnem robu prve konte. Od tu se strmina poleže in pot se v glavnem zložneje vzpenja proti Konjskemu sedlu. Skušamo se izogniti dolgim pobočjem glavnega grebena, odkoder ob južnem ali novem snegu kaj radi drse plazovi. Konjsko sedlo je najvišja točka in hkrati polovica poti. Z njega drži strm smuk v globel, iz katere se prekobališ preko položne dolinice in sedelca v prostrano kotlino in smukneš ob gornjem robu te globeli, pod strmim skalnim skokom, najprej navzdol, nato pa prečkaš v vzponu pobočje Podrte gore (plazovit teren!) V lepem smuku se spustiš desno v široko dolino skoro do njenega dna in zaviješ na njenem koncu po levem pobočju preko valovitega sveta v dolinico, po kateri v smuku dosežeš idilično planino Govnjač pod impozantnimi pobočji Kuka.

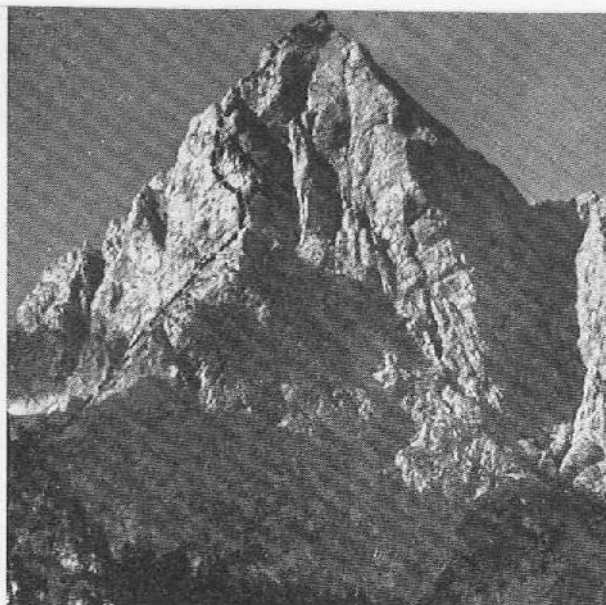
Smučarji, ki bodo prišli z žičnico na Vogel, se bodo le s težkim srcem in samo ob slabem vremenu odločili, da se vrnejo v dolino po isti poti — v kabini. Preostali jim bosta dve varianti: smuk preko Storeč ravni do travnikov za hotelom Bellevue, ki bi bil lahko odličen, če bi napravili nekaj izsekov in ga zaznamovali, in tura preko Konjskega sedla na Komno pa smuk po serpentinah v dolino. O pravi smučarski progi z Vogla ali Komne za sedaj ne moremo govoriti. Čudoviti pogledi in uživanja polni smuki, ki jih nudi pot od Vogla do Komne, bodo postali dostopni številnim obiskovalcem Vogla, ki se bodo odločili, da obišejo ta edinstveni, do sedaj kar preveč zanemarjeni in odmaknjeni bohinjski svet.

Čehi v naših stenah

(Iz alpinistične kronike)

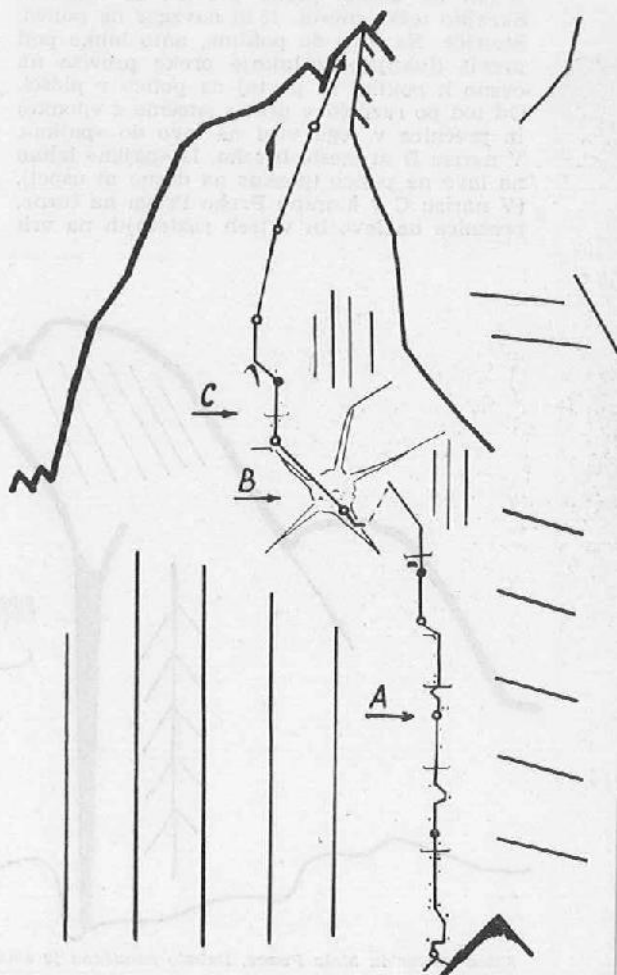
Ze lani smo imeli priložnost pozdraviti v naših gorah brate Čeha. Preplezali so dokaj znanih smeri, žal jim je doživetje prvega plezalskega izleta na slovanski jug zagrenila smrtna nesreča njihovega dobrega tovariša v severni steni Stenarja.

Letos je prišlo v Slovenijo več čeških navez. Upamo, da bodo nekateri člani teh plezalskih skupin poročali tudi v našem glasilu o svojih uspehih pri nas. Uspehi so za prvo srečanje zares odlični, saj so Čehi zmogli zelo težke in najtežje naše smeri, naredili pa tudi tri

Severovzhodni raz Spika

Skica češke smeri po sev. vzh. razu Spika

prvenstvene, med drugim novo smer v Špiku in to tam, kjer so mnoge naše naveze odjenjale, od Orlove glave naprej.

Jaromir Rada iz Ust na Labi nam je preko tov. Uroša Župančiča podal opis te smeri in obch v Veliki Ponci. Uredništvo se Radi in Župančiču zahvaljuje in opise rado priobčuje. V eni od prihodnjih števil pa bomo priobčili opis, ki nam ga je poslal o naših Alpah Jan Arnet iz Prage, Op. ured.

Opisi čeških prvenstvenih smeri so naslednji:

ŠPIK

Severovzhodni raz.

Iz sedla na Orlovi glavi naravnost navzgor, prečnica na desno, nato poševno navzgor na levo pod previsen kot. Preko previsa do kamina. Izpostavljeno stojišče, varovanje čez lusko. Po kaminu navzgor, 4 metre povprek na desno, navzgor 2 metra in spet do kamina. Čez gladek previs v poklino in po tej na dobro stojišče. V narisu A (svedrovec.) Od Orlove glave 4 ure.

Navzgor na levo na poševno polico, pod previsom na desno, preko previsa do kamina. Skrajno težka mesta. 15 m navzgor na polico. Stojišče. Na levo do pokline, nato lahko pod previs (luknja); iz luknje preko previsa na desno k poklini in po tej na polico v plošči. Od tod po razpoki v previs (streme z vponko) in prečnica v tegu vrvi na levo do »pajka«. V narisu B tu mesto bivaka. Iz »pajka« lahko na levo na polico (poskus na desno ni uspel). (V narisu C v kamin.) Preko Praga na turne, prečnica na levo in v treh raztežajih na vrh

strebra, naprej po razu na vrh Špika. Ca. 250 m visok odsek težkega plezanja, ves čas čvrsta skala, VI in VI+. Čas plezanja teh 250 m 12 ur.

Naveza je imela s seboj samo 8 slabih klinov. Svedrovčev ni uporabljala. Plezala 29. do 30. julija 1964 Rada Jaromir in Kaplan Jozef, ČSSR.

VELIKA PONCA, dvojni kamin

Desna smer.

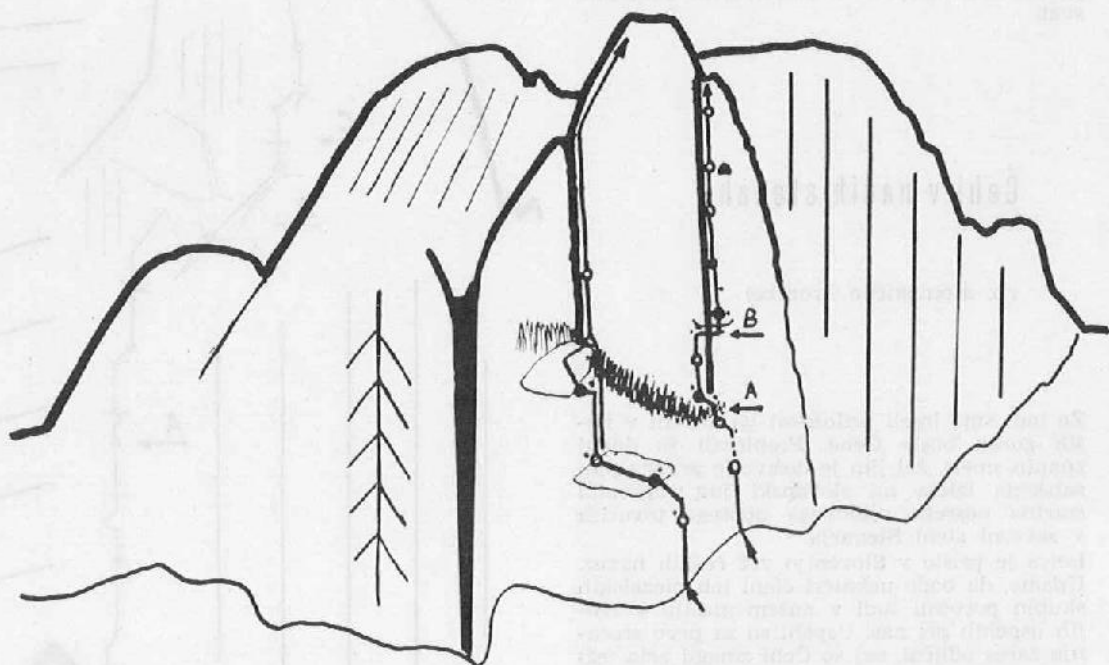
Dostop iz snega pod kaminom. Kamin se spremeni v preduh. Skozi preduh navzgor, prečnica na levo na dobro stojišče. Po poklini povprek na levo ploščo in po rebro navzgor. »A« po lahkem svetu dalje pod previs v kaminu. Levo po poklini 15 m navzgor, prečnica na desno do kota in do luknje. Slabo stojišče, »B«. Po poklini 10 m navzgor do kamina nad previsom, dalje po kaminu v luknjo (možic), na sedlo v grebenu.

IV, eno mesto V. Lepo kaminsko plezanje, 5 ur. Plezala 2. 8. 1964 Rada Jaromir in Ledvinka František, ČSSR.

ČRNI KAMIN, leva smer

Iz snega pa lahkem pečevju v krušljiv kamin (Črni kamin se s snega ne vidi). Po kaminu navzgor, prečnica na levo do votline. Naprej prečnica po plošči, odtod po poklini navzgor in pod previsom prečnica na levo na drugo ploščo (težko). Nato lahko pod črni kamin, navzgor do škrbine in na vrh.

III, eno mesto V, 2,5 ure. Plezala 4. 8. 1964 Rada Jaromir in Ledvinka František, ČSSR.

Skica Velike in Male Ponce. Debelo označena je smer Župančič-Medja-More, desno obe novi češki smeri

Dvanajsti partizanski marš planincev PTT Jugoslavije

Jože Praprotnik

Na Dobrenjščici

Foto Stane Košir

PD PTT Ljubljana je bilo letos organizator XII. zbora planincev PTT Jugoslavije in XII. partizanskega marša.

Organizator se je zavedal odgovornosti in se je na izvršitev dobro pripravil. Določil je tole pot: Lepena — Krn — Planina Razor — Vogel — Rodica — Črna prst — Sorška planina, katero sta že v juliju od začetka do konca prehodila Mimica Košmerljeva in Maks Širovnik, se povsod pogovorila z oskrbniki planinskih koč, možnostih prenočišč, preskrbe, ugotovila sta mesta, kje bi bilo primerno določiti počitke, skratka vse tisto, kar je za tak kolektivni marš potrebno. Tako sta ugotovila, da bi bil zadnji dan marša od planine Razor na Sorško planino prenaporen, zlasti zaradi slabe in dolge poti iz Črne prsti preko Kolbe na Možic in od tam do Lito-strojske koče na Sorški planini. Zaradi tega se je organizator odločil, da maršruto skrajša tako, da se s Črne prsti spusti kolona v Podbrdo in od tam organizira prevoz na Sorško planino. Ta ukrep je bil umesten, kar smo pri maršu samem lahko vsi ugotovili. Organizator je tudi prej obiskal vsa PD, ki upravljajo planinske koče na tej poti in se z njimi o vsem potrebnem dogovoril.

Organizator se je odločil za omenjeno maršruto iz več razlogov. Najprej je hotel poudariti, naj maršruta poteka po gorskem svetu, ki je v letih 1941—1945 nudil zavetje našim partizanom in kjer so se bili boji za svobodo. Udeleženci naj bi videli z gorskih vrhov svobodno Primorsko, kjer so se takrat borili partizani z Italijani in kasneje z Nemci in o teh bojih naj bi udeležence našega marša seznanjali aktivisti borci, ki so se med NOV sami borili na tem področju.

Drugi razlog je bil ta, da je ravno po vrhovih na tej poti potekala bivša meja med Jugoslavijo in Italijo in da je bil velik del tega področja med I. svetovno vojno torišče hudih bojov med Italijani in Avstriji.

Tretji razlog je bil ta, da planinstvo v tem delu še ni tako razvito, da pa je svet silno bogat s planinsko floro, da nudi razgled s te gorske verige nepozabne vtise in da bi na ta način širom po naši zemlji udeleženci ponesli v besedi in sliki živo propagando za te kraje in planine.

Bil sem zelo zadovoljen, da me je upravni odbor društva določil, da se udeležim marša. Čeprav hodim v gore že skoraj 40 let, v tem predelu, razen na Črni prsti in Sorški planini, še nisem bil. Zaradi tega me je pot zelo mikala, hkrati pa je to tudi del slovenske transverzale.

Sobota 5. 9. 1964

Po programu smo imeli ob 15. uri določen odhod z avtobusom izpred poslopja PTT podjetja v Ljubljani. Že pred napovedanim časom se nas je nekaj zbralo, stari znanci iz prejšnjih maršev in vmes novi mladi obrazi — novinci. Opazil sem, da tudi tu prodira rotacija. In tako je tudi prav, tako so v glav-

Na poti iz Krna na Razor planino

Foto Stane Košir

nem napravila vsa društva, da so z izkušnjimi planinci poslali tudi nekaj mlajših. Malo nas je skrbelo, ozka cesta, ostri ovinki, toda sofer Miro nas je srečno pripeljal do planinskega doma Klementa Juga v Lepeni (900 m). Dom je v nekdanji preurejeni italijanski vojašnici.

Tu nas je osebje doma prijazno sprejelo. Nato je sledila oficialna otvoritev marša.

Nedelja 6. 9. 1964

Zdi se, da si je letos vreme izbralo ravno nedelje za dež. Nič kaj lep dan se ni obetal. Drug za drugim smo zlezli iz postelj, šli pred vrata in gledali v oblake. Tu pa tam se je že ponujal dež. Vendar smo vkljub temu šele sedaj videli, v kakšno romantično dolino smo se pripeljali. Dom Klementa Juga leži prav na koncu doline pod strmo, toda poraščeno steno, preko katere se vije pot — mulatiera — navkreber v osrčje gora. Naš današnji cilj Krn je bil še daleč in visoko. Četa je bila hitro »postrojena«, Stane nas je parkrat »prijel«, in že je kolona zavila v hrib. Na čelu je celo pot hodil Lojze Tušek z zastavo. Odšli smo brez pravega razpoloženja. Krivo je bilo vreme, ki se je držalo vedno bolj kislo. Sicer smo se tolažili z znanim pregovorom »do sedine ure dež in stare babe ples« nikdar dolgo ne trajata. Že smo bili kake pol ure na poti, ko je prvič pljusnilo, vendar ne za dolgo. Od časa do časa se je tudi malo »po-

svetilo« skozi oblake in nam dajalo korajžo, ko pa smo že skoraj čisto na vrhu stene pred prihodom na planino Duplje srečali planšarja, ki je nesel sir v dolino, nas je korajža zopet minila. Mi smo lepo pozdravili, on pa »kaj pa rinete v dež«. Mi zopet: »Ali bo deževalo?« On pa: »Pa še dosti ga bo,« in že je hitel s svojim bremenom navzdol.

Možakar je imel prav. Počasi je začelo rositi, potem pa vedno močneje. Pokrajina se je vedno bolj razvijala v meglo in temo. S počitkom pri jezeru ni bilo nič. Pa tako smo se veselili tega bisera, ki bi nam ob topleni soncu nudil svojevrstno doživetje. Hiteli smo naprej in se zatekli na Polju v planšarske kočice, kjer sta dva pastirja kurila. Z Dominikom pa sva krenila naprej, da bi v koči na Krnu naročila dovolj vročega čaja in da bo toplo, ko pride glavčina za nama. Dež je malo ponehal, toda ne za dolgo. Pa sva rinila kar naprej in v meglo. Videlo se ni nikamor. Po dobri uri hoje sva prišla na sedlo, od tam pa je na vrh še 20 minut. Te so se pa grozno vlekde. Pihal je še močan veter in nosil dež v obraz, kjer si vsako kapljico čutil, kakor da ti kdo zabada igle v meso. Končno sva malo po dvanajsti uri le prišla v Gomiščkovo zavetišče na Krnu (2200) in naročila vse potrebno za ostale prijazni oskrbnici in njeni pomočnici.

Prva skupina, v kateri jih je bilo 22, je imela srečo. V tem času je dež ponehal in so prišli suhi, drugo skupino, ki je prvi sledila čez

kako uro, pa je ravno na grebenu tik pod vrhom ujela huda ploha. Zunaj je še vedno divjal veter, v daljavi so parali nebo bliski, nevihta je prihajala vedno bliže in bliže. Pri sebi sem si mislil, naj se vreme izdivja, potem bo vsaj drugi dan lepo.

Ponedeljek 7. 9. 1964

Ta dan smo bili kar zarana na nogah. Vse je hitelo ven, ugibalo, kaj bo, ali bo lepo vreme. V smeri, kamor smo bili namenjeni, so viseli težki črni oblaki. Bolje je obetal severozahod. Tam so Dolomite že obsevali sončni žarki. Videm se je kopal v soncu, izredno lepo smo videli ves Tržaški zaliv tja proti Tržiču in dalje na jug. Nebo se je vedno bolj čistilo in odhiteli smo na vrh Krna. Našim očem se je nudit nepopisno lep razgled. V kotlini pod nami kot na dlani Krnsko jezero, dalje proti severu mogočni Julijci, Triglav po vrhu ves bel snega, ki je ponoči zapadel. Pihal je še vedno močan veter, pihal je od severa in gnal oblake proti jugovzhodni strani. Čedalje bolj se nam je odpiral razgled. Hiteli smo s pripravami za odhod. Spustili smo se na sedlo (2032 m), kjer je vzdana sporninska plošča borcem Gradnikove brigade, nato pa smo se takoj povzpeli na Batognico (2163 m), ki je vsa prepletena z italijanskimi jarki in bunkerji še iz za prve svetovne vojne. Nekoliko dalje nad Peski (2178 m) so še vidni sledovi avstro-ogrske vojske, zopet jarki, ostanki barak in bunkerjev. Pot nas je vodila od tod dalje vedno malo navzdol po »mulatieri« mimo Prehodov pod Velikim Bogatinom do planine Dobrenjščice (1300 m). Tu smo natekli na vodo. Bilo je po dežju, zato je prijetno žuborela po sicer suhem gorskem koritu. Tu smo imeli uro počitka, ki smo ga izkoristili za umivanje in fotografiranje. Na Kalu (1484 m) smo zopet malo počivali, da se je kolona zbrala, in ob treh popoldne prispeli na planino Razor (1300 m). Tu je nov planinski dom.

Malo smo se okrepčali in že so nekateri hiteli nabirat dračje in pripravljat kres za taborni ogenj, ob petih pa je predsednik našega društva sklical meddruštveno sejo, ki je prejšnji dan zaradi slabega vremena ni bilo. Sejo smo imeli na travniku, nedaleč od doma. Zastopnik PD PTT Beograd je sporočil, da se je njihovo društvo odločilo, da bo organiziralo XIII. zbor, za XIV. zbor pa se je prijavilo najmlajše PD PTT Tuzla.

Zastopniki društev so navdušeno pohvalili požrtvovalnost »uradnega« fotografa Staneta, ki je bil vedno in povsod, kjer se mu je nudit lep motiv, in izrazili željo, da jim organizator marša dostavi uspele fotografije, da bodo lahko med svojimi člani propagirali lepote in zanimivosti te poti.

V tem času so prispeli iz Nove Gorice zastopniki PTT planinske grupe. S seboj so pripeljali harmonikarja, ki je s svojimi vižami dvignil razpoloženje večera. Po večerji smo

zakurili taborni ogenj. Naš član Franc Bertonec, ki se je tudi odzval povabilu, in se nam na planini Razor pridružil, nam je v kratkih besedah povedal nekaj o zgodovini partizanstva v teh krajih in bližnji okolici, predvsem po Primorskem, kjer se je bojev tudi sam udeleževal kot mlad partizan.

Kratko zgodnico iz bojev med NOV je povedal še pismonoša iz Spodnje Idrije Alojz Klavžar. Med tem je taborni ogenj dogoreval.

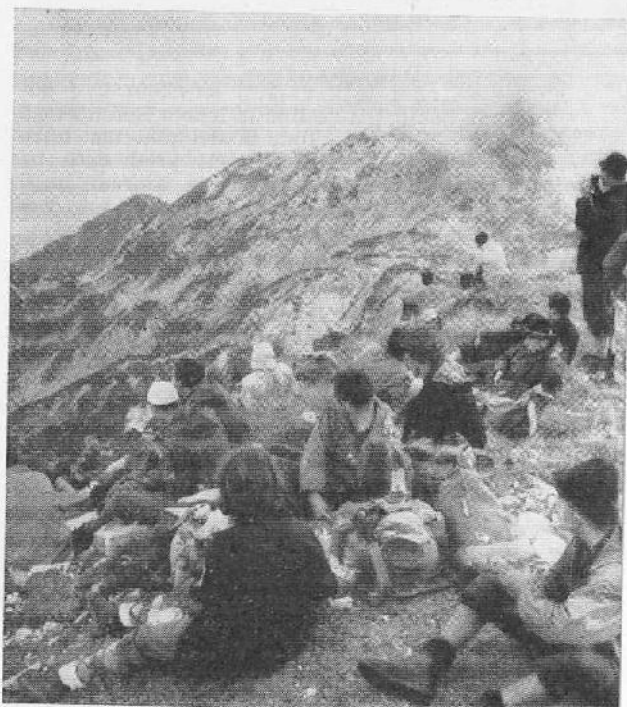
Torek 8. 9. 1964

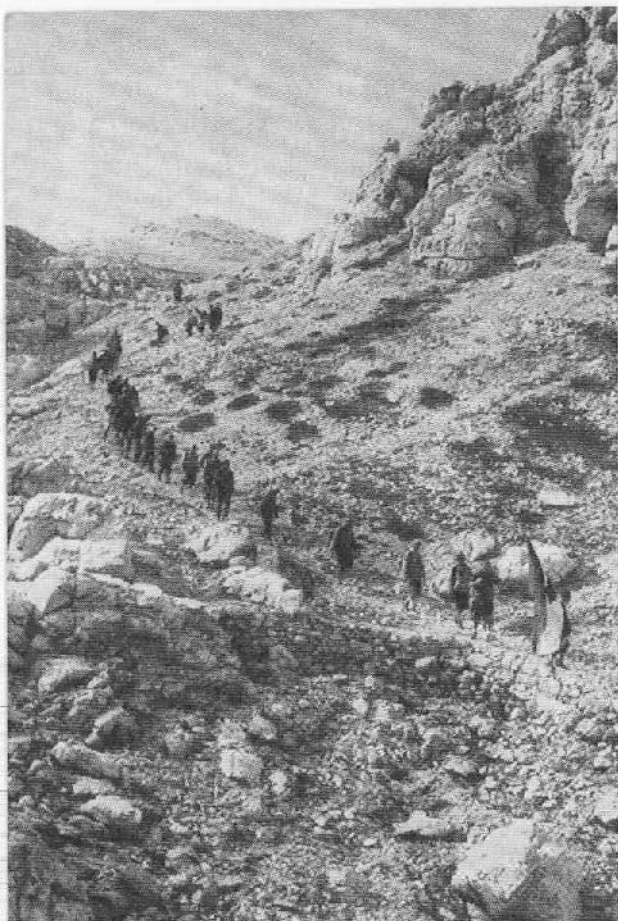
Lep dan se je obetal. Zaradi tega smo bili že zgodaj na nogah. Toda kuharice niso mogle napolniti hitro čutaric s čajem. Na vsej poti namreč ni nobene vode in nobenega planinskega doma. Poslovili smo se še od tovarišic in tovarišev iz Nove Gorice in prijaznega osebja v domu in že smo se razvili v kolono, ki je z zastavo na čelu zavila v gozd nad domom.

Pred seboj smo imeli poldrugo uro vzpona na Vogel (1923 m), ki nam je nudit izredno lep razgled po Primorski, na Triglavsko pogorje, Bohinj, videli smo gornjo postajo žičnice na Vogel, le jezera ni bilo od tu mogoče videti. Dan je bil res lep. Po krajšem počitku smo šli naprej, se spustili pod Šijo in se povzeli na Rodico (1965 m). Pot tudi sedaj ni bila naporna, toda razvlečena in črna prst je bila še daleč. Toda pot ni bila dolgočasna,

Počitek na Rodici

Foto Stane Košir

Pod Peski proti Prehodcem

Foto Stane Košir

ker se nam je z vsakim korakom bolj odpirala bohinjska kotlina in lepota Bohinjskega jezera. Tako smo tudi ta del poti kar hitro prehodili, zadnjih 20 minut pred kočo na Črni prsti pa nas je zopet zadržal hujši vzpon. Prvi del kolone je prišel v kočo nekako ob dveh popoldne. Planinski dom na Črni prsti je v opuščeni italijanski karavli, ki jo obnavljajo in ji dograjujejo nadstropje. Tu smo počivali poldrugo uro, nato pa smo v megli odšli navzdol proti Podbrdu. Ta del poti je bil po mnenju vseh najbolj naporen, pot se je zelo strmo spuščala navzdol, vedno samo navzdol. V dveh urah smo se spustili od 1844 m na 519 m nadmorske višine.

V Podbrdu nas je že čakal šofer Miro z avtobusom in nas preko Petrovega brda po novi cesti nad Sorico odpeljal na Sorško planino (1307 m). Tu nas je sprejela prijazna planinska koča PD Litostroj. Tu nam je naša članica Dragica Rome, podpredsednica skupščine SRS, ki se je rađe volje odzvala našemu vabilu in se udeležila našega zaključnega večera, pripovedovala o svojih spominih na partizanska leta, katerih del se nanaša tudi na kraje, kjer smo hodili in smo jih na pohodu videli.

Nato so nam tovariši kluba ljudske tehnike PTT zavrteli barvni film, ki je bil posnet v dnevih XII. zbora poštarjev planincev Jugoslavije v Bohinju in na Komni.

Tako smo dostojno in brez nezgod zaključili naš marš. V maršu je sodelovalo 32 moških in 4 ženske. Povprečna starost udeležencev je bila 33 let, najmlajši je imel 17 let, iz Sarajeva, najstarejši 59 let, iz Beograda, od marša ni nihče odstopil. Disciplina na maršu je bila vzorna, organizacija odlična in vsi zastopniki ostalih društev so se pohvalno izrazili nad izbiro in potekom trase marša z željo, da s tradicijo teh maršev še nadaljujemo in utrjujemo tovarštvo. Kramljali smo še pozno v noč, sedaj se nam ni več tako mudilo, pred nami ni bilo več tako naporne poti, čeprav je delegate iz ostalih republik čakala še dolga vožnja na poti domov.

MARMOLADA — 100 LET. Kaj pisana je zgodovina številnih poskusov in prvega pristopa na veličastno Marmolado, najvišji vrh v Dolomitih. Takole piše znani alpinist in alpinistični pisatelj Antonio Berti (*«Le Dolomiti Orientali, vol. I, 1950, str. 22»*): »L. 1802 je skušala stopiti dotlej še neosvojeno Marmolado četvorica domačinov, od katerih sta bila dva duhovnika. Enega od njiju, pisal se je Giuseppe Terza, je požrla ledeniška razpoka. Vest o strašni nesreči se je z grozo razširila po vseh dolinah in je za več let vsakogar zadrževala od ponovnih poskusov. Šele l. 1827 se je duhovnik Valentin Stanič opogumil in se prerinil na sam vrh gore Clap-savon v Karnijskih Alpah, ki mejijo na Vzhodne Dolomite. In l. 1856 se je duhovnik don Pietro Mugna s štirimi domačini spet poskušal v Marmoladi, dosegli so neki »skrajni greben« v veliki gori, a ne samega vrhunca.« Tako nam poroča Antonio Berti. Veliki pionir v osvajanju gora, Anglež John Ball, je l. 1860 v družbi še enega Angleža z vodnikom domačinom dosegel Punta di Rocca, 3309 m, vzhodni vrh Marmolade, zapustivši tamkaj toplomer in listek s podpisom. Naslednjega leta je poskušal vrh doseči dr. Ruther, in l. 1862 še Dunajčan, slavni odkritelc Dolomitov Paul Grohmann, ki je tudi prišel na samo Marmolado di Rocca, tam našel Ballov svetlomer, a zaman skušal preplezati še greben na zapad do najvišjega vrha. Par dni za Grohmannom je onodod plezal Wellemann, a tudi on je bil pristiljen ustaviti se sredi poti. Spet Grohmann je l. 1863 poskušal doseči Punta di Penia, 3342 m, v Marmoladi najvišji vrh. Takrat ga je zavrnilo slabo vreme. Pa ni odjenjal. Dan 27. julija 1864 je posvetil rekognosciranju, temeljito je pregledoval in študiral teren. In čez dva meseca, natančno 28. septembra 1864, je z dvema vodnikoma iz Cortine stopil na Punta di Penia, najvišji vrh. Od takrat je preteklo sto let. V Marmoladi, tem edinstvenem gorstvu, je bilo v teh letih mnogo življenja. Življenja in smrti.

Nekaj misli po skupščini Smučarske zveze Slovenije

V Sloveniji je danes več kot sto tisoč smučarjev. Število ljubiteljev zasneženih gora in belega športa pa še vedno raste. Nove gondolske vzpenjače, nove smučarske vlečnice in drugi športno turistični objekti vsebolj privlačujejo smučarje, planince in do sedaj bolj redke obiskovalce prirode. Nič čudnega, saj štejemo prav smučanje že dalj časa med naše ljudske športe najvišjega razreda oziroma med tista sredstva telesno-kulturne dejavnosti, ki bi jih morala naša družbena skupnost najbolj podpirati.

Skupščina Smučarske zveze Slovenije, ki je bila sredi oktobra, pa je pokazala, da smučarskemu športu še vedno ne posvečamo tiste pozornosti, ki bi mu jo morali. Precej zaslug za to ima naš dosedanji vrhovni smučarski forum. Ne najbolje pripravljen oktobrski zbor vseh vodilnih funkcionarjev in delavcev na področju smučarskega športa pri nas je namreč samo še potrdil značilno dolgoletno hiranje tega našega najvišjega smučarskega organa v Sloveniji. Naloge, sklepi, načrti, ki smo jih sprejeli lansko leto, pred dvema letoma in še poprej, vse je ostalo samo na papirju. Zabeležili nismo niti tistih najpreprostejših in nujno potrebnih premikov, ki bi nam služili kot temelj za vsak, še tako majhen korak k zastavljenim ciljem. Nesmotno trošenje sredstev, organizacija dveh, treh prireditvev in delna kontrola nad peščico smučarskih izbrancev, to so rezultati zveze v zadnjem letu. Res, malce skromen izkupiček za organ, ki naj bi vodil, usmerjal in vsestransko podpiral vso našo smučarsko dejavnost, naš ljudski šport, kot mu pravimo že dolga leta. Živahna diskusija je na skupščini pozneje pokazala, da je sicer dobra in stara zamisel našega osrednjega smučarskega foruma, naj bi imelo takorekoč celotno delo smučarskih organov svoje korenine v komunah, dandanes vse prej kot lahko izvedljiva. Razlog je preprost: celotna sredstva, s katerimi običajno razpolagajo občinske zveze za telesno kulturo, so tako skromna, da še po tako premišljeni delitvi smučarji res ne morejo biti deležni vsote, ki bi krila njihove potrebe za delo z mladino, za delo s tekmovalci, vzgojo kadrov in izdatke za tekmovanja. Znano je namreč, da je smučarski šport eden najdražjih.

Skratka, nerešeno vprašanje finansiranja — ki je pravzaprav značilno za vso našo telesno-kulturno dejavnost — povzroča tudi smu-

čarskim forumom hude težave. Velik del sredstev zahtevajo poleg vsega še smučarske prireditve, brez katerih seveda tudi ni napredka. Napak pa je, da bremenijo tovrstni izdatki vedno le zvezo in društva, medtem ko stojijo gostinci in turistična društva ob strani, ne glede na to, da je vsaka smučarska prireditev prav njim najbolj v prid, da pomeni vsaka tekina učinkovito turistično reklamo.

Razprava je nadalje pokazala, da načrti, naj bi razširili tekmovalno smučanje med žensko mladino, niso rodili uspehov. To nalogo smo si zadali že pred dvema letoma. Ugotavljamo pa, da so se le nekatere osnovne organizacije lotile tega vprašanja resneje, medtem ko pri ostalih društvih do danes nismo opazili vidnejšega napredka. Kvaliteta današnjih mladincev in posebno še mladink, je ostala v mednarodnem merilu precej nizka. To so pokazala mladinska tekmovanja v Innsbrucku in na Jahorini. Velik zaostanek naših najboljših tekmovalcev za inozemskimi zmagovalci pa nas opozarja na to, da bo treba v prihodnjih letih posvetiti več pozornosti, predvsem pa vložiti mnogo več sredstev v priprave mladincev, če bomo hoteli čimprej zamašiti vrzeli v vrsti vrhunskih tekmovalcev, ki bodo nastale to zimo, saj je precej reprezentantov odšlo v JLA.

Če govorimo o uspehih naših tekmovalcev, ne smemo pozabiti na največjo pomanjkljivost celotnega našega smučarstva, to je vprašanje trenerjev in vadiateljev v osnovnih organizacijah. Marsikje so dobri tekmovalci namreč še danes prepuščeni sami sebi in so povsem brez strokovnega vodstva. Njihove priprave za študij so pomanjkljive, često tudi nepravilne. Posledice pomanjkljivosti pa se potlej kažejo v nezadovoljivih rezultatih, bodisi v domačih tekmovanjih, bodisi na tekmah v inozemstvu. Skoraj nikoli ne najdemo sredstev za stimulacijo klubskih trenerjev. Prekiniti bo treba s prakso, do bodo tekmovalci trenirali izključno samo na zveznih treningih. Zvezni treningi naj bodo samo izpopolnjevanje klubskega dela. Če pa za tak način dela nismo sposobni poskrbeti za potrebna sredstva, potem je bolje, da se odločimo za rekreativno smučanje, tekmovanja pa prepustimo drugim.

Izgovor, da na terenu ni razumevanja in delavoljnih ljudi, ne more in ne sme biti opravičilo za omenjene neuspehe dosedanjega izvršnega odbora Smučarske zveze Slovenije. Na skupščini se je namreč izkazalo, da je bilo v zadnjem letu napravljenega marsikaj v naših osnovnih smučarskih organizacijah, da pa ni bilo dovolj storjenega na vrhu, na naši smučarski zvezi. In v tem je vzrok, da smo danes z našo smučarijo tam, kjer ugotavljamo, da, na primer, še po treh letih pogovarjanja nimamo svoje eksperimentalne smučarske šole, pa čeprav so nam bila v ta namen dodeljena sredstva, da drsi kvaliteta naših vrhunskih tekmovalcev sorazmerno z njihovimi tekmovalci v tujini konstantno

navzdol, da ni bil v preteklem letu storjen en sam korak v smeri množičnosti itd., itd. »Smučarskih uspehov ni mogoče improvizirati,« je dejal nek naš strokovnjak za telesno vzgojo. »Treba jih je organizirati, po domače povedano pridelati. To pa je dolgoročen proces, ki zahteva dobro premišljene načrte, množično aktivizacijo in selekcijo tekmovalcev, finančna sredstva in še marsikaj. Seveda pa ne bo težko pričakovanega napredka niti brez poglobljenega dela v smučarskih osnovnih organizacijah niti brez okrepitve strokovnega vodstva, ki mora dobiti potrebna pooblastila za sodobno planiranje dela in finančna sredstva za realiziranje plana.«

A. U.

društvene novice

IZ DELA PZS

Prva seja upravnega odbora PZS po poletnih dopustih se je vršila 1. okt. t. l. pod predsedstvom tov. Fedorja Koširja. Na dnevnem redu je bilo poročilo sekretarja tov. Lavriča o tekočih zadevah in o delu med obema upravnima sejama, pri čemer so bili sprejeti naslednji sklepi:

Sekretar PZS naj osebno stopi v stik s predstavnikom koordinacijskega odbora celjskega in koroškega področja zaradi poživitve dela obeh koordinacijskih odborov. Če kljub temu ne bodo sklicani sestanki koordinacijskih odborov, naj jih skliče predsedstvo PZS.

Vsa društva, ki letos še niso sklicala svojih občnih zborov, kakor tudi ona, ki so podaljšala mandatno dobo svojega UO za eno leto, je treba čimprej obiskati in ugotoviti vzroke, zakaj niso opravila svojih občnih zborov.

Trdnješo oporo koordinacijskim odborom je treba močnejše legalizirati tudi z dopolnitvami statuta PZS, ki naj jih sprejme občni zbor PZS spomladi 1965. Pri koordinacijskih odborih, ki že uspešno delajo, naj se ta oblika združenja že sedaj bolj podpre. Predsedniki koordinacijskih odborov naj PD posredujejo priporočilo UO PZS, da si potrebna finančna sredstva za administracijo v letu 1965 zagotovijo v finančnih predračunih pristojnih občin. UO PZS odobri izdelek 2 852 000 din za že izvršeno adaptacijo poslovne zgradbe v Dvorakovi 9, poleg tega pa še okrog 600 000 din za beljenje vseh prostorov in za pregraditev veže v isti stavbi, s čimer bo pridobljen nov poslovni prostor. Dalje odobri tudi potrebna finančna sredstva za popolno opremo tega poslovnega prostora. Vsa ta sredstva naj se črpajo iz sklada Zlatorog.

UO PZS z večino glasov sklence, da se osebni avto fiat 1300 proda najvišjemu ponudniku. Gospodarski komisiji se naroči, da predlaga, kako naj bi se kupnina čim ugodneje naložila. —

Pri finančnem poročilu se je upravni odbor dalj časa zadržal pri razmeroma visokih obveznostih naših društev do sklada za visokogorske postojanke (PVP), GRS, iz anuitet, članarine in ostalih virov, vsega skupaj 9 259 025 din po stanju 30. sept. t. l. Največji delež teh obveznosti znaša pri skladu PVP — skoraj 5 milijonov din, naslednjih 2,5 milijona pa je neplačanih anuitet. To seveda ogroža likvidnost in dejavnost PZS. Na pismen predlog ing. Degna naj bi UO PZS na eni svojih sej razpravljal izključno o stanju naših planinskih domov, naloži upravni odbor gospodarski komisiji, naj o gospodarskih problemih najprej razpravlja z društvenimi odbori, nato pa pripravi gradivo za sejo, o kateri govori predlog ing. Degna. — Problematika je več kot pereča in je povezana tudi z gospodarskimi osnovami planinstva. Čas je res, da se z njo temeljito spoprimemo.

Jedro seje je bilo posvečeno mladinski problematiki. Načelnik mladinske komisije tov. Banovec je pripravil teze, ki so jih odborniki dobili že pred sejo, na seji pa je opozoril le na nekatere najbistvenejše stvari, ki nam pri vzgoji in organizaciji planinske mladine najbolj stopajo pred oči. — Ni naključje, da se ravno mladina najbolj ukvarja z organizacijskimi problemi in z novostmi v obliki in vsebini mladinskih odsekov. Nedvomno se je v 18 letih marsikaj preživelo, treba bo pohiteti, da stopimo vštric s časom in ustrezemo potrebam. Nekaj navedb iz izvajanj tov. Banovca:

Predvsem gre za delo s pionirji. Od vseh je planinska organizacija edina, ki se ukvarja tudi s pionirji. Mladinski odseki se ukvarjajo največ s starejšo mladino, pionirjem pa posvečajo premalo pozornosti. Vse druge organizacije imajo veliko večje uspehe pri delu s pionirji. V ostalih republikah so mnogo pred nami. Za dosedene uspehe pionirjev so uvedli posebne znake. Kaže, da so povsod, kjer so že uvedli take znake za pionirje, imeli s tem velike uspehe (PD Bohor). Predlaga, da nekaj takega uvede tudi PZS. Je pa proti temu, da bi bila mladinska organizacija uniformirana. UO naj bi se bolj zavzel za mladinske in pionirske transverzale. Na Koroškem že tri leta delajo pionirsko transverzalo, v delu pa je tudi mladinska transverzala okoli Ljubljane.

Mladinska komisija se z mladinskimi odseki trudi, da bi v šole prodrli z ljudmi izvenpedagoške stroke. To delo je zelo težko in nepriznано. Teh kadrov skoraj ni. Organizacija nima dovolj finančnih sredstev, da bi finansirala potrebne seminarje, ki bi bili hkrati nagrada ali priznanje tem kadrom. Običajno je tako, da organizacije za to nimajo sredstev, »zgoraj« se o tem ne vodi

evidenca, kadri pa tako v par letih prenehajo z delom. Doslej so se vrste mladincev iz leta v leto množile, kaže pa, da bomo sedaj stagnirali. Sodi, da bi bila tudi za marljive društvene delavce na mestu republiška odlikovanja.

Mladinci si zelo prizadevajo okrepiti delo v planinski organizaciji. Tesneje bodo sodelovali z Zvezo mladine Slovenije in z njenimi osnovnimi organizacijami, stopili pa so v stik tudi z Zvezo prijateljev mladine. Na seji mladinske komisije so sklenili, da bodo poslali vsem občinskim odborom Društva prijateljev mladine poziv, naj prirejajo čim več izletov v gore, potrebne vodnike pa zahtevajo od mladinskih odsekov v planinskih društvih. Več problemov je tudi pri delu s starejšo mladino. Gre predvsem za vzgojo mladinskih vodnikov. Mladinska komisija z mladinskimi odseki letno vzgoji po 100 mladinskih vodnikov, to pa je premalo. Za vsakega prispeva komisija po 1000 din. Samo letos je v programu 7 tečajev, iz katerih bo izšlo najmanj nadaljnjih 100 mladinskih vodnikov. Vendar pa mladinskem odsekom primanjkuje za to finančnih sredstev. Zunanja oblika stimulacije naj bi bila morda značka, zaslužni znak itd., sicer pa udeležba na raznih seminarjih, dajanje posojil za opremo itd.

Društva govore dosti o mladini, ne pošiljajo pa svojih mladincev na razne mladinske tečaje. O mladinski problematiki največkrat ne vedo ničesar povedati. Nivo nekaterih planinskih društev je tak, da niti ne vedo, kaj je občinski mladinski komite zveze mladine. Ne vedo, kako bi lahko izkoristili povezavo z RK, od katerega bi lahko prejeli pomoč v raznih živilih za svoje tečaje in podobno. Potrebno je dvigniti nivo društvenih odborov, prav tako pa tudi mladinskih vodnikov. V mislih ima seminarje tudi za društvene predsednike, kar bi se gotovo izplačalo. Mladinski kader je treba vsekakor stimulirati. V Jugoslaviji imamo približno 400 alpinistov. Letos je bila taka konjunktura, da so šli skoraj vsi ven, večji del na družbena sredstva. Vsi pa morda niti niso bili povsem kvalificirani za to. Ugotavlja, da nekateri od teh sploh niso društveni delavci.

Mladinska komisija je letos prvič organizirala kot nekaj stimulans za svoje kadre izlet na Groslockner. Za vsakega udeleženca je prispevala le po 3000 din, ostalo so prispevali udeleženci. Sodi, da bi se moral najti enak stimulans kot za alpiniste tudi za mladinske vodnike. Nekatere organizacije tudi honorirajo svoje funkcionarje. Ker pa za naše kadre malo damo, jih izgubimo, ko smo jih komaj vzgojili. UO PZS naj bi razmislil, če mu je še kaj do vzgoje mladinskih kadrov. Upravni odbori planinskih društev se v bistvu ukvarjajo predvsem z gospodarsko problematiko. Ker se pri tem spuščajo v najmanjše podrobnosti, jim ostane premalo časa za razpravo o delu ostalih odsekov. Poročila o delu odsekov so upravnim odborom PD postala potrebna le pri sestavi poročil za občne zборе.

Ker upravni odbori PD ne skrbijo za delo drugih odsekov, se tudi dogajajo stvari, ki se ne bi smele.

Nekatere organizacije imajo svoje okrajne odbore, planinska organizacija jih nima. Organizacijska shema se v zadnjih letih ni dosti spremenila, hkrati pa članstvo številčno narasča. Ker nas je vse to preraslo, smo se znašli na ravni nekakega sindikalizma. V drugih republikah štejejo za zelo močna že društva z okrog 200 člani. Nasproti tem pa so naša društva v večini primerov okorna telesa s prevelikim številom članstva, brez prave povezave.

Odborniki so tov. Banovca z diskusijo v celoti podprli. Zdaj bo šlo za to, kako uresničiti predloge in sklepe, o katerih pravprav govorimo že precej časa. O potrebnih organizacijskih spremembah in sodobnejših načinih finansiranja je v tem smislu govoril tudi predsednik PSJ dr. Marjan Brečelj na zadnji skupščini državne planinske organizacije. Na koncu je upravni odbor sklenil posvetiti eno sejo alpinističnim odpravam in našemu alpinizmu sploh. Ekspedicije l. 1964 so odkrile v našem alpinizmu precejšnje nazadovanje, treba bo poiskati nove organizacijske in vzgojne prijeme za krepitev in rast AO. Ponovno je bil potrjen sklep, da se ne priznajo članske ugodnosti PZS inozemcem, ki ne bivajo stalno v Jugoslaviji brez ozira na poskuse recipročnih pogodb, o katerih se sem in tja govori. Do sklepa je prišlo, ker nekatera hrvaška in slovenska društva neupravičeno izdajajo članske izkaznice inozemcem.

OB OTVORITVI PLANINSKEGA DOMA NA SLIVNICI

Sredi oktobra letošnjega leta so cerkniški planinci odprli svoj dom na Slivnici, na svojem domačem hribu, ki se ponosno razgleduje preko Bloške planote do Krima in Mokra, preko Jezera na Snežnik in Nanos, po vsej lepi slovenski zemlji in posebej po Loški dolini in po vsej Krpanovi domačiji z vsemi njenimi ljubimi lepotami in milimi pogledi. Dom je lep, prostoren, za naše razmere moderno urejen, ima tri okusno opremljene gostinske prostore s teraso, ki gleda na Jezero, in trideset ležišč v sobah, pa še skupna ležišča. Do doma je pritekla voda, pritekla elektrika, ceste iz Cerknice, Grahovega in iz Blok, kar dobre ceste z nezahtevnim vzponom pa omogočajo dovoz s konjskimi silami brez konj.

Predsednik PD Cerknica tov. Konrad Knez je slavnost otvoril in dal besedo predsedniku občinske skupščine Cerknice. Ta je številnemu planinskemu občinstvu, ki pa se je večji del pripeljal k planinski postojanki z avtomobili in avtobusi, razložil, kako je do gradnje prišlo. Cerkničani so na postojanko res lahko ponosni, saj so jo zgradili z lastnimi

silami predvsem zato, da bi z njo omogočili živahnije turistično življenje in obudili smisel za planinstvo v svoji okolici. Dom naj bi služil ljubiteljem Notranjske in se vključil v mrežo oporišč in žarišč, ki v zadnjih letih nastajajo tudi v tem delu Slovenije: Krim, Kurešček, Travnica gora in zdaj še Slivnica so slikovite točke, ki bi jih bilo treba povezati z označenimi planinskimi potmi, čeprav so vse dosegljive z avtomobili. Ali pa prav zato! Saj nas cestne povezave opominjajo na bistvene naloge planinstva. To ne bi bilo več planinstvo, če bi se sedé predstavljali iz mesta na hribovske in gorske postojanke. Blagodat gibanja v strmini in gorskem vremenu, ki človeka utruja, pregreje, pretrse, preznoji in prezrači, obenem pa z vsem tem v resnici obnavlja, ali kakor smo se zdaj navadili reči — rekreira, ta blagodat združena z vsemi ugodnimi učinki in užitki, ki se nam nudijo s hojo po gorah, z iskanjem in doživljanjem lepote, preizkušanjem svojih moči v spopadu z naravnimi silami, s tveganjem in naporom, vse to je tisto poglavitno, zaradi česar je doslej planinstvo osvajalo množice in vabilo in mikalo predvsem mlade ljudi.

V tem znamenju, v opominu na dolžnosti in naloge planinske organizacije v teh novih okoliščinah, je otvoritev planinskega doma na Slivnici pozdravil zastopnik propagande pri PZS. Želimo Cerknicičom, da bi njihov planinski dom služil predvsem telesni in duhovni vzgoji notranjske mladine, planincem in smučarjem, ter prijazno sprejemal vseh vrst popotnike, ki jih mami in vabi notranjska dežela z vsemi svojimi lepotami in čaravnostmi.

T. O.

V. MEDNARODNI BIENALE PLANINSKE FOTOGRAFIJE V TRENTU

XIII. festival v Trentu je v tednu od 27. sept. do 3. okt. priredil tudi fotorazstavo, ki se je je udeležilo 21 držav: Avstrija, Argentina, Borneo, Bolgarija, ČSR, Danska, Francija, Finska, Zap. Nemčija, Japonska, Velika Britanija, Hongkong, Italija, Holandska, Poljska, Romunija, Španija, Svica, Južna Afrika, Madžarska in Južni Vietnam. Fotografiji, ki so dobili nagrade in priznanja so bili E. Kers (Avstrija) za sliko »V ledeniški razpoki«, F. Tiefgraher (Avstrija) »Zima«, Vilém Heckel (ČSR) »V ledeniški steni«, Max Martin (Francija) »Ritem«, Porri Olavi (Finska) »Oh!«, A. Baumgartner (Zap. Nemčija) »Na grebenu«, Miki Keisuke (Japonska) »Pet alpinistov«, Sughiama Yoširo (Japonska), »Plezanje v snežni vihri«, E. Bevilacqua, »Pokrajina«. G. Mirasso »Zgodnje jutro«, Carlo Matis »Prvo sonce« in Aldo Pedrotti »Nov sneg« (vsi Italija). Manj je bilo barvnih slik, razstavljene so bile samo iz šestih držav.

Naši fotografi, ki so predložili 17 fotografij, so pri ožjem izboru izpadli. Ne more se reči, da bi bilo vse, kar je razstava pokazala, nad

nivojem naše fotografije, značilna pa je bila skrbno izbrana tematika, ne samo gora v svoji fizični podobi, z vsemi možnimi občutki in pojavnostmi, ampak prav tako ali še z večjo ljubeznijo človek s svojim delom in življenjem, navezanim na goro, vse premišljeno kombinirano, komponirano in zrežirano. V tem pogledu bi se naša planinska fotografija imela marsikaj naučiti ali vsaj povzeti.

T. O.

DUŠAN M. JELKIČ

29. aprila 1964 je v Bečeju v 73. letu življenja umrl znani srbski planinec in planinski pisatelj Dušan M. Jelkič. Pokojnik se je rodil 1891 v Maradiku v Srijemu. Osnovno in meščansko šolo je obiskoval v Bečeju, učiteljske pa v Somboru in Pakracu. Že v najzgodnejši mladosti je vzljubil planinstvo in je često s svojimi sošolci preživljal proste ure v gozdovih Psunja in Papuka. Kot učitelj po bosanskih vaseh je gojil planinstvo posebno s šolskimi otroki. Ko je bilo po prvi svetovni vojni obnovljeno Srbsko planinsko društvo, je Jelkič kot njegov ud stopil v ožji stik z dr. Spirom Mitrovičem. V njegovi družbi je prehodil Julijske in Kamniške Alpe ter mnoge planine v Srbiji. Ko je dr. Mitrovič umrl, se je Jelkič pridružil znanemu našemu planincu dr. Radivoju Simoviću. Skupno z njim je hodil po gorah več let po Hercegovini in Črni gori (Maglić, Bioč, Durmitor, Komovi, Prokletije). Bil je odličen stenograf in pisec različnih stenografskih učbenikov. V »Planinskem Vestniku«, »Hrvatskem planinaru«, »Kroz planine« in »Naših planinah« so ostali njegovi članki trajne vrednosti.

M. Marković

NENAGRAJENI FILMI IZ TRENTA 1964

Žirija, ki je letos izbirala filme za predvajanje na trentske festivalu, je bila zelo širokogrudna. Udeležba držav je bila velika, povprečni nivo predloženih filmov v primerjavi z dosedanjimi ne boljši ne slabši kot prejšnja leta in tako se je prireditelj odločil za propagandno gesto in ponudil vstopnico na trentski ekran že priznanim gostom, pa tudi manj znanim in manj priznanim. Tako smo imeli priložnost videti poleg nemških, francoskih, italijanskih, švicarskih, poljskih in avstrijskih še danske, češke, sovjetske, ameriške, angleške, kanadske in bolgarske filmske prispevke. Da informiramo slovensko javnost o filmski tematiki, ki so z njo vsi ti narodi prišli na festival planinskega in raziskovalnega filma, naj navedemo še filme, ki

jim žirija ni prisodila niti nagrade niti pohvale ali priznanja. Od 51 predvajanih filmov jih je bilo takih 42. V ta povpreček bi se lahko zrinil tudi kak jugoslovanski proizvod, dovolj mikaven bodisi s tematske strani bodisi z umetniškega stališča.

Cehi so poleg groteske »Hory, hory...« dali še Kudelkinove »Chlape z Gaberskeje dolini«, film o eksploataciji slovaških gozdov, Bolgari poleg »Rendez-vous des audacieux« še patetično filmsko reklamo za rekreacijski center na Vitoši, SZ poleg »Karpatskih etud« še »Smeno« na pamijski postaji Nord, »Podvig na Zeravšane«, film o naravni katastrofi v gorah in njeni likvidaciji, in »V snegah Alaja«, film o preskrbi pamijskih visokih naselbin. Ameriški filmi so ostali razen »Dead birds« vsi v senci: Oceanografi, Amerika in Space in Polar Ecology. Manj opažena sta bila nemška filma »Kirri«, čeprav dobro zrežiran reševalski film, in »Hochzeit am Schlern«, dovršen etnografski pregled Južne Tirolske. Velika Britanija je vložila veliko truda tudi v film »Ballons over the Alps«, pa ni dosegel nobenega uspeha. Švicarski film »Haute Route« je ostal na stopnji reklamnega filma, francoske »Terra incognita« o Antarktiki je prinesel samo snovno novost: Dvoboj dveh tjuhlenjev; brez učinka je bil tudi njihov studijski film »Egypte o Egypte«, slabo režiran tudi »Les fleurs de la Cigalère«, cvetje iz podzemnega sveta, zgolj propaganda za gorski železniški promet v Pirenejih film »Artouste, altitude 2 000 m«, Italija je prispevala največji delež: »Legna viva« je imel umetniške ambicije, vendar je slabo dopolnjeval nauk ad usum delphini, »Courmayeur« je bil obsežna reklamna filmska revija, »La Diga più grande d'Italia« filmsko ponazorilo veleindustrijskih naprav v višini 2000—2500 m, posebno mesto pa je v tem prispevku zavzel Fantinov film o Ka, gotovo eden od boljših »žurnalov« ekspedicionizma iz desetletja 1950—1960. Stopnji dobrega kulturnega in znanstvenega dokumentarizma je dosegel trentinski film »Come nascono le Dolomiti«, lepe razpoloženske slike z reklamnimi cilji so dali še filmi, »Caccia e pesca nelle Dolomiti«, in »Bosco d'autunno nel Trentino«, med tem ko se je med etnografske filme dokaj enakovredno zrinil film 1963: »Eta della pietra« z afriško snovjo. Nobene pozornosti tudi ni vzbudil avstrijski reševalni film, posnet na IX. zimski olimpiadi v Innsbrucku. Po vsem tem dovolj možnosti za to, da bi se v družbi številnih drugih držav tudi naša država predstavila s kakim kratkim filmom, bodisi planinskim bodisi raziskovalnim, ne da bi preveč tvegala. Snov je obsežna, izbira velika. Ali naš filmski studio za kratke filme te snovi ne pozna ali je ne šteje za primerno, da jo filmsko obdela? Obstajajo končno tudi že izdelani filmi, s katerimi bi lahko poskusili stopiti pred mednarodno publiko. Če nič drugega, bi to nekaj pomenilo tudi za našo splošno turistično propagando, ki pa ima tudi svoj političen in kulturni pomen.

T. O.

V okviru festivala planinskega in raziskovalnega filma so v Trentu priredili tudi prvo mednarodno filatelistično razstavo znamk z motivi iz planinstva. Razstava je bila v resnici vzorno urejena in je prikazala, kako pošta s svojimi malimi, drobnimi in elegantnimi vrednotnicami, brez katerih si življenje zares skoraj ne moremo predstavljati, spremlja planinstvo z njegovimi najbolj popularnimi pojavi: floro, favno, s postojankami, vzponi, ekspedicijami itd. Kaj vse so te drobne stvarce ohranile zgodovini in to po vsem svetu, po vseh kontinentih! Olimpiade, spartakiade, obletnice v zgodovini planinstva in smučarstva, skoraj vse, kar se je v zadnjih 18 letih pomembnega godilo in proslavljalo na Zapadu in Vzhodu, je uporabljeno z boljšim ali slabšim okusom, boljše ali slabšo tehniko na znamkah! Paše za oči filatelista dovolj, za laika preveč. Velika dvorana trentske gospodarske zbornice je imela prav »ekumenski« značaj, v njej se je po teh drobnih stvarcah zbral ves svet.

T. O.

novica iz mladinskih odsekov

MEDNARODNI SEMINAR MLADIH PLANINCEV

Na tem seminarju ni bilo predstavnika mladinske komisije PSJ, zato so naši zastopniki tujim mladincem posredovali v glavnem le izkušnje mladinske komisije PZS. Tuje udeležence seminarja je zanimalo predvsem vedeti naslednje stvari:

Odkod tako velika množičnost v planinski organizaciji Jugoslavije ter planinske mladine na sploh; metode in prijemi, ki jih pri delu z mladino uporabljamo; odnos med generacijami, še posebej pa odnos starejših vodstev do mladih planincev.

Največje začudenje je vzbudilo pri njih dejstvo, da v Jugoslaviji izredno togo ločimo plezalstvo od ostalega planinstva. Že dejstvo, da so bili vsi mladinski predstavniki aktivni plezalci, pomeni, da v njihovih nacionalnih organizacijah to ni primer. Večinoma razumejo vzgojo mladih planincev tako, da jim poleg vsega najosnovnejša znanja nudijo tudi osnovno izobrazbo za plezanju do III. ali IV. stopnje.

Vzgoja vodstvenega kadra za mladino je dosegla po splošnem mnenju vseh udeležencev tudi pri nas nekaj uspehov. Istočasno pa ugotavljamo, da so predvsem zahodne države in njihove nacionalne organizacije posvetile temu problemu izredno skrb. To posebej velja za

Zahodno Nemčijo in Švico. Uspehi seveda niso izostali.

Prevladalo je mnenje, da je za kvaliteten in množičen dvig planinstva ali alpinizma, kakor ga imenujejo v ostalih državah, potrebna poglobljena skrb za širok in kvaliteten profil osnovnega, predvsem mladinskega kadra (planinske šole, priročniki itd.).

Mogoče je prav zaradi izredno ostre ločnice med plezanci in ostalimi planinci plezalcev v Jugoslaviji v primerjavi z ostalimi, pa tudi alpinistično šibkejšimi državami, veliko manj kot drugje. Npr. v Čehoslovaški imajo ca. 3000 aktivnih alpinistov, Bolgarija ima samo v Plovdivu registriranih 4500 alpinistov, kar je 10-krat več, kot je število alpinistov pri nas.

Vloga tiskane besede je pri delu vseh organizacij veliko večja kot pri nas in temu primerni so tudi uspehi. Predvsem lahko ugotovimo, da pri nas manjka enotni načrt za vključevanje mladine v planinsko organizacijo. Primanjkuje oziroma sploh ni tiskanih programov za izlete itd. Jugoslovanski udeleženci posveta smo si nabrali prav glede obveščanja članstva bogate izkušnje in jih bomo že v letošnjem letu vsaj v Sloveniji s pridom uporabili.

Načini finansiranja dela organizacij so zelo različni.

Tako npr. v Zahodni Nemčiji ter Avstriji zelo velik del stroškov pokrivajo organizacije z dohodki iz športnih stav.

O delegacijah posameznih držav pa nekaj opomb:

Bolgarija: Udeleženci so bili kar preveč kompaktna skupina; bili so zelo dobro pripravljani na seminar, manj pa na poznejše bivanje v gorah. Alpinistična organizacija pri njih se ukvarja samo s plezanci, za ostale planince in mladino skrbi njihova turistična zveza, v katere sklopu tudi delujejo. Imajo normative za alpiniste (alpinist I., II., III. stopnje ter mojstre športa in zaslužne mojstre športa). Pred vsako alpinistično turo morajo biti zdravniško pregledani in morajo imeti dovoljenje odgovorne osebe za to turo. So zelo navdušeni za nadaljnjo izmenjavo z našo organizacijo.

Čehoslovaška: Podobno skrbje samo za alpiniste, mladino in ostale planince prepuščajo turistični zvezi. Razmeroma razvit standard jim omogoča zelo množičen obisk njihovih alpinističnih vrtcev ter področij. Se zelo zanimajo za izmenjavo z našimi alpinisti, vendar kot nam je znano, pri naših alpinistih ni enako velikega zanimanja za to izmenjavo. Zato bi bilo dobro, če bi razmislili o vsakoletni nagradni izmenjavi za najboljše mlade funkcionarje v planinski organizaciji s Čehoslovaki. V alpinističnih dosežkih so Čehi že daleč pred nami Jugoslovani.

Zvezna republika Nemčija: Imajo posebno oddelke pri društvih, ki skrbje za delo z mladino. Skrbje predvsem za starejšo mladino

nad 15 let. Starejši mladinci kot vodje teh odsekov imajo dolžnost, da pravilno programirajo akcije in vzgojo svojih vodnikov. Mladina naj obvlada plezalno tehniko do III. in IV. stopnje. Alpinizem je zelo priznan šport. Kaže, da hočejo biti navzven apolitični.

Švica: Najbolj originalni vzgojni prijemlji so doma brez dvoma v Švici. Čeprav nekoliko konservativni, imajo precej uspehov. Posebne odseke, v katerih se zbira mladina, vodijo visoko izobraženi planinci-pedagogi, starejši od 25 let. Za razvoj tega kadra skrbje z zelo dobrimi in pogostimi tečaji. Tudi vso mladino pred odhodom v gore zavarujejo in posebej pred zahtevnejšimi podvigmi. Pred sprejemom v članstvo zahtevajo od staršev pismeno soglasje. Zelo uporabljajo tisk za publiciranje svoje dejavnosti, za priročnike, glasila in programe. Zelo važno je tudi, da v organizacijo ne more vstopiti vsakdo, ampak potrebuje priporočilo dveh članov.

Belgija: Predstavniki niso vedeli povedati kaj bistvenega o delu z mladino.

Jugoslavija: Napačno je bilo, da ni bilo predstavnika mladinske komisije pri PSJ. Nujno je zato, da vsaj v okviru PSJ pridemo do nekaterih skupnih stališč. Predvsem naj bi to veljalo o skupni vzgoji oz. skupnem sestavljanju profila osnovnega vodstvenega kadra. Edini delamo tudi s pionirji ter sploh z mlajšimi planinci. Vprašanje je, ali je naše delo na tem področju koristno in potrebno, ker vemo, da zanje bolj skrbje organizacije izvidnikov in ponekod goranov.

Sklep: Vsi udeleženci so na koncu izjavili, da so navdušeni nad izredno dobrim sprejemom in bivanjem v Sloveniji. Pritoževali so se nad organizacijo njihovega bivanja v prvem delu seminarja. Ta vtis smo seveda skušali čimbolj omiliti.

Tudi mi smo razočarani nad odnosom odgovornih oseb do tega mednarodnega seminarja, saj je večsah boljše, da se takih podvigov ne lotimo, če jim kasneje nismo kos.

Tomaž Banovec

NOVICE IZ PD MOZIRJE

Tudi v našem društvu je bilo v tem letu organiziranih več skupnih izletov, za člane in še posebej za pionirje. Člani so se udeležili izletov po Pohorju, Savinjskih Alpah in pa Julijskih Alpah. Naši člani so obiskali planine od Maribora do Primorske, kajti članov, ki hodijo po poteh slovenske planinske transverzale, se je od lanskih 3 vzdignilo na 18, eden od njih je letos končal to pot in osvojil značko transverzale. Sedem članov se je udeležilo ture na Triglav in so vključ dežju, ki jih je spremljal od Aljaževega doma do Staničeve koče, odlično prestali pot in so se vsi navdušeni drugi dan povzpeli na vrh Triglava.

Odkar obstoji v društvu mladinski odsek, še ni bil tako delaven kot letos. Priredili so skupinske izlete, izlet s kolesi iz Mozirja do Šmartnega ob Paki, nato pa naprej na Goro Oljko, na Mozirsko kočo, na lovsko kočo LP Mozirje na Verbučevi planini in na Paški Kozjak. V načrtu je še izlet po partizanskih poteh Dobrovelj. Z njimi bo šel in jim o borbah partizanov na Dobrovlju pripovedoval tov. Kaizer, ki se je bojeval po teh krajih. Največ zaslug za oživitve mladinskega odseka ima načelnik tov. Stane Stiglic, ki je kljub službenim in družinskim dolžnostim našel čas, da je povedel mladino v planine.

Uprava društva je pomagala s svojimi skromnimi finančnimi sredstvi. Za začetek je bilo delo odseka odlično. Upamo, da bo šlo tako tudi naprej, saj ima za drugo leto velike načrte.

M. Aubrecht

ORIENTACIJA IN ORIENTACIJSKI POHODI

Planine zahtevajo od človeka planinca marsikatero sposobnost. Najpomembnejše so fizična kondicija, močna volja itd., velikokrat pa je potrebno tudi, da se znamo na terenu orientirati. Kolikokrat se je zgodilo, da je planinec prečepel celo noč za zadnjim ovinkom pred kočo, ker ni dovolj poznal terena in možnosti za orientacijo.

Po svetu že dolgo gojijo orientacijske pohode. Na takem pohodu iztrgajo mladega človeka mestu, človek se uri fizično in duševno, ko rešuje naloge in spoznava različne terene in možnosti za rešitev, če bi se izgubil kdaj kasneje v gorah.

V Slovenijo je ta zanimivi šport prinesla taborniška organizacija, ki pa je uporabljala le preprostejše metode. Šele ko je tudi MK začela z organizacijo orientacijskih pohodov, so tudi taborniki začeli gojiti željo, da se, kot planinci, čim bolj približajo vojaškemu načinu reševanja nalog. Prav gotovo je ta način najbolj točen, saj ga vojska uporablja v najkritičnejših trenutkih. Seveda pa se mora mladi planinec naučiti še marsikaj, preden se lahko loti težjih nalog.

Ko pa prihajamo v nov način tekmovanja, naltimo pogosto do težav, ker si vsakdo tako tekmovanje predstavlja drugače. Posebno pridejo razlike do izraza pri organiziranju centralnih akcij. Pogosto nam ostanejo z Milovanovičevega memoriala in orientacijskih pohodov, ki jih prirejajo koordinacijski odbori, v spominu pritožbe in neljubi izpadi prav zaradi neenotnih priprav.

MK je zato sklenila, da izda priročnik o orientaciji in orientacijskih pohodih. Posebno bo v pomoč mladim planincem, ki se bodo pripravljali za orientacijske pohode. Prav gotovo bo tako tudi zanimanje za pohode naraslo, saj se bo vsakdo zavedal, kdaj je pripravljen, in se bo pripravil še bolj.

Naj označim planinsko orientacijo podrobneje, ker je zelo mlada veja slovenskega planinstva. Drugod je to samostojna dejavnost v okviru planinske organizacije, pri nas pa se ji bojimo dati celo ime skupine v okviru MK PZS.

Zdi se mi, da prav zato ni posebnega napredka niti v organizaciji niti v kvaliteti. Tako lahko enačimo Milovanovičev memorial na Jelovici (1961) s tistim na Slavkovem domu v letošnjem letu. To sta bila najuspešnejša pohoda glede na organizacijo in izvedbo. Tudi propaganda je bila dobra in obakrat so prisostvovali tudi snemalci z radia. Proga je bila obakrat dobro trasirana in težavnostna naloga zadovoljiva. Ne moremo pa biti zadovoljni s kvaliteto ekip.

Mnogi udeleženci pohodov niso znali naravnati kart na sever, kar je osnovna zahteva pri orientiranju s specialko. Druga velika slabost tekmovalcev na naših orientacijskih pohodih je, da so preveč samozavestni in prepričani v zmago oziroma dober plasma, zato iščejo vsemogočih vzrokov, če jim kaj spodleti. Ne znajo preboleti poraza.

Drugod je to drugače. Tekmovanja so tako zahtevna, da jih ne zmore precej ekip, čeprav so precej bolj pripravljene kot naše ekipe, ki se uvrščajo med prve na svojem področju. Na takem tekmovanju odstopi oziroma je diskvalificiranih več kot polovica ekip (to je reden pojav). Zgodi pa se, da jih prispe na cilj le ena četrtnina. Toda tu ni mnogo pritožb, a te se rešujejo v korist ekipam, ki so prehodile pot, kajti večina pogojev in eventualnih napak velja za vse ekipe enako. Težkoče si ustvari posamezna ekipa sama, ko zaide ali pa si nepravilno izračuna nalogo. Pri nas delo precej onemogoča dejstvo, da nimamo dovolj kadrov, ki bi jim lahko brez skrbi zaupali organizacijo posameznega tekmovanja. Manjka ljudi, ki bi svojo izjavo lahko reproducirali kot razsodbo pri nekem sporu in bi rešili vse nesporazume. Dogaja pa se ravno nasprotno, kajti posamezni organizatorji dajejo celo napačne izjave, ki povzročijo upravičeno nejevoljo. Vendar je vsako leto bolje in mislim, da bomo z novim priročnikom za orientacijo in orientacijske pohode vzgojili tudi več kadrov za bodoče pohode, prihajali pa bodo tudi tekmovalci, ki se ne bodo več mogli udeleževati mladinskih tekmovanja, a bodo vzljubili orientacijski šport. Pri novih nalogah, ki jih je prevzela mladinska komisija, računamo precej na mladinske vodnike, ki jim bomo nudili nove pogoje za izpopolnjevanje. Na zadnjem plenumu MK na Lubniku, kjer smo med drugim razpravljali tudi o kadrih in orientacijskih pohodih, smo ugotovili, da je treba mladega človeka še in še vzgajati, ko je že izpolnil izpit za mladinskega vodnika. Zato bomo organizirali shode mladinskih vodnikov na Gorenjskem za KO Ljubljane, Primorske, Zasavja in Gorenjske in na Štajerskem za KO Celje, Maribora in Koroške. Na shodih bomo skušali

mladim vodnikom v prijetnih predavanjih obnoviti znanje, ki so si ga pridobili na tečajih, obenem pa smo sklenili doseči za mladinske vodnike podobne ugodnosti, kot jih imajo alpinisti. Evidenčni znak za vodnika v prihodnjem letu bo potrjena knjižica (izkaznica) za tekoče leto. (Letošnji zbor bo potrjeval za 1965).

Mladinski vodniki, pozor! Še letos morate na zborih potrditi planinsko legitimacijo, če vas na zbor ne bo, boste imeli več sitnosti in težje pogoje.

Za vodje ekip na orientacijskih pohodih smo tudi sklenili organizirati izpopolnjevalne tečaje. Na njih bomo podrobno analizirali priročnik in si zabeležili tudi nekatere dopolnitve, ki se bodo izkazale za potrebne.

Kot vidite, se obetajo orientacijskemu športu v Sloveniji boljši pogoji, zato pozabimo napake, ki so nekako paralizirale delo na področju orientacije v nekaterih društvih. Poizkusimo v novih pogojih dvigniti ta šport na primerno višino in skrbimo za zadostno množičnost.

Jože Pezdíč

alpinistične novice

SVEDROVCI NA SMODNIK

V superekstremnem alpinizmu se vse bolj in bolj odmakajo od klasičnih tehničnih sredstev, običajnih klinov v naravnih špranjah, in primikajo klinom svedrovcev. Z njimi je možen v skali sploh vsak vzpon. Ne bi se hoteli spuščati v debato, če je take vrste alpinizem sploh še alpinizem in ne že gradbeništvo ter telovadba. Nakazati pa bi hoteli še naslednjo stopnjo, ki se — upajmo — v alpinizmu ne bo nikdar pojavila, čeprav je naravno nadaljevanje sedanjega. Lahko bi namreč močno koristilo gorski reševalni službi pri reševanju iz težkih, gladkih sten, kjer je večasih sila težavno, nevarno ali sploh nemogoče namestiti kline za pritrditev Marinerjeve naprave oz. za spuščanje ob vrvi z Gramingerjevim sedežem. To je strelna naprava za pritrdjevanje jeklenih čepov v trde snovi, kot je jeklo, beton ipd., pa tudi trda skala. V gradbeništvu so ti elementi že dolgo v rabi z velikim uspehom. Z njimi npr. lahko v hipu pritrdiš jekleno ploščo na betonsko steno. Čepi imajo na koncu navoj in lahko nanje priviješ karkoli. So raznih velikosti in njim ter materialu, ki jih vanj pritrujemo, so prilagojeni naboji smodnika v tulcih. Zloraba strelne naprave je s konstrukcijo izključena: sproži se le, če jo pritisneš plosko in vzporedno s steno.

Francé Avčín

PLEZALNI PASOVI

Pri težkih padcih v vrv je prijem vrvi okrog pasu oz. reber lahko za padlega katastrofalen. Predpis UIAA res da določa, da sila pri tem ne sme preseči 1200 kilopondov, toliko namreč okostje zdrži brez škode. Škoda pa nastane lahko, če padli na vrvi obvisi in si ne more pomagati sam. V težkih primerih pomaga plezalni pas, ki telo obdaja s široko ploskvijo. Zato so plezalni pasovi predpisani za delo na visokih stavbah. Ti pasovi so ponavadi kombinacija iz močnega usnja in sponk (npr. gasilski pasovi) z naramnicami. Vendar je pri njih glavni nosilni in varovalni element še vedno vrv sama.

Tovarna znanih vrhunskih plezalnih vrvi »Edelrid« (Ismy — Allgäu, ZRN) je pa napravila plezalni pas, ki tudi sam vzdrži vso silo pri padcu. Pas je brez kovinskih delov, v celoti samo iz najlonske vrvi 9 mm, z naramnicami vred. Delajo ga v treh velikostih, mislijo pa na novo, prilagodljivo izvedbo.

S tem pasom si plezalec prihrani 2 do 3 m vrvi, ki gre sicer za navezo. V sili pa pas lahko razdre in tako dobi 4 do 5 metrov močnejše vrvi za razne pomožne manevre (varovanje, zanke itd.). Te vrste pas, ki sam izpolnjuje norme UIAA, kot veljajo za vrvi, so nazvali »samonosilni pas«. Nanj plezalec lahko tudi razobesi svoje železje (kline, vponke, stremena itd.).

Francé Avčín

iz planinske literature

ŠVICARSKI GEOLOG DR. M. BLUMENTHAL O DINARIDIH

Spomladi in poleti 1. 1962 se je mudil v naši deželi znani švicarski geolog in planinec dr. Moritz M. Blumenthal iz Locarna (prim. »Naše planine« 1963, št. 3/4, str. 92). Pri tej priložnosti je dr. Blumenthal obhodil naše dinarske kraje in se povzpел na vrhove Durmitorja, Komov, Lovčena, Orjena, Dinare in Velebita. Razen tega je obhodil tudi najvišje dele Šar planine. O vseh teh pohodih je nedavno izdal informativni članek v uglednem švicarskem planinskem časopisu »Les Alpes« (Quartalheft 2, Bern 1964). Naslov članka se glasi »Eine Umschau in dinarischen Bergketten Jugoslaviens«.

Članek je obsežen (19 strani) in ga krasi 25 dobro reproduciranih fotografij. Iz vsebine članka diha velika simpatija do naše dežele in naših ljudi in bo kot tak gotovo dobro opravil svojo nalogo v evropski planinski literaturi. Razprava je razdeljena v 11 manjših poglavij, v katerih na splošno

govori o Jugoslaviji, jugoslovanskem planinstvu ter posameznih izvršenih potih. Najpodrobneje je opisan Durmitor (z grebensko karto!) Velebit, Komovi in Šar planina. Avtor je k članku priložil dve večji pregledni karti. Ena od njih daje informativen vpogled v fizikalno-geografske odnose Jugoslavije, druga pa prikazuje glavne morfološko-tektonske cone Dinaridov. Iz zadnje karte se vidi, da dr. Blumenthal na prostoru jugoslovanskih dočel razlikuje sedem glavnih geotektonskih con. Kot celota delo nima znanstvenih pretenzij, marveč ima namen dati povsem splošen pogled na podobo in strukturo Dinaridov. Iz vsebine se razbere, da je avtor uporabil sodobno strokovno literaturo, medtem ko je posamezne bolj uspele posnetke povzel iz starejših letnikov »Hrvatskega planinara«. Pri pisanju teksta so ušle avtorju razne manjše pomote, posebno v navajanju naših besed in poimenovanj, to pa ne zmanjšuje vrednosti tega simpatičnega dela.

Mirko Marković

PLANINSKA PESMARICA, izdala Mladinska komisija pri Planinski zvezi Slovenije, tiskano v Ljubljani 1964. O mladinski planinski pesmarici je naše glasilo večkrat pisalo, saj je uredništvo leto za letom naletevalo na razmeroma cvetočo tovrstno mladinsko literaturo pri sosednjih narodih. Kaj bi govorili o vzgojni, prosvetni vrednosti zborovske pesmi, o njenem izrednem pomenu za estetsko, patriotično in humanistično vzgojo mladine, o tem se je pri nas dosti pisalo in tudi mnogo naredilo, medtem ko se je planinska organizacija tega pozno zavedla. No, vse je dobro, če je konec dober in tako so se odločili mladinci Danilo Škerbinč, Zvone Čemažar, Miha Perne, Tomaž Banovec, Vinko Omerzelj, Tomaž Tomažin, Vida Sluga in Peter Soklič, da zberejo nekatere planinske pesmi, ki so nastale po planinskih druščinah in jim je avtor komaj še znan, jim pridružio nekaj partizanskih in borbenih in vrsto tistih ljudskih pesmi, ki so postale spričo naše visoke zborovske kulture najbolj znane, najbolj pete v planinskih pevskih družbah. Razume se, da izbor vseh naštetih ne more ostati brez pripomb. Ta ali oni bo pogršel to ali ono znano planinsko popevčico, ta ali oni pevski odraz kake planinske ali alpinistične bratovščine, ki je v izročilu našega planinstva zapustila svojo sled, drugemu ne bodo všeč popularne verzifikacije, ki nastopajo tu brez notacije — melodija pa je seveda pri teh popevkah in popevčicah vse, besedilo žal postranskega pomena — tretji si bo želel ljudsko pesem izbrano po drugih kriterijih. Brez ozira na pripombe te in še druge vrste je skromna publikacija mladinske komisije PZS neskromen in ambiciozen opomin in opozorilo, da se bo morala Planinska založba lotiti svojega dela in planinski mladini dati te vrste literaturo čimprej v zadostni količini in kvaliteti.

T. O.

NAŠE PLANINE, god. XVI, revija PSH. Glavni in odgovorni urednik dr. Zeljko Poljak, uredniški odbor: Ing. Lota Arch, prof. dr. Vladimir Blašković, prof. Srečko Božičević, prof. dr. Mihajlo Pražić. O glasilu hrvatskega planinstva, ki praznuje letos 90-letnico ustanovitve, bo podrobneje poročal naš stalni recenzent. V tem letniku opozorimo že zdaj na razpravo dr. Branimira Gušića o »Bradi u Prokletijama«, o kateri je prinesel tudi Planinski Vestnik geološki prikaz izpod peresa Mira Markovića, ki ga bralci PV kot našega sodelavca že poznajo. »Naše planine« so prava revialna posestrima našega glasila in jih naši planinski javnosti priporočamo.

T. O.

VISOKE TATRY, 15. rokov Národného parku, 1964/3. Za naše pojme prav senzacionalna periodična literatura, ker je enostavno nimamo in ker je v primeri s tistimi, kar prihaja k nam od drugih organizacij za varstvo narave, po senzacionalni opremi daleč naprej in višje. Pričujoča številka prinaša Turošikov uvodnik o jubileju TANAP, Pacanovsky piše o programu TANAP, Šmarda o zgodovini vastva narave v ČSSR, ing. Čejka o gradnjah v Tatrah, Slama o TANAPu na čeških znamkah, slede pa krajše beležke o publicistiki TANAP itd. Glavno vprašanje TANAP je, do kam dopusti izgrajevanje Tater, kako usmeriti urbanizacijo tatranskega področja in predgorja. Ni dvoma: Toliko, da se ne poruši biološki in estetski učinek Visokih Tater kot celote. Turček ugotavlja v svojem članku, da so Tatre favniščno enake Alpam, imajo v večjem številu medveda, volke, itd. Bilateralnost parka (TANAP) razodeva zelo razločno članek Poljaka Marchlewskega. Omembe je vredno, da imajo Čehi slikarja Jaroslava Votruba, ki se je v zadnjih desetletjih posvetil samo upodabljanju Tater. Revija Tatranskega narodnega parka je originalen pojav periodične literature, dokaz izredne ljubezni, s katero Čehi in Poljaki obravnavajo to zanimivo pogorje, zgled modernega okusa v izbiri črk, arhitekture strani in celotnega arhitektonskega obravnavanja prostora. To ni magazin, ki danes svoje objave že težko poudarja s konvencionalnimi sredstvi, to je resno glasilo, ki pa računa s sodobno psihologijo človeka in mu zato ponuja vsebino garnirano z novimi, ne kričečimi a vendarle učinkovitimi sredstvi.

T. O.

LA MONTAGNE ET ALPINISME, 1964, 2. Glasilo CAF (Club Alpin Français) in GHM (Groupe de Haute Montagne), dveh najuglednejših planinskih organizacij, izhaja že 90. leto in to petkrat na leto pravzaprav v skromnem obsegu, na 32 straneh, tako da letnik obsega 160 strani. Redakcija se drži načela: Raje manj teksta, pa več dobrih fotografij, med sodelavci pa izbira predvsem imena s primerno reputacijo, čeprav je pripravljen ali prišljen tudi h kompromisu.

Novo je to, da izhaja s pomočjo himalajskega komiteja pri FFM (Fédération Française de la Montagne), odnos do Club Alpin Belge in Groupe Alpin Luxembourgeois pa je že znan. Med člani uredniškega odbora je nekaj novih imen, direktor redakcije je še vedno Lucien Devies. Člani so: Alain de Chatellus, Jean Franco, Jean-Paul Gardinier, Felix Germain, Toni Gobbi, Pierre Henry, Claude Maillard, Jacques Meynieu, Micheline Morin, Didier Oliver-Martin, Jacques Teissier du Cros. Tajnik redakcije je Maurice Martin. V pričujoči številki je jedro Denisov članek o Peutereyu, sicer pa je številka posvečena smučarji, o kateri pišeta Maurice Lenoir in Vincent Paschetta. Alpinistično kroniko še vedno piše Lucien Devies.

KRÁSY SLOVENSKA 1964, 5, 6, Slovaška revija je namenjena propagandi naravnih lepot in zanimivosti Slovaške, popotovanja, turizma, planinstva, jamarstva, varstva narave in etnografije, torej tematično zelo obsežna periodična literatura (če pomislimo, da pri nas znotraj planinstva večkrat ta ali oni pomisli na samostojno alpinistično glasilo, na glasilo posamičnih društev ali grup!). Redakcija ima sedež v Bratislavi, glavni urednik je dr. Tibor Sásik, izdaja jo Šport, založba »Slovenského výboru« českoslovaške zveze telesne vzgoje. Revija ima ovitek iz umetniškega papirja z dvema barvnima slikama in prvovrsten papir, tako da zaostaja z tovrstnimi zapadnimi publikacijami kvečjemu po konservativnem metiranju. Češki pendant je **KRÁSY DOMOVA**, ki izhaja v večji obliki, med članki pa je manj planinskih.

T. O.

PLANINSKI RAZGLEDI 1964. To je ciklostirano glasilo PD Ruše oziroma njegovega MO in AO, vsekakor hvalevredno literarno prizadevanje ruške mladine. Uvodnik ugotavlja, da je naše dnevno časopisje premalo naklonjeno planinski propagandi. Nato se zvrste mladi avtorji s svojo prozo in pesmi: Edi Repolusk, Tone Kuntner, Vanč Dogenik, Stanko Poglajen, Valter Pristovnik, Franc Iribernik, Tone Grušovnik, Janko Zadravec, Jana Petan, Damjan Zazula, med njimi pa je tudi Švicar Heinz Lampl iz Berna, ki je v svojem spisu preprosto in pristno izpovedal svojo čustveno navezanost na slovensko alpsko krajino. Med njimi pa sta tudi dva, tri spretna peresa, ki jim ne gre odrekati talent. Končno prinašajo Razgledi še delovni načrt MO za l. 1964. Iz njega je razvidno, kako ruska mladina žene svojo kal v slovensko planinsko zemljo.

T. O.

BILTEN JAMARKE SEKCIJE PD ŽELEZNIČAR — LJUBLJANA, 1964. Bilten kaže, kako delavni so slovenski jamarji, najbolj pa tudi to, da nimajo pri redakciji dovolj široko odprtih vrat, da bi svoje uspehe in prizadeva-

nja publicirali in popularizirali. Bilten prinaša Beličev članek o Raziskovanju v Triglavskem narodnem parku (TRINAP bi lahko rekli po češkem in poljskem vzoru), Mulejev o flori istotam, Aljančičev prispevek k problemu biospeleološkega raziskovanja pri nas, članek M. Benedik in D. Novaka o novih odkritjih v Prepadni jami, Dušana Novaka Najgloblje jame na svetu in ekspedicije tujih jamarjev v Jugoslaviji itd. Sledi še gradivo za speleološko terminologijo, ki ga je zbral Dušan Novak, vsekakor koristno delo, ki gre planincem bolj počasi od rok.

T. O.

OBVEŠČEVALEC Počitniške zveze Jugoslavije, Izvršni odbor Slovenije, 1964, leto VI. Ciklostirani bilten je posvečen IX. redni letni republiški skupščini, poročilom, razpravi, in sklepom, na koncu pa sledi še nekaj obvestil. Iz vsega je razvidno, koliko dela z mladino in zanjo nas še čaka samo na tem področju. Ali ne bi bilo nekaj najbolj naravnega, da npr. naše glasilo TZS uvede rubriko o mladinskem turizmu? In v tej rubriki bi po svoji vsebini, namenu in ciljih spadalo vse, kar spada v delovni program počitniške zveze in njenih odborov. Popotovanje je eno najodličnejših sredstev pri oblikovanju mladega rodu. Ne bi smeli pustiti, da je ta njiva skoro postala ledina. Če smo se zdaj odločili, da bomo poprijeli tudi na tem področju, potem bo treba najti ljudi, ki imajo za to sposobnost in voljo in jim ni žal truda, treba pa bo tudi sredstev, ne nazadnje za široko popularizacijo idej, organizacijskih oblik in metod ter bogate vsebine, ki jo organizacija počitniške zveze ima. Glas ciklostiranega biltena žal ne seže daleč.

T. O.

LOVEC, glasilo Lovski zveze Slovenije, XLVI. letnik, 1964/3. V pričujoči številki je napisal ing. V. Jenko članek »Za divjad in lovstvo bodo slabši pogoji«. Pri tem misli na razvijajočo se horizontalno in vertikalno prometno mrežo, ki omogoča, da se planinstvo, smučarstvo in izletništvo širi v področjih, kjer je nedavna le redko hrstnil človeški korak, dalje na eksploatacijo visokogorskih gozdov, na uporabo herbicidov, ki uničujejo gozdne jase, pa tudi modernizacijo kmetijstva, ki odstranjuje poslednje žive meje itd. Članek se v marsičem dotika tudi razvoja planinstva. Za planince je zanimiv tudi članek ing. Vitomirja Mikuletiča »Trnovski gozd in njegova divjad«, pisan z ljubeznijo in navdušenjem za ta lepi kos slovenske zemlje, ki ga centralna Slovenija tako malo pozna, za njegovo propagando pa pravzaprav zelo malo tvegamo. In vendarle je kolosalna pridobitev za vso našo domovino kot gozdno gospodarske površine, pa zato tudi lovsko in planinsko področje. Isti avtor je v drugem članku pisal tudi o medvedu v Trnovskem gozdu.

T. O.

razgled po svetu

EKSPEDICIONIZEM, manekenstvo in še kaj so plevel, ki je pogljal v moderni dobi na široki poljani planinstva, pravijo v razvitih deželah, iz katerih ekspedicije že kar trumoma odhajajo v manj raziskana gorstva. Ker se tudi nam konec koncev z veliko zamudo obeta vek uveljavljanja našega alpinizma izven domačih in sosednjih Alp, morebiti ne bo odveč nekaj zapisati o gornjem plevelu. Takole pravi Monakovčan Baumgartner:

Parzival, poosebljena dobričina, izgineva iz alpinizma. Vedno več je profialpinizma, vedno več ljudi, ki hodi v hribe zaradi profita. Če ste za predavanje dobili 50 DM ali če ste za objavo prvega vzpona ali lepe ture v planinski reviji dobili skromen honorar, seveda še niste profialpinist. Meja pa je med plezalcem, ki filma, ter filmarjem, ki pleza (po Jörgu Lehneju). Pride iz daljnih dežel in namesto da bi živel kakor prej, napiše knjigo ali dve, predava o potovanjih leto, dve, postane poklicni predavatelj v alpinističnih tečajih itd. Drug gre s kamero in scenarijem v Wilder Kaiser. Namesto da bi ta celuloide predvajal le v prijateljskem krogu, ga proda televiziji ali komurkoli, samo da gre plen v denar. Kdo bo te filmarske hijene pregnal iz čistega templja visokih gor? Manekeni beračijo v športnih hišah za opremo, da jo preskusijo itd. — No, pri nas še ni tako hudo. Vsekakor pa so to pojavi, ki so jih v taki ali drugačni obliki ugotavljali, odkar so se gore odprle množicam. Duhov, ki smo jih priklicali v ris, se zdaj pač ne moremo znebiti, ostane nam le stanovitven boj zoper nje.

Vedno več je problemov in zato je v planinski »bratovščini« vedno manj harmonije, v kateri so nekoč videli višek duhovnega doživetja gore.

CELOVEČERNI PLANINSKI FILM je menda danes že skoraj nedosegljiv ideal, pravi dr. J. Rampold. Kje so časi Luisa Trenkerja in dr. Alisa Fancka »Boj za Matterhorn«, »Beli pekcl na Piz Palü«, ne strokovni alpinistični filmi ali dokumentarni, marveč filmi s pravo alpinistično atmosfero, katero je prepajal še čar smučanja, ki se je tedaj vedno bolj razrašalo. Billi so dobri filmi, do dancs jih ni prekosil še nihče (gl. o tem članek Miloš Mikeln, PV 1964/3). Čeprav se je strokovnjak pri marsikakšni »dramatični« sceni utegnil namuzniti, je bilo vendar v glavnem zadovoljeno alpinistični pristnosti. Filmski ljudje so šli zares v hribe in prečakali po več tednov v kaki slabi koči, samo da bi to pristnost zagotovili. Če igralec sam ni bil kos kakemu resnejšemu delanju, so najeli double — mojstra v skali, in tako ni čudno, če so navduševali množice ljudi za goro z dejanji, kadri in pokrajino. V tovarni sanj, v Hollywoodu so skušali posnemati te filme pred nekaj leti, pa brez strokovnjakov in z umetnimi skalami, in poskus se je ponesrečil.

Zdaj so v modi ekspedicijski filmi. Skoro vsaka ekspedicija ima s seboj snemalca, nekaj zaradi dokumentarne manije nekaj zaradi dohodkov, ki jih prinese film in deloma pokrije stroške ekspedicije. Snemalec mora seveda biti dober alpinist. Pokazalo pa se je kmalu, da snemalec še ni zadosti, potreben je tudi režiser. Če ga ni, se filmar pač odpove filmskemu oblikovanju in dopušča, da stena sama režira. Izkušnje zadnjih let kljub množici ekspedicijskih filmskih trakov kažejo, da je planinski film v krizi. To kljub vzorni organizaciji dopoveduje tudi že več let trentski filmski festival. Od tega festivala pričakuje svetovna filmska javnost, da bo postal kaži-

PLANINSTVO KOT IGRA in prostost v gorah se je glasil naslov predavanja, ki ga je imel Dieter Hasse, eden od začetnikov ekstremističnih smeri onstran vertikale, na konferenci mladinskih planinskih vodnikov na Kreuzecku, januarja 1964. Temo je v tem smislu obravnaval tudi naš dr. Tuma v svoji znani knjigi »Pomen in razvoj alpinizma«, zato je toliko bolj zanimivo, da je z istega vidika skušal najti skladnost med igro, športom, plezanjem in planinstvom in spraviti te pojave v okvir identičnosti sodoben ekstremist. Nekaterim navzočim se ta korelacija ni zdela dovolj prepričljiva, posebno čustvenoromantični vzgib, ki je nedvomno eden od najvažnejših v planinstvu, da se z njo težko dovolj upošteva. To mnenje je zastopal znani Kurt Maix iz Dunaja, častni gost konference.

Kaj je povedal 30-letni Dieter Hasse?

Začel je s Schillerjem: »Človek se igra le, če je res v polnem pomenu besede človek, pravi človek pa je le tedaj, kadar se igra«. Biti človek Schillerju ni pomenilo nasprotje od nečloveškega, marveč: »Biti individuum, osebnost«, nekako v smislu Peer Gyntove besede: Bodi ti — ti! Mi smo pa tembolj mi, čim bolj svojo individualnost določujemo od znotraj navzven. Vsakdanje delo podlega zunanjim nujnostim, moramo delati, če hočemo živeti. Ta boj za obstanek nam ne daje dovolj časa in prostora za »samouresničevanje«, ni priložnosti za prostost, za svobodo, ki prihaja iz notranjosti. Samo ob delopustu jo lahko najdemo, samo izraba tega je prepuščena naši svobodni volji. Mnogi pa si tudi prostega časa ne znajo razdeliti tako, da bi bili vsaj tedaj — ljudje, popolni ljudje, oziroma, da bi tedaj izpopolnili svoje življenje, ki ga zgolj v službi ne morejo, čeprav je služba družbi, družini, delu, umetnosti gotovo najvažnejša izpolnitev življenja.

pot iz stiske. Dejstvo je, da je film v marsikaterem oziru prevzel v alpinistični kulturi vlogo, ki jo je skoraj celo stoletje imela knjiga. Delež, ki ga je snovno dalo planinstvo svetovni literaturi, je velik, umetniška cena pa seveda ni tako velika. Prav tako je s podobo gora, bodisi da jo daje film, foto ali barvni foto. Moderne planinske publikacije združujejo besedo s podobo in marsikatera je mojstrovina svoje vrste. Gastona Rebuffata imenujejo kar »Saint Exupéryja gora«, Rudatisa mojstra v opisovanju VI. stopnje, predvsem v Civetti, vendar svetovna alpinistična literatura ne premore pisca take moči in kulture, kot sta bila Kugy ali Maduschka v tridesetih letih. Ali se doživetje gora preveč ali predobro manifestira v lirčnih upodobitvah gorskih pokrajinskih občutij?

SPECIALNIH KLINOV je danes že toliko vrst, da je s tem imenom specialnost že kar slabo določena. Lani je Marino Stenico v Trentu razkazoval specialen klin kvadratnega prereza, 4 cm dolg, uho pa tako prirejeno, da omogoča vpenjanje v vsakem primeru. Heinrich Klier je iz vzhodne Afrike prinesel angleški klin v obliki jeklene zagozde z več ušesi, tako da za vponko plezalec izbere tisto uho, ki se mu zdi najprimernejše. Preluknjana in čez pol preganjena jeklena plošča se zabija ne po daljši stranici ampak najboljše z nabijanjem po oglu. Med specialne kline se šteje tudi lesena zagozda s pokončno zarezo za perlonsko zanko, zagozda z vodoravno zarezo, obe s slabo lastnostjo, da se pri zabijanju zanka lahko pretrga ali prebije s kladivom.

TOUR D'EIFFEL v Parizu je, kakor smo že poročali, za 75-letnico svojega obstoja postal plezalski »rekvizit« največjega pomena, postal je »stena«, ki so jo zaradi senzacije načeli najvidnejši francoski alpinisti zadnjega de-

setletja. Televizija je bila seveda tudi na delu, časnikarji pa so zabeležili ob tej alpinistični senzaciji še eno, ki ima svoj »rep in glavo« in je ni treba komentirati. Plezalce je gledal pri njihovem početju tudi pleskar, ki je leta in leta skrbel za prepleskavanje in premaz jeklenega orjaka. Zdelo se mu je, da se preveč obirajo, potegnil jo je za njimi, jih kmalu došel in drzne može tudi pustil za seboj. Policija seveda v dvigalo, hop po njem, ki je bil pač bolj upravičen »trenirati« kot oni štirje. Seveda, senzacija, ki je bila skrbno pripravljena, bi pa zaradi njega skoraj prišla ob kljun in perje. Huncvet si je privoščil še to, da je nezavarovan pokazal, kaj zmore, kar v nedeljski obleki. Take nelegalne konkurence policija ni prenesla.

GARMISCH-PARTENKIRCHEN je znano nemško mesto — zaradi zimske olimpiade in skakalnice, posega pa tudi v alpinistični napredek. Lani je mesto samostojno organiziralo ekspedicijo v Hindukuš. Bila je to že sedma nemška ekspedicija v Hindukuš od l. 1959 dalje (Nürnberg, Berlin, Bremen, Traunstein, Bamberg, Rosenheim). Ko so se moške iz Garmischa potikali po Hindukušu, je bilo tam še deset drugih ekspediciij, med njimi še dve nemški. Torej pravi ekspedicijski »boom« za to visoko gorovje!

Bilo jih je pet: dr. Gazert, Spcer, Iris in Trübswetter. Mesto jim je dalo živčca in filme, druge stroške so nosili sami. Sredi aprila 1963 so z dvema VW odpeljali iz Garmischa, v Kabul so pridržali 1. junija, brez defekta. Spotoma so se povzpeli na Olimp, Ulu-dagh in Demavend. V Kabul so se zadržali 17 dni, preden so dobili dovoljenje in tolmača. Dovolili so jim področje med sedlom Munjan in dolino Kokha na severu. Po štirih dneh so prišli v višino 4200 in tu postavili bazni tabor. No, naprej je bilo tako, kakor je v zadnjem desetletju postalo že običajno. Nekaj vrhov in veliko filmskega in fotograf-

Vendar je prav zaposlenost, večkrat pretirana zaposlenost rada vzrok, da človek iz nje ne prodre k zares lastnemu življenju. Mnogi tudi prosti čas preživijo pri mizi, v postelji, pred televizijskim ekranom, v boljšem primeru ob knjigi, vendar jim tudi film in knjiga ne moreta nadomeščati resničnega doživljanja lastnega življenja, lastne življenjske avanture. Pasivni človek je gotovo najrevnejši človek. Aktivni, dinamični, nikdar utrujeni, poslovni človek in pasivni konsument modernih civilizacijskih dobrot pa vendarle izpričujejo, da žijo po življenju, prvi s svojim pohlepom po uspehih, drugi pa po počitku. Niti eden niti drugi nimata take vsebine življenja, kakršno si želita, ne najdeta zadostitve, nista srečna, ker ne doživljata poguma in zanosa, ki je potreben za avanturo zavestne samouresničitve. To pa je po Schillerju možno doživeti samo z igro in v igri. Igra je nasprotje od dela. Igra je sodobno razodevanje človeka iz notranje volje, delo pa je nujnost od zunaj. Igra nima namena, čeprav ni brez cilja. Njen pomen je v samospostitvi, pri čemer pride lahko do skrajnih strasti. Taka igra je tudi planinstvo v svojem najboljšem izrazu — plezalstvu. To je dodaten odgovor na staro in vedno novo vprašanje, kaj je planinstvo, in dopolnjuje ostale odgovore: da je življenjska oblika z romantično, vzgojno in etično vsebino; da je atavističen napor za uveljavljanjem; da je visoka oblika svobode in človeške eksistence; da je poglobljeno doživetje narave, ki vzbuja osveščanje človeka; da hrani veselje do življenja, ohranja mladost in zdravje. Razume se, da vsaka igra terja svobodno priznanje določenih pravil in izdajanje iz običajnega življenja v tem smislu, da v igri mora biti na prvem mestu fairnes, sicer igre ni več. Moralno osiromašeno običajno življenje z bojem za obstanek je torej kaj malo v zvezi z igro. Schiller sam pravi, da pravila igre niso omejevanje, ampak razširjevanje

skega plena, nato preko prelaza Ramgula — kot prvi Evropejci — v Nuristan in Gulhabar, kjer jim je nemški namestenev v tekstilni tovarni nudil vse »blagoslove kulture«.

TEMELJNA NAČELA za alpiniste se hipertrofično dele in množe, dobivajo nove formulacije, času primerne, v bistvu pa so stara. »Več biti kot delati se!« je eno prvih, ki se zdaj posebno poudarja, nekoliko eksistencialistično zasukano, pove pa tisto, kar je večkrat zapisano in dejal Kugy, da bodi planinec skromen, resnicoljuben, naj se ne peha za slavo, za senzacijo. Naj ne vidi v planinstvu vsega življenja, saj je v življenju drugih, večjih in važnejših nalog dovolj in preveč. Drugo načelo: Gledati — opazovati — učiti se! je povratek v klasične čase, ko je človeka vabilo v gore bogastvo neznane, neraziskane, težko pristopne narave. Ostale naštejmo: Pripraviti se na turo; izbrati turo po sposobnosti; z umetelnimi sredstvi štediti; imeti vedno pogum za prekinitev ture, če to terjajo okoliščine; pomagati šibkejšemu; skrbeti za planinske kočee; varovati naravo po načelih o varstvu narave, biti tolerant, to je, spoštovati sočloveka in mu ne odrekati pravice, da po svoje doživlja gorsko naravo.

Seveda se je v sosednih deželah, kjer ideološko razpravljanje in moraliziranje nikdar nejenja, ob taka in enaka načela marsikdo pomelno obregnil, posebno po publiciteti, ki so jo nemške revije nudile zaključkom v Bad Bollu, kjer je evangelska akademija priredila razmeroma dobro obiskan colloquium alpinum, planinski razgovor. Posebno med mladino so Haiderjeva načela o ekstremnem plezalstvu zbudila živahno diskusijo s tem, ali je možno ustvariti tak tip moralista v stenah. Lahko je kritizirati, težje je najti pozitivne posege za boljšo pot v bodočnost. Pri tem je npr. Haider zašel v nekatere ekstremne trditve. Prva naveza ne more biti merilo za vse ponavljalce. L. 1911 je Paul Preuss prvi

preplezal vzhodno steno Guglia di Brenta. Bil je sam in ni se zatekel k nobenemu umetelnemu pripomočku. Pravijo, da je pred ključnim mestom pustil listek, na katerem je zapisal, da je pri prvenstvenem vzponu preko te stene Paul Preuss »zdrsnil«. Pozneje so steno mnogi ponovili in danes je listi ključni previs poln klinov, ki se jih jih vsi radi poslužujejo. Nedvomno je najtežje delo opravil Preuss, svoje o tem pove listek ali pa legenda, ki se je spletla. Težko pa je reči, da se vsi ponavljalci pregreše zoper športno fairneso, če vpenjajo svoje vponke v kline, ki so jih nabile v previs ponavljalne naveze. Po Haiderju bi naveze smele na tem mestu uporabiti vrvi, kline pa ne. Kaj pa če bi prvi padel? Ali ne bi šla oba v smrt, če drugi ne bi sebe zavaroval? Tudi razloček med varovalnim klinom in »dvigalnim« klinom je težko opredeliti. Marsikakšen varovalni klin se uporabi za vzpon in narobe. Končno tudi ni jasnih meja med posameznimi kategorijami plezalcev. Ali so res športniki samo tisti, ki preplezajo v ponovitvi smer z enakimi pripomočki kakor prvenstvena naveza? Ali ni tu zadaj ali spodaj kompleks? Da se zatočemo k psihoanalizi? Nič kaj prida kompleks, vir cele vrste slabših lastnosti človeške osebnosti. Taka razmišljanja o trdnih načelih v ekstremnem plezalstvu se ponavadi zaključujejo z odločnim protestom zoper ekstremistični katekizem.

KITZSTEINHORN PRI KAPRUNU je 3204 m visok in ima zaključene ledeniške poljane ogromnega obsega. Ko so delali pet pomožnih žičnic za prenašanje tovorov, potrebnih za gradnjo ledeniške železnice na Kaprun, so začeli misliti na najbolj zanimiv načrt za vertikalni promet v Vzhodnih Alpah. Vsak obiskovalec Kapruna ali Zell am See pozna Kitzsteinhorn kot enega najznačilnejših vrhov v Alpah sploh. Zato so prišli na misel, da ga ukrote s sistemom žičnic. Prvo etapo so že

svobode, uresničevanje idealov o poštenosti, dostojnosti, tovarištvu, skratka najboljših »proizvodov« človeške misli in razuma. Ti ideali in potrebe po igri se hranijo iz istega vira, iz svobode, ki ima korenino v človeški duši. V planinski praksi vidimo, da se pojavlja oboje — običajno življenje z vsemi sencami, pa tudi ideali, o katerih govori Schiller. Tista fraza »o svobodi v gorah« res preveč štrapacira, tako da že skoraj ne pomislimo na njeno pravo podobo. Če pa bi jo pojmovali kot samovoljo, v kateri vsak dela, kar se mu zljubi, bi nastalo nekaj, česar noče nihče. Če bi ne bilo onih idealov, bi svoboda v gorah postala dekla dekadence, v kateri bi quasi — uspehi, slavočlepje, brezobzirnost, nečimrnost, komercializacija krčili pot k duhovni in duševni revščini, odstranjevanju etosa, k pomanjkanju pravega veselja do dejanj in poleta. Svoboda pomeni po Kantu avtonomijo нравnega razuma, ne pa osvoboditev od razuma. Tako pojmovana svoboda v gorah utemeljuje znana in vedno znova potrjena pravila, načela, norme. Po teh načelih je jasno, da ne bomo plezali vzhodne stene Fleischbanka s stremeni itd. Za nove podvige pa je seveda treba modernizirati načela, jih dopolniti. V naglici, s katero danes živimo, se danes opravičuje uporaba umetelnih sredstev v smereh, ki so se doslej plezale brez njih, češ, kaj nas briga športna fairnesa, planinstvo nima s športom nič opraviti. Tu se »nabijači« in »stremenarji« srečajo z »lepodušnimi romantiki« in pri njih ponavadi dobijo potuho. Magnone npr. piše: »Šport in planinstvo sta najožje povezana, drug v drugem živita. Resna tura je ostrejši, nevarnejši šport kakor katerikoli drugi. To pa nič ne spremeni njegovih etičnih, estetičnih in čustvenih kvalitete«. K temu pravi Hasse: Če o planinstvu govorim kot o igri, mislim tudi na planinstvo kot šport. Sele športna vsebina daje doživetju gore njen »planinski« smisel. Če bi to bilo drugače, bi

začeli graditi in bo šla do Salzburgerhütte, druga etapa bo segla do Krefelderhütte (2400 m), tretja pa do višine 3040 m na severozapadnem grebenu Kitzsteinhorna, skupaj bo 6,5 km dolga in bo v eni uri prepeljala 360 oseb, stala pa bo 67 milijonov šilingov, torej okoli 2 milijardi dinarjev. Spodnja postaja je na višini 909 m, nekaj kilometrov stran od mednarodne železniške zveze Salzburg — Zell am See — Innsbruck in mednarodnih cest. Rentabilnost žičnice torej ni nobeno vprašanje, eden od najlepših predelov v Alpah pa bo na široko odprt množicam, ki ga bodo dosegale brez težav. Tako se širi odčarani svet v področja, ki so bila doslej vendarle rezervat miru, skrivnosti, prvobitnosti.

LUIS TRENKER je še vedno vidna osebnost v planinski kulturi. Mnoge njegove knjige so dosegle svetovni sloves, njegovi posnetki, ki knjige ilustrirajo, spadajo še vedno med najboljše planinske fotografije. Rodil se je l. 1892, oče in mati sta ga še otroka jemala v hribe, kot študent in vodniški aspirant je spoznal vse Dolomite od Grödna do Cortine, od Rosengartna do Marmolate. Na turah pred prvo svetovno vojno je osebno spoznal tedaj najbolj znane alpiniste Paula Preussa, Schmidkunza, Dülferja, Angela Dibona, Tonia Di-maia, Pinggero, Seppa Innerkoflerja, Barona Franchettija, Emila Solledra in Peskosto. Po prvi svetovni vojni je končal dunajsko tehniško visoko šolo, vendar mu Italijani niso priznali diplome in tako je l. 1927 zaprl svoj projektiivni biro v Bolzanu in se posvetil filmu in pisateljstvu. Kot filmar je snemal na Matterhornu, Bernini, Mt. Blancu, na Spitzbergih in Rocky Mountains, delal pa v ateljejih v Berlinu, Rimu, Londonu, Hollywoodu, Parizu in Münchenu. »Vse, kar sem naredil,« pravi Trenker, »je nastalo iz ljubezni do gora, še bolj pa iz ljubezni do domovine, posebej pa filmi in knjige: Izgubljeni

sin, Gore v plamenih, Cesar Kalifornije in Domovina iz božje roke«. Poleg teh gredo še danes med bralci knjige Gore in domovina, Moje gore, Gore v snegu, Dvoboj v gorah, Farma pod Kilimandžaro, Usoda pod Matterhornom, Sin brez domovine, Sonce nad Sorasassom, Čudež v Oberammergau. S Hein- zem Müller-Brunkejem je izdal knjigo Gröden v srcu Dolomitov, 80 strani teksta s 64 posnetki soavtorja. Tekst je izšel v nemščini, italijanščini, francoščini in angleščini.

90 000 PRIJATELJEV PRIRODE (Naturfreunde) imajo v Avstriji. Ta organizacija socialno demokratske stranke je verjetno najmočnejša planinska organizacija na svetu. Avstrijski Naturfreund je ponosen na to številko, l. 1945 jih je bilo 26 000, kar je spričo nacifašizma lepo število. Zdaj jih je več kakor po prvi svetovni vojni, v času, ko so v hribe drvele mase. Imajo ugledne, dobro oskrbovane koč. Lichtenberghaus, Schlossalm, Anton Prokschhaus, Birgitz Köpfhaus, Ferienheim am Hauser Kaibling, Herberge Selzthal — so odprli l. 1963, poleg tega pa še Losenheim, samopostrežno in samopre-skrbno koč. l. 1964 je 20 000 članov prebilo dopuste v 230 razporedih od Nord Kapa do Sicilije, od Lizbone do Varne in Kayseri v Turčiji. Število planinske mladine raste, njihova visoka alpinistična šola in tečaji so vedno bolj obiskovani. Organizacijski prijem Naturfreundov so vredni študija.

PUSČAVE so poleg gora in morja gotovo najbolj svojevrtni pojav na planetu. Spričo naraščanja prebivalstva bi pričakovali, da se puščavska področja ožijo in povsod omejujejo, vendar ni tako. V Turčiji npr. so prav zaradi potreb po žitu in zaradi njegovih visokih cen z napačnim izčrpanjem zemlje zakrivali naraščanje puščave v okolici mesta Konya, okrajno mesto Karapinar pa puščava že resno ogroža. 500 km² obdelovalne zemlje je šlo v nekaj letih po zlu. Severozapadno

turist v avtu ali v gondoli nekaj metrov stran od alpinista občutil isto kot alpinist. Temu pa ni tako. Onima dvema manjka športno uveljavljanje. Brez tega ni planinstva. Zato je odločilni moment v planinskem doživetju ravno športni. Prehod od igre k športu je bolj kvantitativne narave kot kvalitativne, kakor so tudi znotraj planinstva kvantitativni razločki med gorskim popotnikom in ekstremnim plezalstvom. Tudi navadna strma steza, zavarovana pot terja nekaj podjetnosti, znoja, premagovanja in zadržljivosti. Če ni zraven plezalskega doživetja, je pa več doživljanja narave, razmišljanja itd. V bistvu je vendar enako doživetje kakor pri plezanju. Plezalec se morda manj zanima za pokrajino, vendar se ne ločuje od nje. Veselje nad uspehom, doživetje vzpona, občutek navezanosti na tovariša, boj za obstanek, doživetje nevarnosti in meje bivanja, prečute noči v bivakih, počitek na vrhu... ali ni vse to zares najvišja oblika planinstva?

»Najlepše stvari,« končuje Hasse, »sem doživel v gorah. Nikjer drugje nisem doživel svojih sposobnosti tako neposredno in zavestno kakor v gorah. V planinstvu sem našel pot do sebe, vseh teh doživetij pa ne morem ločiti od gorske pokrajine, ki spada med najlepše in najučinkovitejše predele na zemlji. Moja planinska doživetja so najvišje, kar sem doživel, nič jih ne more prekositi, so velika notranja obogatitev mojega življenja.« Hasse je svoja razmišljanja naslonil na izvajanje C. Diema, na filozofske tekste A. Diemerja, R. Eislerja, E. Matzkeja, H. Thielickega, predvsem pa na Schillerjeva pisma »Über die ästhetische Erziehung des Menschen«. Vsekakor znatno in razveseljivo posebej za tiste, ki sodijo, da se s »športizacijo« planinstva planinstvo ponižuje.

od Karapinara so se naphale do deset in več metrov visoke peščene sipine na polju, kjer je še pred kratkim oral plug. Kmetje niso upoštevali kolobarjenja, nič niso gnojili, sejali so samo pšenico in tako izčrpali zemljo, tako da danes ni več humusa, ki ga je deloma pobral veter, ker ni blizu nobenega varovalnega gozda. Od l. 1961 se je puščava za dvakrat povečala. Turčija bi morala imeti 250 000 km² gozda, ima ga pa komaj 7000 km². Zdaj bijejo plat zvona predvsem zaradi gozda, ki bi edini lahko zavrl prodiranje puščave. Toda tempo puščave je tak, da ga tempo pogozdovanja ne ujame. Poleg drugih skrbi ima še vedno »bolni mož ob Bosporu« zdaj na grbi še to.

VEČNI SNEG IN LED ne pomenita smrti za živa bitja. To dokazujejo grönlandski in kanadski Eskimi, mnoge živali, predvsem severni medvedje, ki živijo v ledenih luknjah blizu morja in se hranijo z ribami. Tjulenji si delajo brloge z izhodom pod morjem in gredo na lov, ne da bi jih opazil severni medved, ki oprezuje za gladine. Rjavi sibirski medved prespi mesece dolgo zimo v snežnem brlogu, več metrov pod zemeljsko površino. Polarna lisica, zajec, pes in mnoge druge živali se dobro počutijo v ledeno mrzli pokrajini, prav tako velike plisce od kormoranov, orlov do galebov. Pingvini se v viharju stisnejo drug k drugemu, da se zaščitijo pred mrazom. Največja žival na svetu, 30 m dolgi kit, živi predvsem v bližini obeh tečajev. Ker rabi mnogo hrane, pač ne bo držalo, da je v njegovi domačiji ni. Grönlandski kit z vsakim požirkom zajame en milijon malih živih bitij, polžev, školjk in morskih škorpionov. Ti se spet hranijo s planktonom, ki ima veliko olja. Samo po tem ovinku pride kit do svoje mastne obloge, ki ga ščiti pred mrazom. V istih predelih pa živi tudi cela vrsta rib. V Volgi živi 64, v Obu 45 ribjih vrst, pod ledom se dobro počutijo morske vetrnice, ježi, zvezde, spužve itd. Živo bitje pa so našli celo v ledu samem, to je 2 1/2 mm dolgo ledeniško bolho, ki se hrani od ostankov zmrzlih rastlin. Na enem samcem m² ledeniške površine so našli do 2000 takih bolh.

ČISTI GORSKI ZRAK ni več tako čist kot nekoč, ko ga je kalil samo dim iz hišnih dimnikov. Zdaj je čist zrak ogrožen zaradi industrije, v zadnjem času še od rafinerij in tovarn raznih umetnih vlaken. Ogroža ga prah in razne strupene snovi, posebno pa še izpušni plini motornih vozil v mestih pa tudi v turističnih krajih. Civilizacija je prinesla napredek pa tudi škodo, ki jo je težko odpravljati ali preprečiti. Prah civilizacije so zasledili že v višini 6000 m in v velikih gozdovih. Samo nad oceani je zrak še čist. V gostilnah, poslovnih prostorih in tudi v šolah so našli 18 do 20 miligramov prahu na m³. Zdrav odrasli človek dnevno vdihne ca. 6000 l zraka. Če od tega 4000 l prodre v pljučne alveole, ostane 90% prahu v njih. Seveda

bolezen ni takoj tu, vendar je človek ogrožen, lahko nastopi silikoza, sideroza ali azbestoza, če je prah take vsebine. Zdravje civiliziranega človeka je danes odvisno od rednega prezračevanja pljuč, za kar je najprimernejša zložna, a vendar že zahtevna tura. Nekateri spravljajo celo porast rakastih bolezni v zvezo z motorizacijo. Zato so v ZDA in Angliji že uvedli ostre predpise za ohranitev dobrega zraka, obenem pa se trudijo, da bi iznašli za motor boljše gorivo, kot je bencin (elektrika, atomski reaktor). Zoper prah, ki ga je nad mesti vedno več, pa je najboljša zaščita gozd. O tem danes niko ne dvomi več. Če navaden drevored je dobro cedilo za onesnaženi zrak. Umetna sredstva lahko porušijo biološko ravnotežje v naravi, kakor se je npr. že zgodilo pri neprevidni uporabi raznih insekticidov. Škodljivce je z njimi človek zatrl, pregnal pa tudi koristne živali, ki skrbijo za ravnotežje v naravi.

LORD BYRON je bil kakor Goethe velik častilec Alp. »Gore, zakaj je v vas toliko lepote?« se je vprašal eden najvplivnejših duševnih velikanov. Ruskin pa je priznal: »Vrata v gore so mi odprla novo življenje, ki nima konca.« Guido Rey pa je gledal na Alpe drugače: »Imam in bom imel boj z gorami za koristen kot delo, plemenit kot umetnost, lep kot prepričanje.«

ING. LORA TOTINO je avtor načrta, ki je naletel na hude proteste. Gre za restavracijo na Aiguille du Midi (3842 m), za žičnico na Mt. Blanc du Tacul (4248 m) in na streho Evrope. Znani dnevnik »Figaro« je izvedbo tega načrta imenoval massacre Mt. Blanca. V pismih bralcev so bili glasovi večine zoper žičnico na Mt. Blanc, nekdo pa je zapisal takole: »Zapirati gorski svet množicam je prav isto, kakor če bi dovolili obisk muzejev samo umetnostim zgodovinarjem, obisk cerkve pa samo vernikom.« Drugi spet je videl večjo nevarnost za profanacijo gora v avionih, ki preletavajo Alpe, medtem ko žičnica ne ogroža tišine. Tretji je videl v odporu zoper vertikalni promet brezupen boj za stare čase, pomanjkanje občutka za sodobne potrebe. Treba je le omejiti pretirano mehanizacijo, biti v celem proti njej pa je nesmisel. Večina pa je metala kamenje na komercializacijo Alp, na snobizem, ki je psihološka podlaga za prevažanje nad vrhovi, na modo itd. »Le Figaro« je anketo odprl sporazumno s CAF in FFM, ki sta se obe izrekli zoper nadaljnjo mehanizacijo v Mt. Blancu. »Železni konji ne spadajo v katedralo,« je zapisal sam Lucien Devies. Kakor znano so v območju Mt. Blanca doslej naslednje vertikalne proge: Argentière—Lognan (1965 m) (od tu je projektirana proti Aiguille des Grands—Montets — 3297 m); Chamonix—Plan de l'Aiguille—Aiguille du Midi — 3842 m — Point de Helbronner — 3466 m; projektirana je še iz Les Houches na Aiguille du Goutêr — 3817 m. To je dovolj in preveč, pravijo francoski planinci in varuhi narave.

MONTE BEGO je za planince manj znana ali skoraj neznana gora, za predzgodovinarje pa je pomembnejša kot Mt. Blanc. Na velikih gigantnih stenah pod vrhom gore je vklesanih 4000 podob, ki so stare 3000 do 4000 let. Znale so bile že v 17. stoletju. Nekateri so mislili, da so jih naredili Hanibalovi vojaki, drugi spet, da Napoleonovi. Danes trdijo znanstveniki, da potekajo od Ligurov, katerim je Monte Bego blizu prelaza Tenda pomenil najbrž sedež nekega božanstva ali kaj podobnega. Ligurom je bil gorski svet domač. Oni so verjetno Alпам dali ime (alb = visoka gora). Liguri so prvi sirsarili po Alpah. Z bronastimi dletmi so na svoji sveti gori vklesali v višini 1800 do 2600 m svoje votivne podobe, visoke od 5 cm do 2,5 ali celo 3,5 m, stenografskega izraza. Verjetno gre za grafični izraz bovidnega kulta ali za zelo razvito planšarstvo. So tudi podobe goveda pred plugom, jelenje glave, nerazložljivi ornamenti, sulice, bodala. Ta bodala so omogočila datiranje, saj so ta bodala našli v grobovih bronzaste dobe okoli Sredozemlja in na reliefu v Filitosi na Korziki. 4000 je približna številka. Če greš na Monte Bego, na vsak korak stopiš na kako podobo. Najimennitnejša je podoba »čarovnika« z groznim izrazom majhnih oči in krčevitim smehljajem.

Jasno je, da brez hipoteze ne gre pa tudi ne brez skepse, saj je najmlajši zapis v skalo Mt. Bego iz l. 1607 n. e. Verjetno je tradicija božje poti na to goro veljala tudi za pastirje kasnejših časov.

VAL D'ISERE, smuški center v Savoiji, se iz leta v leto izpopolnjuje. Kjer so se pred nekaj leti še potili redki smučarji s kožami na smučeh, na Solaise in Belvedere, vozita danes veliki žičnici s sistemom sedežnic in liftov, tako da so omogočeni lahki pristopi do 3000 m, ki jih je tam okoli dosti. Zimski prospekt Val d'Isère govori o 29 objektih vertikalne prometne mreže, ki lahko dvigne 12 000 smučarjev na uro. Na razpolago imajo 4000 turističnih postelj.

OB 100-LETNICI AV — MITTEILUNGEN so se pri DAV odločili, da bo vsak član AV prejemal društveni bilten zastonj. Do l. 1938 je to že bilo v navadi, od l. 1938 do letos pa za to ni bilo sredstev. Hans Dütting, prvi predsednik DAV, je ob tej pomembni reorganizaciji društvenega življenja zapisal, da bo bilten trdna zveza z 204 000 člani, ki so se skoraj vsi vpisali v zadnjih 10 letih. Prav zaradi tega je tak organ potreben. AV Mitteilungen sta prvič izdala l. 1883 Paul Grohmann in E. v. Mojsisovics. L. 1865 je bilten izšel kot Jahrbuch des ÖAV, od l. 1869 do l. 1874 pa kot Zeitschrift des ÖAV. L. 1875 pa so se »Mitteilungen« ločile od planinske revije, češ da je njihova značilnost hitra informacija in praktičnost. Od l. 1875 do l. 1938 je bila naročnina za vse člane obvezna, vendar gratis. 60 % društvenih sredstev je šlo za to glasilo. Seveda so si pomagali tudi z

oglasil, ki so danes že zanimiv odraz časa: gorski vodnik ponuja šopke planinskih rož za ples in cotillon (100 rož za 50 Fl.); oglas za petrolejsko baklo za turiste iz ponikljane cinkove pločevine; oglas za trebušni grelec iz pločevine itd. Od l. 1885 so »Mitteilungen« iz biltena postajale vedno bolj tudi splošno društveno glasilo in so začele prinašati tudi planinsko leposlovje. Novo ero pomeni urednik Heinrich Hess, Purtschellerjev prijatelj, od l. 1889 do l. 1919. Bil je sam dober alpinist. Njemu je sledil Hans Barth in vodil glasilo do l. 1938, ko so po zakonskem predpisu nacifašizma morale prenehati izhajati in se kot bilten priključile Bergsteigerju. l. 1944 pa so izgubile streho tudi tu — iz vojnih razlogov. ÖAV je l. 1946 začel z novimi »Mitteilungen«, l. 1948 pa je bilo na Bavarskem dovoljeno, da se izda glasilo AV kot prvo društveno glasilo po povojni zapadni Nemčiji. L. 1951 so dobili naziv »Die Mitteilungen des DAV«, založbo in uredništvo je prevzel Fritz Schmitt, naročnikov je bilo 12 000. Zdaj bodo izhajale šestkrat na leto v 130 000 izvodih kot »seizmograf vsega planinskega dogajanja v Zapadni Nemčiji«.

SISA PANGMA — GOSAINTHAN, štirinajsti osemstisočak, meri samo 8012 in ne 8013 m. Tako je vsaj poročala kitajska agencija »Hsinhua«, ko je vrgla v svet to novico, da je 10 kitajskih alpinistov prišlo na teme zadnjega deviškega osemstisočaka. Tudi na ta vrh so nesli kip Mao-Tse-tunga in zasadili na vrhu kitajsko zastavo. V kratkem bomo o tem poročali iz Kitajskih virov.

OBŠNI ZBORI

PD ŽIČNICA, LJUBLJANA

Društvo obstaja komaj dve leti in še ni prav zaživelo. Šteje le 86 članov. Na novo ni pridobilo članov, pač pa jih je zaradi precejšnje fluktuacije delavcev v podjetju celo nekaj izgubilo. Mladinski odsek šteje 16 mladincev in 4 pionirje, ki pa so brez vodstva. Načelnik odseka je odšel k vojakom, društvo pa še ni poskrbelo za njegovega namestnika. Društvo je organiziralo tri skupinske izlete z dokaj številno udeležbo in za vse tri izlete tudi plačalo prevozne stroške. Kljub temu pa ni docela izkoristilo namenjenih denarnih sredstev. Od 17 transverzalocev jih je šest tik pred zaključkom poti. Na oglasni deski je društvo razstavljalo predvsem fotografije iz izletov. Predavanje je organiziralo le eno in to tov. Metoda Lampiča o planinski flori. Na markacijsko področje še ni usmerilo svejega dela. Deloma naj bi bila krivda za to na strani komisije za planinska pota pri PZS,

ki društvu še ni dodelila delovnega področja, na drugi strani pa tudi samo društvo v tej smeri ni pokazalo posebne prizadevnosti. Društvo resno razmišlja, da bi zgradilo lastni planinski dom, ki pa naj bi bil zaprtega tipa. Za novega društvenega predsednika je bil izbran tov. Silvo Oražem.

PD LISCA-VIDEM KRŠKO

Občni zbor se je vršil ob številni udeležbi članstva dne 19. 4. 1964 na Lisci. Poleg predstavnika PZS so na zbor prišli s svojimi obiskom tudi predsednik in podpredsednik Občinske skupščine Sevnica, sekretar Občinskega komiteja ZK ter predstavniki PD Brežice, Litija in Podsused.

Društvo je bil v preteklem letu zelo marljivo, temu primerni pa so bili tudi njegovi uspehi. V Sevnici je članstvo povečalo za 130 novih članov, predvsem iz vrst mladincev tako, da šteje že 606 članov. V Krškem je ostalo stanje članstva nespremenjeno. Ob zaključku poslovnega leta je znašalo število članstva v Sevnici in v Krškem že 789 članov. Samo na sevniki šoli so pridobili kar 54 novih članov. Število članstva pa se je povečalo tudi v gospodarskih organizacijah. Ustanovili so planinske skupine v Kopitarni, v konfekciji, LISCA in v občinski skupščini, pripravljajo pa jih še v Mizarski zadrugi in v Celulozi. Skupino imajo tudi v Kovinarski zadrugi v Krškem. Skupinskih izletov društvo ni organiziralo, zato pa je bilo veliko izletov v manjših skupinah. Izlet Sevnčanov na Veliko Kozje je postal že tradicionalen. Precej članov dela zasavsko planinsko pot. Dva mladinceva sta se udeležila tečaja za mladinske vodnike, ki ga je na Lisci organiziral Koordinacijski odbor mladinskih odsekov zasavskih PD. Društvo se je včlanilo v krško TD, s katerim namerava organizirati skupno propagando za Lisco. Planinske poti na Lisco so bile na novo markirane, letos pa bodo markirali še pot Lovrenc-Breg. Tudi cesta na Lisco je sedaj redno vzdrževana. Lansko in letošnje leto je društvo prejelo v ta namen potrebna denarna sredstva iz gozdnega sklada občinske skupščine v Sevnici. Na razširjeni seji na Lisci pa so predsedniki občinskih skupščin Krško, Laško in Sevnica obljubili, da bodo poskrbeli potrebna sredstva za vzdrževanje stalnega cestarja. Dotacijo, ki jo je odobrila Občinska skupščina Sevnica za funkcionalne izdatke društva, bodo porabil izključno za svoje najmlajše. Nerazumljivo pa je, da društvu ničesar ne prispeva Občinska skupščina Krško, kjer je društvo registrirano. Pred društvom pa so še velike naloge. Nujno mora dokončati dela na vodovodu ter pripraviti dokumentacijo in sredstva za razširitev Tončkovega doma na Lisci, ki bo med drugim na novo pridobi 40 ležišč, poleg tega pa še v pritličju dnevno sobo, nove kletne prostore, pralnico in kurilnico za centralno ogrevanje koč ter sanitarije itd. Predračun

za vsa ta dela znaša 12 milijonov dinarjev. Društvo je imelo v preteklem letu Din 1 965 877 dohodkov in Din 1 585 370 izdatkov, medtem ko je promet postojanke dosegel Din 4 677 000 in se je dvignil za Din 994 000 nasproti prometu v letu 1962. Za zgraditev vodovoda na Lisci je prejelo pri Komunalni banki v Sevnici s poročtom občinske skupščine Sevnica posojilo Din 2 000 000. Finančno podporo je društvo prejelo od občinske skupščine v Sevnici in Laškem ter od podjetja Elektro Krško.

Funkcija društvenega predsednika je bila za bodoče leto poverjena tov. Lojzetu Motoreju.

PD ZAGORJE OB SAVI

Kljub raznim težkočam, s katerimi se je moralo boriti skozi vse leto, je bilo društvo zelo pestro in usešno. Vzorno je skrbel za vse tri svoje planinske postojanke, t. j. Dom na Zasavski gori, za Kočo na Čemšeniški planini in za zavetišče v Zaloki, ki so bile vedno zelo dobro obiskane. V domu na Zasavski gori so uredili prepotrebno umivalnico, do doma pa so speljali tudi cesto, sposobno za vsa motorna vozila. Na Čemšeniški planini so zgradili rezervoar za pitno vodo pa 12 000 litrov. Zaradi pomanjkanja finančnih sredstev niso mogli nadaljevati z deli na poti, ki drži na to postojanko. Za kočo na Čemšeniški planini pa so nabavili tudi nekaj odej in posteljnine in hladilnik. Nove posteljne odeje, perilo in hladilnik pa so nabavili tudi za kočo na Zasavski gori. Društvo je prejelo od občinske zveze za telesno vzgojo Din 70 000 dotacije, od občinske skupščine pa Din 100 000.

V društvu je okrog 650 mladih planincev, od tega 250 pionirjev. Delo s pionirji poteka predvsem na osnovnih šolah, t. j. na osemletki Toneta Okrogarja v Toplicah in na osemletki Franceta Prešerna v Zagorju. Vsaka skupina pionirjev opravlja samostojne izlete in predavanja. O njihovem delu poročajo delavci. Skupina na osemletki Toneta Okrogarja je organizirala 12 enodnevnih izletov mladinskemu odseku vodniki oz. prosvetni in dvojce predavanj, skupina na osemletki Franceta Prešerna pa 7 enodnevnih, 3 dvo-dnevne in 2 večdnevne izleta.

Markacijisti so na novo markirali pot Zagorje čez Vinski vrh mimo zgodovinskega gradu Gamberg proti Ržišam do planinskega zavetišča v Zaloki in čez Razbor na priljubljeno postojanko na Čemšeniški planini. Obnovili pa so pot iz Čemšeniške planine po robu mimo Kraševca do koč na Vrheh, od postaje Sava čez Tirno na Zasavsko goro, od postaje Sava na Leše in na Zasavsko goro, dalje pot Mlinše, Ravne—Zasavska gora in Izlake—Orehovica—Čemšenik in Čemšeniška planina.

Uspešno je bilo tudi delo propagandistov. Ob praznovanju 70 letnice slovenske planinske organizacije so organizirali vrsto prire-

ditev. Naj pri tem omenim zelo uspelo razstavo dolgoletnega društvenega funkcionarja Mirka Weinbergerja, ki je s svojimi slikami obogatil program planinskega tedna in predavanje planinskega filma opernega pevca Ladka Korošca. Propagandni odsek pa je tudi stalno skrbel za propagando v lokalnem in dnevnem časopisu.

Na občnem zboru je bilo podano tudi poročilo o delu koordinacijskega odbora zasavskih PD, iz katerega sledi, da je bilo delo zasavskih PD na sploh zelo plodno. Za zasavsko planinsko pot je izdal odbor že 2194 dnevnikov in samo v lanskem letu, ko se je sezona šele začela, že 372. Doslej je bilo izdanih značk za opravljen pot 407. Pohvaljeno je bilo PD Bohor Senovo.

Vodstvo društva je bilo ponovno zaupano dolgoletnemu marljivemu planinskemu delavcu tov. Francitu Golobu.

Slovenski planinski muzej

Ustanovitev planinskega muzeja Slovenije postaja zopet aktualno. O tem smo brali v marčevski številki Planinskega vestnika, pa tudi med številnimi planinci je živo zanimanje za to akcijo.

Prav gotovo je vprašanje ustanovitve Planinskega muzeja Slovenije tako važno, da se ga je treba lotiti res temeljito, reševati pa ga z vso odgovornostjo. Zato je pravilno in vzpodbudno, da so pokazali za to akcijo zanimanje in so pripravljeni sodelovati predstavniki uglednih kulturnih in znanstvenih ustanov. Menimo pa, da bi Planinski zvezbi Slovenije, ki si je postavila v svoj plan ustanovitve planinskega muzeja, pri izvedbi te akcije izredno koristilo čim aktivnejše sodelovanje vseh večanjih planinskih društev. Prav tako bo neobhodno potrebna moralna in materialna pomoč odločilnih družbenih in političnih činiteljev, zlasti pri izbiri in preskrbi prostorov.

Pri akciji za ustanovitev, ureditev in delovanje Planinskega muzeja Slovenije bi bilo treba ločiti dveje: vprašanje lokacije muzeja pa vprašanje organizacije in razporeditve gradiva, se pravi, katero gradivo naj obsega muzej. Če naj bo naše delo smotno in uspešno, je treba vsekakor najprej doseči odločitev in ugodno rešitev glede prvega vprašanja. Rešitev drugega vprašanja bo naloga strokovnega dela in sodelovanja, kadar bo ugodno opravljena prva naloga. Zato se v tem članku omejimo v glavnem samo na vprašanje lokacije Planinskega muzeja Slovenije.

Glede lokacije menimo, da je za vsakega resnega človeka samoumevno, da prihaja v poštev samo Ljubljana. Tu je ne samo sedež Planinske zveze Slovenije kot predstavništva celokupnega planinstva naše republike. Tu so tudi vsi pogoji za ustrezno organizacijo, ureditev in funkcioniranje muzeja: znanstveni in strokovni sodelavci, vrsta ustanov, zavodov in družbenih organizacij, s katerimi bi bilo nujno povezano delo in sodelovanje; tu bo na razpolago kader, ki bi bil ustrezno kvalificiran za vodstvo in upravljanje tako institucije; Ljubljana je tudi kraj, kjer se stekajo in pretakajo množice tuzemskih in inozemskih obiskovalcev, ki naj bi jim bil muzej reprezentativno in

propagandno ogledalo preteklosti, sedanjosti in bodoče dejavnosti slovenskega (tudi jugoslovanskega) planinstva in alpinizma, muzej na tem kraju pa bi bil hkrati naši mladi generaciji važen posrednik planinske in alpinistične vzgoje. Planinski muzej Slovenije v Ljubljani bi bil prav gotovo institucija, ki bi jo kot reprezentanco celokupnega planinstva Slovenije imela vsa naša planinska društva za nekaj svojega in skupnega. Zato bi prav gotovo tudi rada aktivno pomagala in sodelovala, da se v njem zbere čim popolnejše in zanimivejše muzealno gradivo, ki bi ustrezno prikazovalo in upoštevalo vse planinske kraje Slovenije. Razni pojavi nezdravega lokalizma bi odpadli in prav tako morebitni občutki, da se ta ali oni znameniti planinski okoliš zapostavlja. Seveda bi to v ničemer ne oviralo ustanavljanja posameznih planinskih muzejev lokalnega značaja, zlasti v nekaterih pomembnejših planinskih krajih; bili bi celo koristni in zanimivi glede na svoje posebnosti, kakor sta že danes planinska muzeja v Trenti in na Jesenicah. Lokalni muzeji bi lahko dobili tudi strokovno pomoč Planinskega muzeja Slovenije. Akcija za slovenski planinski muzej je že stara. Začela se je v naši planinski organizaciji že v letu 1903 in stala tik pred uresničitvijo pred izbruhom druge svetovne vojne, ko sta SPD s družinčami in TK Skala v ta namen zbrala že veliko raznovrstnega in dragocene gradiva iz cele Slovenije. Oživila je zopet kmalu po drugi svetovni vojni. Vedno pa je uresničenje oviralo to, da ni bilo mogoče dobiti primernih prostorov za ta muzej. Prav glede tega pa se nam sedaj nudi izredna — morda za doseganje — ugodno dobo zadnja — priložnost za ugodno rešitev, in to v zvezi s preureditvijo Ljubljanskega gradu. Znano je, da so na Ljubljanskem gradu izpraznjeni dosedanja stanovanjski prostori. Nameravajo razširiti gostinske prostore in med drugim urediti tudi obsežne prostore za ljubljanski mestni muzej. V zvezi z rekonstrukcijo gradu je v projektu tudi dvigalo iz prostorov pri mestnem »magistratu« na grajsko ploščad pri grajskem stolpu. Ako bi se pri zasledbi rekonstruiranega gradu za ustrezno prostornino vsaj kakih 150 do 200 m² upošteval tudi Planinski muzej Slovenije, bi se s tem ustvarila materialna baza za njegovo ustanovitev. Ta muzej pa bi bil tudi v tujskoprometnem pogledu izredno važna atrakcija za obiskovalce Ljubljane in Ljubljanskega gradu. S te lahko dostopne točke se jim nudi razgled, ki prav gotovo nima primere. Planinski muzej na takem mestu in v takem okolju bi seznanjal množice domačinov in tujcev s specifičnostmi, naravnimi lepotami in zanimivostmi planinskih krajev in gorstva Slovenije. Hkrati bi bil ogledalo dejavnosti in uspehov naše planinske organizacije, ki po številu aktivnega članstva in svojem delovnem potencialu pomeni važen kulturni, zdravstveni, gospodarski in vzgojni faktor v naši družbeni sestavi. Seveda pa se moramo dobro zavedati, da je ugodna lokacijska rešitev Planinskega muzeja Slovenije v eminentni meri odvisna od razumevanja, naklonjenosti in pomoči družbeno-političnih činiteljev, ki bodo posredno ali neposredno odločali o razporeditvi in dodeljevanju rekonstruiranega Ljubljanskega gradu. To nam daje tudi smer, v kateri je treba zastaviti akcijo za pridobitev omenjene lokacije kot osnovne materialne baze za Planinski muzej Slovenije. Čim bo Planinska zveza Slovenije to dosegla, se bo lahko z uspehom lotila drugega dela akcije, t. j. izpolnitve in nadaljnjega zbiranja muzealnega gradiva ter strokovne izdelave načrta za njegovo vsebino, obseg in razporeditev.

Dr. Jože Pretnar

K članku dr. Jožeta Pretnarja »Slovenski planinski muzej«

Uredniški odbor je sklenil, da se priobči članek dr. J. Pretnarja o planinskem muzeju, čeprav se dr. P. ne strinja s prizadevanji PZS za ustanovitev slovenskega planinskega muzeja v l. 1903 in 1904. UO PZS je namreč obnemem z drugimi odločilnimi činitelji sprejel ponudbo jeseniške občine, da se planinski muzej ustanovi na Jesenicah. UO popol-

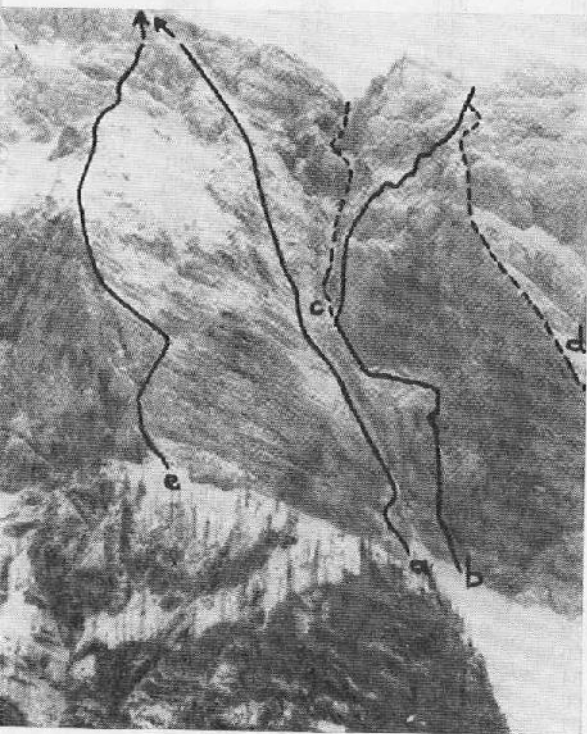
noma razume ugovore zoper to, vendar se je odločil za Jesenice po realistični presoji razmer. Glavni problem našega planinskega muzeja ni lokacija, pač pa gradivo, njegova tematična omejitve in sredstva, predvsem pa to, da se z zbiranjem takoj prične. Res je Ljubljana središče slovenskega planinstva, žal pa se doslej tu za muzej ni kaj prida naredilo. Bilo je mnogo dobre volje v besedah, do dejanj pa ni prišlo. Občini Jesenice pa gre priznanje, da je prišla pred slovensko javnost s stvarnim predlogom za ustanovitev in z voljo, da za to takoj tudi nekaj žrtvuje. Jasno je tudi, da se vsak muzej ustanavlja šele tedaj, ko ga v življenju kliče del zbranega gradiva, ki daje slutiti, da bo ustanova rasla, se bogatila in pridobivala na kulturno-vzgojnem in izobraževalnem pomenu. Zato je takojšnje delo za slovenski planinski muzej potrebno. Ker so za 1. 1964 potrjena že določena sredstva za zbirateljsko delo, opozarjamo ob tej priložnosti tudi na razpis Planinske zveze Slovenije za honorarnega kustosa.

Op. ur.

ČLANI REŠKE PODRUŽNICE italijanske planinske organizacije (Sezione di Fiume del Club Alpino Italiano) so letos dne 20. septembra otvorili svojo planinsko kočo, »Rifugio Fiume«, na planini Durona v vzhodnih Dolomitih. Planina Durona leži v velikem gorskem svetu na območju občine S. Vito di

Cadore, v višini 1917 m, severno od mogočnega Monte Pelmo, med znanimi gorskimi prehodi in škrbinami Forcella Staulanza, Forcella Forada in Forcella della Putna. Otvoritvene slavnosti so se udeležili planinci in zastopniki planinskih društev od blizu in daleč, svirala jim je fanfara vojakov alpincev, planinske pesmi je prepeval sloviti pevski zbor tridentinske sekcije CAI in znatno je k prazničnemu razpoloženju prispevala številna skupina lepih deklet (belle ragazze, piše poročilo) v značilnih in elegantnih nošah. Generalni predsednik CAI senator Bertinelli je v vznesenem govoru poudarjal moralni in patriotični pomen nove hiše, velike, dvonadstropne, zelo udobno urejene planinske postojanke. Tudi drugi govorniki so naglašali važnost dejanja Rečanov, ki bodo več en opomin vsem italijanskim planincem na Reko in na vdanost Rečanov skupni domovini (»devozione alla Patria comune«). Komentar je odbež. Reška sekcija CAI, Sezione di Fiume, ima svoj sedež v Carpenedu pri Benetkah, po pisanih podatkih je bila ustanovljena l. 1885 in šteje 395 članov.

Iz kartoteke prvenstvenih vzponov

Opis:

Vstop na desni strani snežišča pod grapo Travniki-Site. Levo navzgor 2 raztežaja, tretji naravnost preko previsa v navpičen kamin. Iz kamina po kotu (V+) pod streho. Prečnica 10 m levo preko plati na stojišče. Nekaj m navzgor (IV), nato desno čez previs (VI), (2k) v travnato poč. Raztežaj po njej na dobro stojišče. Preko gladke plošče pod poč in po njej raztežaj levo na stojišče. Poč se razdeli po levem kraku (VI, k, k) na stojišče v dnu kamina. Po kaminu preko dveh previsov v lažji svet na gredini. Po gredini 3 raztežaje levo in desno za stebričkom navzgor (krušljivo) na raz. Tu se cepi varianta po grapi. Po razu raztežaj (V+) na slabo stojišče. Dalje po plošči na desni strani raza (V) in višje na dobro stojišče na razu. Raztežaj navzgor na ramo v razu. Od tu dalje se raz močno položi. Tri raztežaje po razu (mestoma IV) na prvi stolp. Dalje lažje po razu in grapi v škrbino med prvi in drugi stolp Sit. Ocena: V. V smeri cca. 20 klinov.

Site — severna stena

Skrajno leva smer

Spodnji del smeri plezala 1. oktobra 1961 Milan Valant in Ljubo Juvan, gornji del 24. maja 1964 Rado Cepič in Ljubo Juvan.

Varianta po grapi.

Plezal 22. septembra 1963 Ljubo Juvan.

Opis:

Z raza levo v grapo in po njej do gladkega skoka Obideš ga na levi strani. Dalje po grapi, mestoma krushljivo do večjega skoka. Previsni spodnji del skoka obideš na levi strani, nato preko zgornjega dela (2 k, IV) v grapo, ki se močno zoži. Po njej lahko v škrbino med Šitami in Travnikom.

Ocena: II. z mestom IV. V smeri 2 klina.

Pojasnilo k sliki:

a — smer Mirnik, Meglič, Sara

b — skrajno leva smer

c — varianta po grapi

d — smer Kočevar, Herlec

e — Tschadova smer

STATISTIKA ČLANSTVA PLANINSKE ZVEZE SLOVENIJE ZA LETO 1963

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj
		odrasli člani	mladinci	pionirji	
1.	Ajdovščina	150	45	70	265
2.	Akademsko planinsko društvo Ljubljana	90	390	54	534
3.	Avtomontaža Ljubljana	100	8	3	111
4.	Bled	373	120	400	893
5.	Bohinjska Bistrica	229	117	60	406
6.	Bohinj — Srednja vas	182	144	126	452
7.	Bohor — Senovo	161	42	125	328
8.	Bovec	100	36	132	268
9.	Brežice	139	84	148	371
10.	Celje	1 242	674	337	2 253
11.	Cerknica	7	56	30	93
12.	Cerkno	115	44	52	211
13.	Črnomelj	61	24	17	102
14.	Črnuče	315	90	119	524
15.	Dol pri Hrastniku	303	81	35	419
16.	Domžale	263	167	280	710
17.	Dovje — Mojstrana	250	60	69	379
18.	Gorje pri Bledu	345	96	224	665
19.	Gornji grad	90	41	34	165
20.	Gornja Radgona	98	50	10	158
21.	Gozd Martuljak	89	19	43	151
22.	Hrastnik	508	129	176	813
23.	Idrija	354	201	208	763
24.	Ilirska Bistrica	50	30	50	130
25.	Javornik — Koroška Bela	623	145	52	820
26.	Jesenice na Gorenjskem	727	152	112	991
27.	Jezersko	80	50	50	180
28.	Kamnik	890	313	363	1 566
29.	Kobarid	88	18	13	119
30.	Kočevje	115	24	24	163
31.	Koper	300	154	49	503
32.	Kostanjevica na Krki	34	—	77	111
33.	Kozjak Maribor	329	296	64	689
34.	Kranj	948	498	365	1 811
35.	Kranjska gora	110	76	15	201
36.	Križe pri Trzinu	122	68	75	265
37.	Kum Trbovlje	304	25	45	374
38.	Laško	488	60	153	706
39.	Lisca Videm Krško	430	133	66	629
40.	Litija	283	84	66	433
41.	Litostroj Ljubljana	497	57	57	611
42.	Ljubljana-matica	5 725	2 991	772	9 488
43.	Ljubno ob Savinji	47	29	18	94
44.	Ljutomer	100	43	145	288
45.	Luče ob Savinji	75	9	66	150
46.	Majšperk	63	6	50	119
47.	Maribor-matica	1 410	750	248	2 408
48.	Medvode	384	229	17	630
49.	Janeza Trdine Mengeš	300	285	188	773
50.	Mežica	840	184	231	1 255
51.	Mozirje	50	23	24	97
52.	MTT Maribor	333	30	45	408
53.	Murska Sobota	33	192	4	229
54.	Nova Gorica	250	107	110	467
55.	Novo mesto	346	132	27	505
56.	Obrtnik Ljubljana	200	7	9	216
57.	Oljka Polzela	84	23	20	127
58.	Oplotnica	100	5	85	190
59.	Ormož	163	59	67	289

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	VRSTA ČLANSTVA			Skupaj
		odrasli člani	mladinci	pionirji	
60.	Podbrdo	168	40	67	275
61.	Poljčane	126	56	41	223
62.	Postojna	178	160	110	448
63.	Prevalje	497	190	153	840
64.	PTT Ljubljana	1 033	261	144	1 438
65.	PTT Maribor	376	20	30	426
66.	Ptuj	129	112	8	249
67.	Radeče pri Zidanem mostu	150	62	23	235
68.	Radlje ob Dravi	49	44	10	103
69.	Radovljica	808	291	168	1 267
70.	Rašica Šentvid	224	78	41	343
71.	Ravne na Koroškem	326	53	13	392
72.	Rimske Toplice	119	48	78	245
73.	Ruše pri Mariboru	530	267	225	1 022
74.	Sežana	70	28	31	129
75.	Slovenska Bistrica	214	91	83	388
76.	Slovenjgradec	188	47	148	383
77.	Slovenjske Konjice	206	90	300	596
78.	Solčava	65	16	15	96
79.	Šentjur pri Celju	80	50	70	200
80.	Škofja Loka	822	223	170	1 215
81.	Šoštanj	419	123	171	713
82.	TAM Maribor	783	210	345	1 338
83.	Tolmin	335	116	45	496
84.	Trbovlje	643	91	331	1 065
85.	Tržič	465	100	290	855
86.	Velenje	247	117	165	529
87.	Vipava	41	28	116	185
88.	Vrhnika	182	80	16	278
89.	Vuzenica	67	21	6	94
90.	Zabukovca	210	26	27	263
91.	Zagorje ob Savi	489	155	115	759
92.	Zreče	100	50	50	200
93.	Železničar Ljubljana	515	169	122	806
94.	Železničar Maribor	187	45	26	258
95.	Za Selško dolino v Železnikih	173	85	86	344
96.	Žerjav	304	111	155	570
97.	Žičnica Ljubljana	81	10	4	95
98.	Ziri	106	80	150	336
Skupaj		34 190	13 849	10 727	58 766
v letu 1962:		33 282	13 539	10 591	57 412
v letu 1963:		34 190	13 849	10 727	58 766
Razlika:		+ 908	+ 310	+ 136	+ 1 354

PREGLED INVESTICIJ ZA NADELAVO, POPRAVILO

Zap. št.	PLANINSKO DRUSTVO	INVESTIRANO					Skupne inve- sticije v letu 1963
		iz lastnih sredstev	prostov. delo	v vred- nosti	sub- vencija PZS	ostale sub- vencije	
		din	ur	din	din	din	din
1. Ajdovščina		—	—	—	—	—	—
2. Akademsko PD Ljubljana		5 000	35	7 000	—	—	12 000
3. Avtomontaža Ljubljana		—	—	—	—	—	—
4. Bled		27 204	2 000	79 600	—	—	108 804
5. Bohinjska Bistrica		—	50	10 000	—	—	10 000
6. Bohinj-Srednja vas		17 200	—	—	—	—	17 200
7. Bohor Senovo		2 100	20	2 000	—	—	4 100
8. Bovec		—	—	—	103 240	—	103 240
9. Brežice		—	40	4 000	—	—	4 000
10. Celje		80 067	—	—	—	—	80 067
11. Cerknica		—	—	—	—	—	—
12. Cerkno		—	—	—	—	—	—
13. Črnomelj		400 000	250	180 000	—	—	580 000
14. Črnuče		—	—	—	—	—	—
15. Dol pri Hrastniku		23 600	56	5 600	—	10 000	39 200
16. Domžale		9 518	212	64 500	—	—	74 018
17. Dovje-Mojstrana		—	72	14 400	—	—	14 400
18. Gorje pri Bledu		37 700	82	12 120	—	—	49 820
19. Gornji grad		18 000	40	4 000	—	—	22 000
20. Gornja Radgona		—	—	—	—	—	—
21. Gozd Martuljk		6 000	40	12 000	—	—	18 000
22. Hrastnik		5 000	40	10 000	—	—	15 000
23. Idrija		—	18	3 600	—	—	3 600
24. Ilirska Bistrica		—	80	8 000	—	—	8 000
25. Javornik-Koroška Bela		13 000	100	20 000	—	—	33 000
26. Jesenice na Gorenjskem		—	240	48 000	—	—	48 000
27. Jezersko		—	45	9 000	—	—	9 000
28. Kamnik		91 251	—	—	198 000	—	289 251
29. Kobarid		—	—	—	—	—	—
30. Kočevje		—	27	3 240	—	—	3 240
31. Koper		—	—	—	—	—	—
32. Kostanjevica na Krki		—	—	—	—	—	—
33. Kozjak Maribor		—	—	—	—	—	—
34. Kranj		14 730	250	37 000	—	—	51 730
35. Kranjska gora		—	—	—	—	—	—
36. Križe pri Trzinu		29 486	100	20 000	—	—	49 486
37. Kum Trbovlje		—	50	15 000	—	—	15 000
38. Laško		—	—	—	—	—	—
39. Lisca Videm-Krško		26 807	310	35 000	—	110 000	171 807
40. Litija		—	—	—	—	—	—
41. Litostroj Ljubljana		—	—	—	—	—	—
42. Ljubljana-matica		41 153	—	—	—	—	41 153
43. Ljubno ob Savinji		3 000	12	5 400	—	—	8 400
44. Ljutomer		—	—	—	—	—	—
45. Luče ob Savinji		34 000	100	20 000	—	—	54 000
46. Majšperk		—	—	—	—	—	—
47. Maribor-matica		3 910	50	10 000	—	—	13 910
48. Medvode		—	1 200	180 000	—	—	180 000
49. Janeza Trdine Mengeš		—	—	—	—	—	—
50. Mežica		27 800	—	—	—	—	27 800
51. Mozirje		—	—	—	—	—	—
52. MTT Maribor		—	—	—	—	—	—
53. Murska Sobota		—	—	—	—	—	—
54. Nova Gorica		—	140	69 000	—	—	69 000

IN MARKIRANJE POTOV V LETU 1963

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	INVESTIRANO					Skupne investicije v letu 1963
		iz lastnih sredstev	prostov. delo	v vrednosti	subvencija PZS	ostale subvencije	
		din	ur	din	din	din	din
55. Novo mesto		15 660	—	—	—	—	15 660
56. Obrtnik Ljubljana		—	—	—	—	—	—
57. Oljka Polzela		—	—	—	—	—	—
58. Oplotnica		15 000	368	73 000	—	—	88 000
59. Ormož		—	16	3 200	—	10 000	13 200
60. Podbrdo		4 400	20	2 000	—	—	6 400
61. Poljčane		20 000	60	15 000	—	—	35 000
62. Postojna		3 600	92	13 800	—	—	17 400
63. Prevalje		6 462	40	6 000	—	—	12 462
64. PTT Ljubljana		21 384	316	63 200	—	—	85 084
65. PTT Maribor		—	48	14 400	—	—	14 400
66. Ptuj		—	—	—	—	—	—
67. Radeče		—	—	—	—	—	—
pri Zidanem mostu		24 950	56	11 200	—	—	36 150
68. Radlje ob Dravi		—	—	—	—	—	—
69. Radovljica		18 110	—	—	—	—	18 110
70. Rašica Sentvid		3 600	30	4 500	—	—	8 100
71. Ravne na Koroškem		35 000	175	52 500	—	20 000	107 500
72. Rimske Toplice		—	—	—	—	—	—
73. Ruše pri Mariboru		7 410	—	—	—	—	7 410
74. Sežana		—	—	—	—	—	—
75. Slovenska Bistrica		—	—	—	—	—	—
76. Slovenj Gradec		19 038	21	5 250	—	—	24 288
77. Slovenske Konjice		2 400	30	6 000	—	—	8 400
78. Solčava		—	94	18 800	—	—	18 800
79. Sentjur pri Celju		—	210	32 000	—	—	32 000
80. Škofja Loka		—	—	—	—	—	—
81. Šoštanj		—	—	—	—	—	—
82. TAM Maribor		—	—	—	—	—	—
83. Tolmin		26 546	4 470	894 000	—	—	920 546
84. Trbovlje		9 000	53	21 200	—	—	30 200
85. Tržič		22 400	—	—	—	—	22 400
86. Velenje		20 000	350	105 000	—	—	125 000
87. Vipava		—	—	—	—	—	—
88. Vrhnika		—	—	—	—	—	—
89. Vuzenica		—	—	—	—	—	—
90. Zabukovca		—	—	—	—	—	—
91. Zagorje ob Savi		7 055	70	14 000	—	—	21 055
92. Zreče		148 000	140	21 000	—	250 000	419 000
93. Železničar Ljubljana		2 500	30	7 500	—	—	10 000
94. Železničar Maribor		—	—	—	—	—	—
95. Za Selško dolino v Železnikih		22 000	70	14 000	—	—	36 000
96. Žerjav		31 000	—	—	—	—	31 000
97. Žičnica Ljubljana		—	—	—	—	—	—
98. Ziri		—	20	3 000	—	—	3 000
Skupaj		1 402 541	12 438	2 289 010	301 240	400 000	4 392 791
V letu 1962:		3 011 240	4 859	796 400	—	2 757 321	6 564 961
V letu 1963:		1 402 541	12 438	2 289 010	301 240	400 000	4 392 791
Razlika:		— 1 608 699	+ 7 579	+ 1 492 610	+ 301 240	— 2 357 321	— 2 172 170

PREGLED PLANINSKO-SMUČARSKIH NESREČ IN PO GRS

Zap. št.	P O N E					
	Datum	Kraj nesreče	Ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
1.	1. 1. 1963	Na področju Razor planine	Anica Ličan	študentka	23. 2. 1938	Crniče
2.	3. 1. 1963	Velika planina	Vesna Rudolf	študentka	20. 12. 1945	—
3.	6. 1. 1963	Ravnjak pod Uršljo goro	Mile Ošlak Jakob Hermanko Anton Oblak	dijak dijak delavec	1. 1. 1949 10. 6. 1948 19. 5. 1946	— — —
4.	14. 1. 1963	Koča na Gozdu (Vršič)	Ana Košir	žena oskrbnika	1916	—
5.	25. 1. 1963	Nad Kofcami v Košuti	Staša Urbančič	dijakinja	17 let	Ljubljana
6.	26. 1. 1963	Na senožetu pod Storžičem	Mija Dedić	dijakinja	12. 10. 1949	Bistrica
7.	27. 1. 1963	Med Erjavčovo kočo in sedlom Vršič	Leo Van Kampen	učitelj	4. 8. 1931	Nijmegen
8.	28. 1. 1963	Velika planina—Smrečje	Marjan Ručigaj	študent	25. 3. 1941	—
9.	29. 1. 1963	Velika planina	Dika Dolenc	dijakinja	16 let	Kamnik
10.	9. 2. 1963	Na smučišču ob smučarski vzpenjači-sedežnici na Pohorju	Ema Lasbacher	dijakinja	19. 4. 1945	—
11.	11. 2. 1963	Na smučišču ob smučarski vzpenjači-sedežnici na Pohorju	Alfred Köstenbauer	mesar	21. 10. 1924	—
12.	13. 2. 1963	Na smučišču ob smučarski vzpenjači-sedežnici na Pohorju	Ljuba Dajčnović	uslužbenec	31. 8. 1931	—
13.	17. 2. 1963	Na Čopovi smučarski progi na Pohorju	Helga Adamitsch	trg. pomoč.	12. 4. 1942	Graz
14.	17. 2. 1963	Na smučišču ob smučarski sedežnici na Pohorju	Adelhed Szammer	uslužbenec	1925	—
15.	17. 2. 1963	Pri spodnji postaji sedežnice na Pohorju	Nebel Ratrant	uslužbenec	1944	Graz
16.	21. 2. 1963	Med tretjo in drugo serpentino na poti Komna—Savica	Predrag Radojković Ivan Rastudaris	študent študent	27. 7. 1940 15. 7. 1940	Beograd Beograd
17.	24. 2. 1963	Na Vršiču	Ana Zupančič	poštna uslužb.	6. 9. 1940	—
18.	3. 3. 1963	Na slalom progi v bližini poh. žičnice	Franc Klene	ključ.	2. 10. 1932	—
19.	8. 3. 1963	Pod Storžičem	Janez Kunstelj	študent	14. 5. 1943	Stara Vrhnika
20.	22. 3. 1963	Na področju Komne	Janez Kamnar	—	—	—
21.	25. 3. 1963	Na Veliki planini	Marija Snoj	trg. pomoč.	14. 10. 1940	Planina
22.	14. 4. 1963	Na zeleniškem plazu	Peter Čater	—	—	—
23.	21. 4. 1963	Pod Bohinjskimi vratci v Krmi	Vinko Dobrila	strojni tehnik	18. 10. 1931	Kozina
24.	21. 4. 1963	Na Uršlji gori	Hubert Autz	dijak	14 let	Pilberk

IZVEDENIH REŠEVALNIH AKCIJ V LETU 1963

SREČENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posam. reševalne akcije din
Jug.	Ljubljana, Studentsko naselje	padec pri smučanju	špiralni zlom desne noge	5 340.—
Jug.	Ljubljana, Ruska 7	zdrsnila na poti	poškodba noge	6 315.—
Jug. Jug. Jug.	Ravne na Kor. Kot pri Prevaljah Ravne na Kor.	padec pri smučarskem tekmovanju	zlom leve noge v mečih zlom desne noge v gležnju zlom desne noge v gležnju	stroške plačal prireditelj 3 000.—
Jug.	Koča na Gozdu	zbolela	—	3 000.—
Jug.	Ljubljana, Oražnova 5	padec pri smučanju	globoka in dolga rana v stegnu	18 000.—
Jug.	Bistrica 18 pri Trziču	padec pri smučanju	zvin desne noge v kolenu	1 750.—
Nizoz.	Nijmegen	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	3 000.—
Jug.	Loka 32 - Mengeš	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	3 000.—
Jug.	Kamnik	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	3 000.—
Jug.	Maribor, Pivkova 5	padec pri smučanju	poškodba levega kolena	stroške nosi žičnica
Avstr.	Ehrenhausen	padec pri smučanju	zlom desne goleni	stroške nosi žičnica
Jug.	Maribor, Majstrove 14	padec pri smučanju	poškodba levega gležnja	stroške nosi žičnica
Avstr.	Leibnitz	padec pri smučanju	poškodba desnega gležnja	stroške nosi žičnica
Avstr.	Fürstenfeld	padec pri smučanju	poškodba desnega gležnja	stroške nosi žičnica
Avstr.	Graz	padec pri smučanju	poškodba leve noge pod kolenom	stroške nosi žičnica
Jug. Jug.	Beograd Beograd	snežni plaz zasul skupino 11 smučarjev, od katere so se vsi razen omenjenih dveh sami odkopali	brez vidnih poškodb	11 250.—
Jug.	Ljubljana, Copova 11	padec pri smučanju	zvin obeh nog	3 000.—
Jug.	Maribor, Studenška 102	padec pri smučanju	zlom leve goleni	stroške nosi žičnica
Jug.	Stara Vrhnika 29	padec pri smučanju	zlom desne noge v gležnju	5 000.—
Jug.	Sv. Jakob ob Savi	padec pri smučanju	zlom leve goleni	11 515.—
Jug.	Črnuče, Nagorica 8	prehlad	močna notranja krvavitev	6 250.—
Jug.	Celje	padec pri smučarskih tekmah	zlom vratne hrbtenice	stroške plačal prireditelj
Jug.	Maribor, Aljaževa 8	padec pri turnem smuku	večkratni prelomi leve noge	4 500.—
Avstr.	Pliberk	padec pri koroškem veleslalomu	zlom desne noge v gležnju	stroške plačal prireditelj

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
25.	28. 4. 1963	Velika planina	Stefan Lavriša	—	—	—
26.	30. 4. 1963	V Domu pod Storžičem	Marija Meglič	kuharica	29. 8. 1919	Gor. Vrhpolje
27.	2. 5. 1963	Na področju med Domom na Komni in Govnjačem	Dušan Pučnik	—	—	—
28.	2. 5. 1963	Na Gojski planini	Andrej Bervar	laborant	24. 12. 1941	Ljubljana
29.	3. 5. 1963	Na gornjem plazu na Zelenici	Bora Kranje	—	—	Ljubljana
30.	5. 5. 1963	Na Mali planini	Stane Kumelj	uslužbenec	15. 8. 1922	Ljubljana
31.	9. 6. 1963	Na ptoi čez Prag	Josip Crnagoj in njegova žena	—	—	—
32.	9. 6. 1963	Na grebenu pod vrhom Malega Storžiča	Jože Mihelič	—	15. 11. 1937	Ljubljana
33.	18. 6. 1963	V Kramarjevi smeri severne stene Storžiča	Jernej Hanuš	oskrbnik	1. 8. 1927	—
34.	23. 6. 1963	V Aschenbrenerjevi smeri severne stene Travnika	Branko Pretnar Franc Sušteršič Kazimir Drašler Franc Štupnik	študent pečar študent kemigraf	17. 1. 1913 — 21. 4. 1941 7. 3. 1944	Ljubljana Ljubljana Ljubljana Ljubljana
35.	23. 6. 1963	Na Veliki planini	Miha Habjan	pečar	26. 9. 1926	Loka
36.	2. 7. 1963	Dom Kokrškega odreda na Kališču pod Storžičem	Tilka Kropelj	oskrbnica	13. 3. 1912	Radonva vas
37.	12. 7. 1963	Na Tegoški planini v Košuti	Jakob Švab	upokojenec	1904	Bistrica
38.	13. 7. 1963	V Brojanovi smeri v Stenarju	Zdenek Zabojs	ing.	4. 5. 1920	Ostrava
39.	14. 7. 1963	Na poti iz Kostanjčeve do Cvenkljeve kočice na Dobrči v Karavankah	Sonja Jenko	uslužb.	28. 2. 1913	—
40.	17. 7. 1963	V naselju na Veliki planini	Herta Jeglič Helena Jeglič	gospod. delavka	14. 7. 1924 5. 1. 1945	Krasnitz Hudo
41.	18. 7. 1963	Na Veliki planini	Vilma Poje	učenka	15. 3. 1954	Ljubljana
42.	22. 7. 1963	Na pto iz Kofe proti Beli peči	Marjan Japelj	klepar	10. 11. 1925	—
43.	23. 7. 1963	V Kovinarski smeri Triglavske severne stene	Božo Wagner	uslužb.	14. 9. 1925	Ljubljana
44.	23. 7. 1963	V Režek-Modečevi smeri stene Stajerske Rinke	Janez Golob Ferdo Polanič	tehnika kaplan	10. 7. 1940 1936	Celje —
45.	6. 8. 1963	Pod bivačkom št. I v Veliki Dnini pod Skrlatico	Bogdan Petrovič	tehnika	2. 7. 1944	—
46.	7. 8. 1963	V slovenski smeri Mangrta	Milan Gerlanc	trgovec	17. 7. 1920	Trst

S R E C E N C I		Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posam. reševalne akcije din
držav- ljanstvo	stalno bivališče			
Jug.	Ljubljana, Vrhovci 63 a	padec pri smučanju	poškodba levega gležnja	3 850.—
Jug.	Dom pod Storžičem	izenada zbolela in padla v globoko nezavest	—	6 000.—
Jug.	Marihor, Kolodvorska 6	padec pri smučanju	izpah desnega ramena	7 500.—
Jug.	Ljubljana, Zaloška 1	padec pri smučanju	zlom noge	3 750.—
Jug.	Ljubljana, Preradovičeva 8	padec pri smučanju	zlom leve noge pod kolenom	5 600.—
Jug.	Ljubljana, Trubarjeva 28	padec na poti	poškodba leve noge v stopalu	5 750.—
Jug.	Zagreb, Grana 51	zaradi neprimerne obutve sta zapustila snežišče in vstopila v steno, v kateri pa sta se zaplezala	brez poškodb	—
Jug.	Ljubljana, Vojkova 60	zaradi dolge ture in izredne vročine	onemoglost in izčrpanost	7 965.—
Jug.	Dom pod Storžičem	kot drugi v plezalni navezi je pri preskoku iz snega na skale zaradi mokre skale zdrsnil in obvisel na levi roki	izpah leve rame	15 000.—
Jug. Jug. Jug. Jug.	Ljubljana, Ruska 7 Ljubljana Ljubljana, Jesenkova 2 Ljubljana, Levstikov trg 6	kakih 150 m pod vrhom je Branku Pretnarju, ki je vodil prvo plezalno navezo, popustil plezalni kln, zaradi česar je omahnil v globino	pri prvem plezalcu težke poškodbe na glavi, pri ostalih treh utrujenost	140 503.—
Jug.	Kamnik, Smarec 36	zbolel	pljučnica	1 950.—
Jug.	Dom Kokrškega odreda na Kališču pod Storž.	resno zbolela	visoka vročina in težave v trebuhu — menda zastrupitev	16 000.—
Jug.	Tržič, Bistrica 116	pri odskoku iz skale izgubil ravnotežje in padel (invalid brez ene roke)	spiralni zlom leve noge pod kolenom	16 135.—
CSSR	Ostrava	pri plezanju se mu je iz-pull oprimek in padel	nevarna poškodba možganske votline (Ponesrečenec je dne 14. 7. 1963 tik pred nameravano operacijo umrl v ljubljanski bolnišnici.)	46 278.—
Jug.	Ljubljana, Puharjeva 3	spodrsnila na travi	zlom leve noge itk nad kolenom	15 840.—
Jug. Jug.	Domžale, Železniška 2 Preserje 67	— —	krvavitve živčni zlom	13 617.—
Jug.	Ljubljana, Kotnikova 8	zbolela	meningitis	6 442.—
Jug.	Tržič, Proletarska 10/12	nerodno stopil na kameniti poti	močan izvin levega gležnja in počena kost	13 500.—
Jug.	Ljubljana, Jenkova 6	splezal v nevarne plati nad Topolovčevo spominsko ploščo, zaradi onemoglosti iz-pustil primek ca. 3 m nad polico in padel med skalne odlome	poškodba gležnja desne noge	—
Jug. Jug.	Celje, Bernekerjeva 10 Soštanj	zaradi presekanke plezalne vrvi na dveh mestih pista mogla iz stene	brez poškodb	7 500.—
Jug.	Železniki 8 pri Beogradu	pri iskanju snega za vodo je zdrsnil in padel 30 m po sten na melišče	zlomil hrbtenico in dobil večje poškodbe na glavi	45 755.—
ZDA	New York	pri sestopu zaradi neprimerne obutve zdrsnil in padel v prepad	smrtna	22 006.—

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče				
			ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
47.	7. 8. 1963	V koči na Pozirski planini	Anton Kragolnik	delavec	1933	—
48.	10. 8. 1963	Na tretjem ovinku ceste iz vrha Ljubelja	David Luksenberg Nicole Luksembeg	elektr. gospodinja	24. 2. 1937 20. 1. 1939	Pariz Pariz
49.	11. 8. 1963	V Mihovi smeri severne stene Raduhe	Ivan Burjak Dora Šek	rudar dijakinja	10. 6. 1941 18. 1. 1948	Črna na Kor. Podpeca
50.	16. 8. 1963	Pod vrhom Štajerske Rinke	Miloš Križaj	študent	17. 7. 1940	—
51.	18. 8. 1963	Na poti čez Prag	Jelina Krasnik	učiteljica	1928	—
52.	22. 8. 1963	Na Mali planini	Franci Kralj	učenec	15. 7. 1951	—
53.	24. 8. 1963	Na poti od Doma Planika proti Trigl. sedmerim jezerom	Martin Fink	uslužbenec	27. 5. 1912	Neuhausen
54.	25. 8. 1963	V planinskem domu na Uršlji gori	Karel Žolger	učitelj	8. 10. 1905	—
55.	26. 8. 1963	Na ledeniku v Glockner-Kar-u	Janez Hladnik	usnjarski tehnik	30. 3. 1939	Tržič
56.	30. 8. 1963	Nad potjo, ki vodi od Češke koč proti Savinjskemu sedlu v smeri Dolgega hrbta	Eva Bleiweis	študent.	24. 12. 1939	Ljubljana
57.	1. 9. 1963	V severni steni Štajerske Rinke	Boštjan Japelj Franc Urh	študent študent	1938 1939	Dolga Nemska vas Vikrče
58.	14. 9. 1963	Na Begunjsčici	Rudolf Manker	—	27. 1. 1908	Amsterdam
59.	15. 9. 1963	Na poti iz Kališča v Bašelj	Viktor Klešnik	sedlarski mojster	1901	Ljubljana
60.	15. 9. 1963	Dom na Kofeah	Teodora Fidel	uslužbenka	1943	—
61.	21. 9. 1963	Na Kališču pod Storžičem	Anton Jalen	—	17. 5. 1937	Iluje p. Kranj
62.	22. 9. 1963	V bavarski smeri Trigl. severne stene	Ivan Bernard Alojz Zupan	— —	25 let 27 let	— —
63.	11. 12. 1963	Na Veliki planini	Franc Koprivnik	delavec pri Novogradnji	—	—

SREČENCI

držav- ljanstvo		stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodba	Široški posam. reševalne akcije din
Jug.	Celje		zbolel	angina in močan prehlad	10 000.—
Franc.	Pariz		zaradi okvare zavor avtomobil zdrsnil 200 m pod cesto	pretres možganov, zlom leve noge, rana na levem komolcu in na levem stegnu ter odrgnine po telesu	7 000.—
Franc.	Pariz			zlom desne noge pod kolonom, rana na čelu in na levi roki ter odrgnine po telesu	
Jug.	Crna 2		pri plezanju verjetno ni dovolj zavaroval stojlišča, zaradi česar ga je odkrušeni kamen odrinil s stojlišča ter zagnal v prepad, s svojim padcem pa je z vso težo potegnili za seboj še soplezalko (domneva reševalcev)	smrtna smrtna	18 000.—
Jug.	Ljubljana,	Poljska pot 20	zaradi živčnega zloma ni mogel sestopiti iz stene	premočen in premražen, vendar po dovoljnem počitku in okrepitvi še pred intervencijo reševalcev sam sestopil na Okrešelj	24 000.—
Jug.	Ljubljana,	Martina Krpana 17	zaradi mokre skale pri sestopanju s Triglava v Vrata spodrsnila in padla v rušje nad glavnim Pragom	močne poškodbe na glavi in odrgnine po nogah	20 752.—
Jug.	Podgorica 3	Dol pri Ljubljani	zbolel v koloniji	močna vročina	3 000.—
Avstr.	Oswaldstein		pri hoji nerodno stopil	izvin desne noge	5 500.—
Jug.	Radlje ob Dravi		prenočeval v domu, ko pa je hotel zjutraj zlesti iz nadstropne postelje, je zdrsnil in padel na rob spodnje postelje	poškodba noge v kolku in onеспособljen za vsak premik	8 000.—
Jug.	Tržič, Trg svobode 25		pri prečenju ledenika se je odrgal ledeni serak in ga pokopal pod seboj	smrtna	—
Jug.	Ljubljana,	Trg revolucije 15	plezala izven poti in na mokri skali zdrsnila v strmo grapo	težka poškodba možganov in leve noge	4 000.—
Jug.	Trebnje	Vikrče 36 pri Medvodah	prvi pri plezanju zdrsnil v previsu prečke ca. 4 m, ker je omagal v rokah	izčrpanost in manjša poškodba na levi rami in na glavi	8 500.—
Nizoz.	začasno Nova vas 1	pri Radovljici	verjetno ga je zaradi prevelikega napora zadela srčna kap	smrtna	26 900.—
Jug.	Ljubljana, Poljanska 25		pri sestopanju v temi po strmi grapi v kanjon potočka Belce na strmem melišču zdrsnil in padel okrog 10 m v globlino	številne odrgnine na glavi in po rokah, lažji pretres možganov in bolečine v križu	16 000.—
Jug.	Kranj, Gor. Sava 22		zbolela	krvavitev	8 000.—
Jug.	Kranj, Jezerska 6		zaradi slabe vidljivosti padel preko škarpe	zlom leve noge v gležnju	6 000.—
Jug.	Vrba pri Zirovnici		do nesreče je prišlo po vsej verjetnosti 18. 9. 1863 dopoldne pri plezanju v bavorski smeri, kjer je eden zdrsnil, ali pa ga je zadel kamen, pri padcu pa je potegnili za seboj še soplezalca	smrtna smrtna	254 438.—
Jug.	Velika planina	Ljubljansko naselje	pri delu ponesrečil	bolečine v prsih	6 000.—

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	ime in priimek	poklic	rojen	rojstni kraj
64.	23. 12. 1963	Na Vodiški planini nad Kropo	Vida Žmuc	gospodinja	2. 3. 1915	Ljubljana
65.	28. 12. 1963	Na smučarski progi pri Bukovih vratih na Poh.	Halfred Sartorij	—	1939	Lelbnitz
66.	29. 12. 1963	Na smučarski progi pri Bukovih vratih na Poh.	Drago Rakuša	dijak		Radvanje

POIZVEDO

67.	7. 1. 1963	Na Veliki planini	Jure Užar	delavec	—	—
68.	14. 6. 1963	Okolica Kamniške Bistrice	Tone Jeglič Sandi Blazina	ing. direktor	29. 5. 1935 29. 12. 1926	Ljubljana Trst
69.	22. 7. 1963	Na pobočju Košute	Martin Lüttich	agronom	1938	—
70.	od 11. 10. do 28. 10. 1963	Ostenje Pršivca—Okte, Komarče in Viševnika do Trigl. sedmerih jezer	Marta Gercb		24. 4. 1927	
71.	od 19. 10. do 21. 10. 1963	Ostenje Pršivca—Okte, Komarče in Viševnika do Trigl. sedmerih jezer	Marta Gercb	—	24. 4. 1927	

V zvezi z navedenimi reševalnimi akcijami so znašali naknadni stroški še

SREČENCI

držav- ljanstvo	stalno bivališče	Vzroki nesreče	Poškodba	Stroški posam. reševalne akcije din
Jug.	Kranj, Planina 4	nerodno stopila	zlom noge v gležnju	14 448.—
Avstr.	Leibnitz	padec pris mučanju	zlom leve goleni	stroške nosi žičnica
Jug.	Maribor, Gospodsvetska 20	padec pris mučanju	zvin levega stopala	stroške nosi žičnica

VALNE AKCIJE

Jug.	Tovorna žičnica Kraljev hrib-Šimnovec	akcija se je pričela, ker ni prišel pravočasno v službo, med tem pa je na novo za- padlo veliko snega	se vrnil nepoškodovan, za- radi preutrujenosti- megle in nepoznanega terena pa z enodneвно zamudo	8 340.—
Jug. Jug.	Ljubljana, Miklošičeva 17 Izola	akcija se je pričela, ker se nista pravočasno vrnila s plezalne ture v ostenju Ko- gla	sta se sama vrnila brez poškodb	2 550.—
Avstr.	—	akcija se je pričela na proš- njo avstrijske žandarmerije	brez uspeha	40 013.—
Madž.	Adria-Part začasno Bohinj hotel Jezero	akcija se je pričela na po- ziv LM, ker se ni v napove- danem času vrnila s planin	brez uspeha	102 626.—
Madž.	Adria-Part začasno Bohinj hotel Jezero	akcija nadaljevana in po- navljana zaradi posredova- naj diplomatskih in orga- nov za notranje zadeve	brez uspeha	43 806.—
				224 887.—

Skupni stroški vseh akcij din 1 346 621.—

PREGLED NAROČNIKOV PLANINSKEGA

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1962	Naročniki 1962	Članstvo 1963	Naročniki 1963	Število naročnikov 1962 v ‰	Število naročnikov 1963 v ‰	Porast	Padeč
1.	Ajdovščina	226	26	265	26	11,5	9,8	—	—
2.	Akad. plan. društvo Lj.	633	24	534	21	3,6	3,9	—	3
3.	»Avtomontaža« Lj.	81	—	111	—	—	—	—	—
4.	Bled	841	46	893	44	5,5	4,9	—	2
5.	Bohinjska Bistrica	372	18	406	17	5,5	4,2	—	1
6.	Bohinj-Sred. vas	458	39	452	39	8,5	8,6	—	—
7.	»Bohor« Senovo	367	28	328	21	7,6	6,4	—	7
8.	Bovec	224	19	268	14	8,5	5,2	—	5
9.	Brežice	366	28	371	26	7,4	7,0	—	2
10.	Celje	2 197	217	2 253	202	9,9	9,0	—	15
11.	Cerknica	126	16	93	9	12,7	9,7	—	7
12.	Cerkno	224	14	211	14	6,3	6,6	—	—
13.	Črnomenlj	112	12	102	9	10,7	8,8	—	3
14.	Črnuče	349	23	524	25	6,6	4,8	2	—
15.	Dol pri Hrast.	433	42	419	34	9,7	8,1	—	8
16.	Domžale	650	37	710	43	5,7	6,1	6	—
17.	Dovje-Mojstrana	374	21	379	21	5,6	5,5	—	—
18.	Gorje	717	41	665	36	5,7	5,4	—	5
19.	Gornji grad	220	9	165	9	4,1	5,5	—	—
20.	Gornja Radgona	95	—	158	25	—	15,8	25	—
21.	Gozd Martuljk	152	5	151	5	3,3	3,3	—	—
22.	Hrastnik	841	23	813	24	3,5	3,0	—	4
23.	Idrija	842	53	763	42	6,3	5,5	—	11
24.	Ilirska Bistrica	140	12	130	10	8,6	7,7	—	2
25.	Javornik	816	60	820	56	7,4	6,8	—	4
26.	Jesenice	1 036	114	991	107	11,0	10,8	—	7
27.	Jezersko	200	15	180	14	7,5	7,8	—	1
28.	Kamnik	1 579	143	1 566	135	9,1	8,6	—	8
29.	Kobarid	120	7	119	7	5,8	5,9	—	—
30.	Kočeve	80	4	163	4	5,0	2,5	—	—
31.	Koper	387	98	503	83	25,3	16,5	—	15
32.	Kostanjevica	104	6	111	6	5,8	5,4	—	—
33.	»Kozjak« Maribor	510	11	689	8	2,2	1,2	—	3
34.	Kranj	1 748	348	1 811	324	19,3	17,9	—	24
35.	Kranjska gora	191	23	201	20	12,4	10,0	—	3
36.	Križe	326	34	265	26	10,4	9,8	—	8
37.	»Kum« Trbovlje	435	23	374	24	—	6,4	1	—
38.	Laško	749	48	706	40	6,4	5,7	—	8
39.	»Lisca« Videm-Krško	677	52	629	39	7,7	6,2	—	13
40.	Litija-Šmartno	420	21	433	21	5,0	4,8	—	—
41.	»Litostroj« Lj.	499	58	611	58	11,6	9,5	—	—
42.	Ljubljana-matica	9 091	1 352	9 488	1 353	14,9	14,3	1	—
43.	Ljubno	92	10	94	11	10,9	11,7	1	—
44.	Ljutomer	236	8	288	7	3,4	2,4	—	1
45.	Luče	167	82	150	17	13,2	11,3	—	5
46.	Majšperk	177	9	119	9	5,1	7,6	—	—
47.	Maribor-matica	2 343	291	2 408	270	8,2	11,2	—	21
48.	Medvode	588	66	630	64	11,2	10,2	—	2
49.	Mengeš »Janez Trdina«	647	43	773	40	6,6	5,2	—	3
50.	Mežica	1 079	21	1 255	25	1,9	1,2	4	—
51.	Mozirje	137	14	97	13	10,2	13,4	—	1
52.	MTT Maribor	460	6	408	3	1,3	0,7	—	3
53.	Murska Sobota	271	7	229	7	2,6	3,1	—	—
54.	Nova Gorica	378	47	467	41	12,5	8,8	—	6
55.	Novo mesto	571	29	505	24	5,1	4,8	—	5
56.	»Obtrnik« Lj.	—	—	216	2	—	0,9	2	—
57.	»Oljka« Polzela	189	10	127	10	4,4	7,9	—	—
58.	Oplotnica	190	4	190	4	2,1	2,1	—	—
59.	Ormož	359	—	289	14	—	4,8	14	—

VESTNIKA L. 1962 IN L. 1963

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	Članstvo 1962	Naročniki 1962	Članstvo 1963	Naročniki 1963	Število naročnikov 1963 v ‰	Število naročnikov 1963 v ‰	Porast 1963	Padež 1963
60.	Podbrdo	213	8	275	7	3,8	2,5	—	1
61.	Poljčane	228	10	223	17	5,3	7,6	7	—
62.	Postojna	518	28	448	30	5,4	6,7	2	—
63.	Prevalje	808	42	840	41	5,2	4,9	—	1
64.	PTT Ljubljana	1 309	49	1 438	53	3,7	3,7	4	—
65.	PTT Maribor	390	9	426	9	2,3	2,1	—	—
66.	Ptuj	294	18	249	15	6,1	6,0	—	3
67.	Radeče	241	28	235	26	11,6	11,1	—	2
68.	Radlje	114	6	103	5	5,3	4,9	—	1
69.	Radovljica	1 310	88	1 267	85	6,7	6,7	—	3
70.	»Rašica« St. Vid	410	43	343	35	10,5	10,2	—	8
71.	Ravne	588	38	392	32	6,5	8,2	—	6
72.	Rimske Toplice	219	12	245	10	5,5	4,1	—	2
73.	Ruše	1 127	84	1 022	79	7,5	7,7	—	5
74.	Sežana	111	22	129	18	19,8	14,0	—	4
75.	Slov. Bistrica	576	34	388	21	5,9	5,4	—	13
76.	Slovenj Gradec	472	37	383	29	7,8	7,6	—	8
77.	Slov. Konjice	418	21	596	17	5,0	2,9	—	4
78.	Solčava	95	17	96	18	17,9	18,8	1	—
79.	Šentjur	200	19	200	15	9,5	7,5	—	4
80.	Škofja Loka	931	74	1 215	77	7,9	6,3	3	—
81.	Šoštanj	750	25	713	21	3,3	2,9	—	4
82.	TAM Maribor	916	—	1 338	17	—	1,3	17	—
83.	Tolmin	481	62	496	57	12,9	11,5	—	5
84.	Trbovlje	976	68	1 065	64	6,4	6,0	—	4
85.	Tržič	940	111	855	87	11,8	10,2	—	24
86.	Velenje	650	25	529	23	3,8	4,3	—	7
87.	Vipava	209	10	185	11	4,8	5,9	1	—
88.	Vrhnika	317	32	278	31	10,1	11,2	—	1
89.	Vuzenica	122	3	94	3	2,5	3,2	—	—
90.	Zabukovca	247	3	263	2	1,2	0,8	—	1
91.	Zagorje	983	21	759	20	2,1	2,6	—	1
92.	Zreče	157	10	200	8	6,4	4,0	—	2
93.	»Železničar« Lj.	721	61	806	62	8,5	7,7	1	—
94.	»Železničar« Marib.	220	21	258	16	9,5	6,2	—	5
95.	Železniki	353	16	344	12	4,5	3,5	—	4
96.	Zerjav	479	20	570	17	4,2	3,0	—	3
97.	»Žičnica« Lj.	99	15	95	13	15,1	13,7	—	2
98.	Ziri	318	22	336	20	6,9	6,0	—	2
		57 412	4 974	58 766	4 725	—	—	92	341
Trst-Gorica			108		105				3
Beograd			43		31				12
Zagreb			68		67				1
Rep. plan. dr.			34		36			2	—
Ostale republike			72		80			8	—
Inozemski naroč.			58		62			4	—
Zamena z inoz.			35		37			2	—
Zamena v državi			25		26			1	—
Razni			145		222			47	—
		5 662		5 391				156	357

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz lastnih sredstev	prosto- voljno delo
			din	ur
1.	Ajdovščina	Koča na Čavnu	9 600	—
		Dom pod Čavnom (Predmeja)	696 910	—
2.	Akad. PD Ljubljana	Študentski planinski dom Tamar	308 951	100
3.	Avtomontaža Ljubljana	Gradnja koče pod Voglom	1 000 000	12 000
4.	Bled	Okrepčevalnica na Straži	37 646	128
		Blejska koča na Lipanci	243 613	75
		Dom planincev Murka na Bledu	455 119	1 273
5.	Bohinj-Srednja vas	Vodnikov dom na Velem polju	183 659	—
		Koča pod Bogatinom	172 682	—
		Koča na Uskovici	622 722	—
6.	Bovec	Koča na Mangartu	180 814	—
7.	Celje	Celjska koča	823 038	—
8.	Cerknica	Gradnja Doma na Slivnici	726 812	422
9.	Črnomelj	Dom na Mirni gori	550 000	350
10.	Črnuče	Gradnja koče na Mali planini	2 785 159	1 847
11.	Dol pri Hrastniku	Dom na Goreh	426 000	820
12.	Domžale	Gradnja depadanse na Vel. planini	2 586 287	353
13.	Gorje pri Bledu	Dom Planika pod Triglavom	420 000	200
14.	Hrastnik	Koča na Kalu	250 023	200
15.	Idrija	Planinski dom RUDAR Vojsko	235 290	—
		Pirnatova koča na Javorniku	17 885	180
16.	Ilirska Bistrica	Zavetišče na Svinščakih	940 000	800
17.	Javornik-Kor. Bela	Dom Valentina Staniča pod Triglavom	—	—
		Kovinarska koča na Zasipski planini	68 240	—
		Dom Pristava na Javorniškem rovtu	92 400	—
18.	Jesenice na Gorenjskem	Erjavčeva koča na Vršiču	310 138	—
		Gradnja Tičarjevega doma na Vršiču	1 926 287	180
19.	Kamnik	Dom na Starem gradu	12 653	—
		Adaptacija Cojzove koče na Kokrskem sedlu	2 856 610	—
20.	Kočevje	Koča pri Jelenovem studencu	—	127
21.	Kostanjevica na Krki	Dom na Polomu	183 343	—
22.	Kranj	Dom na Krvavcu	842 769	—
23.	Kranjska gora	Koča na Gozdu	86 000	—
		Mihov dom	250 000	—
24.	Križe	Koča na Kriški gori	917 000	—
25.	Kum Trbovlje	Koča na Kumu	70 000	250
26.	Lisca Videm-Krško	Tončkov dom na Lisici	176 342	94
27.	Litija	Dom na Jančah	792 000	—
28.	Litostroj Ljubljana	Dom na Sorški planini	300 000	500
29.	Ljubljana-matica	Dom v Kamniški Bistrici	13 182	—
		Gradnja tovarne žičnice na Komno	—	—
		Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih	1 102 525	—
		Triglavski dom na Kredarici	413 195	—
30.	Maribor-matica	Ribniška koča na Pohorju	7 781	—
		Koča na Pesniku	36 000	—
		Zavetišče na Urbanu	—	—
		Koča na Žavcarjevem vrhu	38 200	—
		Mariborska koča na Pohorju	321 960	—
31.	Medvode	Slavkov dom na Golem brdu	1 260 563	—
32.	Mežica	Zavetišče Helena	120 000	—
		Zavetišče Pikovo v Podpeci	85 000	—
		Zavetišče pri Pucu	40 000	—
		Zavetišče na Grohatu	15 000	220
		Zavetišče pri Škrubeju	50 000	—
		Dom na Peci	700 000	900
33.	Nova Gorica	Stjenkova koča na Trstelju	—	500
34.	Novo mesto	Dom Vinka Paderšiča na Gorjancih	151 732	—

INVESTICIJ V LETU 1963

Investirano					
v vrednosti	ostale subvencije	dotacija iz sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	Skupne investicije v letu 1963
din	din	din	din	din	din
—	—	—	—	—	9 600
—	—	—	—	3 333 328	4 035 238
3 600 000	—	—	2 880 950	—	3 209 901
44 800	—	—	—	—	4 600 000
18 750	—	—	—	—	82 446
190 950	—	—	—	—	262 363
—	—	—	1 100 000	—	646 069
—	—	—	—	—	1 285 659
—	—	—	—	—	172 682
—	—	—	—	—	622 722
—	—	—	—	—	180 814
84 400	—	—	—	4 859 031	5 682 069
105 000	—	—	—	—	811 212
370 000	—	—	—	—	655 000
123 000	100 000	—	—	—	3 155 159
141 200	—	—	—	—	649 000
32 000	—	—	—	—	2 727 487
50 000	—	—	—	—	452 000
—	—	—	—	—	300 023
18 000	90 000	—	—	—	235 290
80 000	480 000	—	—	—	125 885
—	—	3 753 805	2 000 000	5 000 000	1 500 000
—	—	—	—	—	10 753 805
—	—	—	—	—	68 240
—	—	—	—	—	92 400
36 000	20 000 000	—	—	—	310 138
—	—	—	—	—	21 962 287
—	—	—	—	—	12 653
—	—	—	—	—	2 856 610
15 240	—	—	—	—	15 240
—	—	—	—	—	183 343
—	990 321	—	—	—	1 833 090
—	—	—	—	—	86 000
—	—	—	—	—	250 000
75 000	—	—	—	300 000	1 217 000
14 100	—	—	—	—	145 000
—	—	—	—	2 000 000	2 190 442
100 000	—	—	—	500 000	1 292 000
—	—	—	—	1 700 000	2 100 000
—	—	—	—	—	13 182
—	—	—	—	16 425 888	16 425 888
—	—	2 100 000	—	—	1 102 525
—	—	—	—	—	2 513 195
—	—	—	—	352 624	360 405
—	—	—	—	—	36 000
—	—	—	—	17 550	17 550
—	—	—	—	—	38 200
—	—	—	—	587 826	909 786
—	—	—	—	—	1 260 533
—	—	—	—	—	120 000
—	—	—	—	—	85 000
44 000	—	—	—	—	40 000
—	—	—	—	—	59 000
180 000	—	—	—	—	50 000
250 000	—	—	—	—	880 000
—	—	—	—	—	250 000
—	—	—	—	—	151 732

Zap. št.	PLANINSKO DRUŠTVO	PLANINSKA POSTOJANKA	iz lastnih sredstev	prosto- voljno delo
			din	ur
35.	Oljka Polzela	Dom na gori Oljki	913 000	3 500
36.	Oplotnica	Koča na Pesku	100 000	140
37.	Podbrdo	Koča na Črni prsti	—	100
38.	Poljčane	Dom na Boču	435 327	320
39.	Prevalje	Dom na Uršlji gori	312 637	2 486
40.	PTT Ljubljana	Poštarska koča na Vršiču	427 492	1 100
41.	PTT Maribor	Poštarska koča pod Plešivcem	356 286	212
42.	Radeče pri Zid. mostu	Zasavska koča na Prehodavcih	220 000	—
43.	Ravne na Koroškem	Gradnja koče na Naravskih ledinah	2 511 096	1 250
44.	Ruše pri Mariboru	Tinetov dom (Ruška koča)	2 015 897	—
45.	Slovenjgradec	Koča pod Kremžarjevim vrhom	47 213	—
46.	Šentjur pri Celju	Gradnja planinskega doma na Resevni	208 100	700
47.	Škofja Loka	Dom na Lubniku	55 284	—
48.	Šoštanj	Andrejev dom na Slemenu	558 284	—
49.	Trbovlje	Gradnja planinskega doma na Mrzlici	216 785	1 820
50.	Tržič	Dom na Zelenici	701 643	—
		Prehodno plan. zavetišče v Trziču	1 146 261	—
		Dom na Kofcah	166 563	—
51.	Velenje	Dom na Paškem Kozjaku	—	1 500
52.	Vipava	Zavetišče pri Abramcu	—	38
53.	Vrhnika	Zavetišče na Planini	90 796	1 161
54.	Zagorje ob Savi	Koča na Zasavski gori	540 718	60
		Koča na Čemšeniški planini	702 279	80
55.	Zreče	Koča na Rogli	37 500	138
56.	Železničar Ljubljana	Gradnja koče na Vogarju	4 311 305	4 736
57.	Zerjav	Koča na Smrekovcu	928 169	—
58.	Ziri	Gradnja koče na Goropekah	170 000	4 800
59.	PZS	Razni stroški v zvezi z gradnjo in adap- tациjo planinskih postojank	—	—
Skupaj			44 085 765	45 660
V letu 1962:			32 261 939	24 307
V letu 1963:			44 085 765	45 660
Razlika:			+ 11 823 826	+ 21 353

I n v e s t i r a n o

v vred- nosti	ostale sub- vencije	dotacija iz sklada PVP	posojilo PZS	ostalo posojilo	Skupne investicije v letu 1963
din	din	din	din	din	din
700 000	—	—	—	6 500 000	8 113 000
28 000	1 350 000	—	—	—	1 478 000
10 000	—	3 440 060	—	—	3 450 060
70 000	—	—	—	—	505 327
372 900	—	—	—	—	685 537
220 000	—	—	—	—	647 492
42 400	—	—	—	—	398 686
—	—	40 000	—	—	260 000
375 000	350 000	—	—	—	3 236 096
—	—	—	—	—	2 015 897
—	—	—	—	—	47 213
75 000	750 000	—	—	42 000	1 075 100
—	—	—	—	—	55 284
—	—	—	—	—	558 284
723 000	3 224 508	—	—	5 904 826	10 074 119
—	—	—	—	16 410 000	17 111 643
—	—	—	—	—	1 146 261
—	—	—	—	—	166 563
300 000	—	—	—	900 000	1 200 000
9 500	—	—	—	—	9 500
69 660	210 000	—	—	50 000	420 456
12 000	—	—	—	—	552 718
16 000	—	—	—	—	718 279
20 700	50 000	—	—	—	108 200
1 184 000	—	—	—	—	5 495 305
—	—	—	—	—	928 169
720 000	6 180 000	—	500 000	2 370 000	9 940 000
—	—	104 968	—	—	104 968
10 545 600	33 774 829	9 438 833	6 480 950	67 258 073	171 584 050
4 895 537	28 580 142	6 720 436	8 597 664	115 938 612	196 994 330
10 545 600	33 774 829	9 438 833	6 480 950	67 258 073	171 584 050
+ 5 650 063	+ 5 194 687	+ 2 718 397	— 2 116 714	— 48 680 539	— 25 410 280

PREGLED KAPACITETE, OBISKOV IN NOČITEV PLANINSKIH POSTOJANK V LETU 1963

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev		
					Število postelj	Število ležišč	vseh ležišč	Jugo-slovanov	ino-zemcev	vseh skupaj	domačin	ino-zemskih	skupaj
1.	Študentski planinski dom Tamar	Jul. Alpe	1108	APD Ljubljana	18	27	45	2 371	317	2 688	1 639	429	2 086
2.	Koča pod Voglom ¹	"	1530	Automontaža Ljubljana	—	12	12	ni evidentirala				5	826
3.	Blejska koča na Lipanci	"	1633	Bled	32	—	32	3 697	68	3 765	821		849
4.	Dom planincev MURKA na Bledu	"	501	Bled	3	10	13	24 920	—	24 920	788	61	—
5.	OKrepčevalnica na Straži ²	"	636	Bled	—	—	—	18 760	—	18 760	—	—	—
6.	Koča dr. Janeza Mencingerja	"	805	Bohinjska Bistrica	—	7	7	2 288	—	2 288	39	—	39
7.	Vodnikov dom na Velem polju	"	1805	Bohinj - Srednja vas	33	20	53	4 372	75	4 447	1 863	62	1 925
8.	Koča pod Bogatinom	"	1513	Bohinj - Srednja vas	39	15	54	3 998	76	4 074	2 217	76	2 293
9.	Koča na Uskovnici	"	1138	Bohinj - Srednja vas	17	8	25	3 347	17	3 364	1 854	17	1 871
10.	Koča Zlatorog v Trenti	"	622	Bovec	17	16	33	4 909	127	5 036	1 492	137	1 629
11.	Dom na Predelu	"	1156	Bovec	7	7	14	14 932	66	14 998	298	71	369
12.	Dom Petra Skalarja na Kaninu	"	1811	Bovec	17	68	85	352	12	364	168	12	180
13.	Koča na Mangrtu	"	2072	Bovec	12	20	32	11 876	127	12 003	292	127	419
14.	Aljažev dom v Vratih	"	1015	Dovje - Mojstrana	30	135	165	11 456	1 128	12 584	3 714	1 128	4 842
15.	Dom Planika pod Triglavom	"	2408	Gorje pri Bledu	20	44	64	4 927	329	5 256	1 535	329	1 864
16.	Tržaška koča na Doliču	"	2120	Gorje pri Bledu	24	21	45	4 948	268	5 216	2 999	316	3 315
17.	Dom Valentina Staniča ³	"	2332	Javornik - Koroška Bela	—	—	—	3 132	—	3 132	—	—	—
18.	Kovinarska koča na Zasipski planini	"	892	Javornik - Koroška Bela	14	16	30	4 045	6	4 051	564	6	570
19.	Erjavčeva koča na Vršču	"	1515	Jesenice na Gorenjskem	43	18	61	10 640	144	10 784	4 521	144	4 665
20.	Tičarjev dom na Vršču	"	1620	Jesenice na Gorenjskem	20	28	48	11 758	157	11 915	1 494	157	1 651
21.	Koča pri izviru Soče	"	876	Jesenice na Gorenjskem	—	10	10	9 663	22	9 685	231	22	253
22.	Bivak I (Vel. Dnina)	"	2180	Jesenice na Gorenjskem	—	4	4	52	—	52	17	—	17
23.	Bivak II (Pod Rokavi)	"	2140	Jesenice na Gorenjskem	—	5	5	48	—	48	17	—	17
24.	Bivak III (Za Akom)	"	1340	Jesenice na Gorenjskem	—	8	8	54	—	54	46	—	46
25.	Bivak IV (Na Rušju)	"	1980	Jesenice na Gorenjskem	—	6	6	42	—	42	30	—	30
26.	Koča v Martuljku	"	930	Jesenice na Gorenjskem	6	5	11	182	—	182	63	—	63
27.	Zavetišče pod Spičko	"	2050	Jesenice na Gorenjskem	—	14	14	1 180	42	1 222	299	42	341
28.	Dom na Vrsnem	"	610	Kobarid	6	15	21	340	7	347	118	7	125
29.	Koča v Krnici	"	1218	Kranjska gora	3	9	12	361	—	361	247	3	250
30.	Mihov dom na Vršču	"	1150	Kranjska gora	4	12	16	855	13	868	491	16	507
31.	Koča na Gozdu	"	1226	Kranjska gora	10	22	32	3 073	272	3 345	1 513	272	1 785
32.	Litostrojska koča na Soriški planini	"	1307	Litostroj Ljubljana	53	15	68	1 530	20	1 550	4 172	20	4 192
33.	Dom na Komni	"	1520	Ljubljana - matica	66	24	90	8 639	358	8 997	5 749	647	6 396

¹ Koča otvrorjena šele 6. 10. 1963

² Poslovala le od 1. 5. do 31. 10.

³ Zaradi obnove le zašlino posloval — otvorjen 26. 8.

34.	Koča pri Savici	"	660	Ljubljana - matica	—	28	28	3 267	140	3 407	1 481	140	1 621
35.	Mladinsko zavetišče na Bogat. sedlu	"	1804	Ljubljana - matica	ni bilo oskrbovano								
36.	Koča pri Triglavskih sedmerih jezerih	"	1683	Ljubljana - matica	50	54	104	5 783	389	6 172	4 108	415	4 523
37.	Triglavski dom na Kredarici	"	2515	Ljubljana - matica	50	58	108	6 978	518	7 496	2 903	311	3 214
38.	Gomiščekovo zavetišče na Krnu	"	2060	Nova Gorica	—	33	33	1 043	50	1 093	312	58	370
39.	Dom dr. Klementa Juga v Lepeni	"	960	Nova Gorica	24	30	54	2 031	140	2 174	656	12	668
40.	Koča na Črni prsti	"	1844	Podbrdo	—	16	16	1 273	34	1 307	229	15	244
41.	Poštarska koča na Vršiču	"	1725	PTT Ljubljana	3	22	25	12 529	498	13 027	1 095	498	1 593
42.	Zasavska koča na Prehodavcih	"	2050	Radeče pri Zid. mostu	—	22	22	2 765	206	2 971	776	206	982
43.	Pogačnikov dom pri Kriških jezerih	"	2052	Radovljica	36	35	71	2 762	738	3 500	1 578	738	2 316
44.	Koča na Razor planini	"	1333	Tolmin	16	35	51	1 341	11	1 352	596	11	607
45.	Zavetišče na Globoki	"	1835	Tolmin	—	2	2	ne evidentira					
46.	Koča na Poreznu ¹	Pred-	1632	Cerkno	21	—	21	447	—	447	19	—	19
47.	Koča na Crnem vrhu nad Novaki	gorje	1288	Cerkno	25	—	25	2 853	12	2 865	85	—	85
48.	Zavetišče na Robidenskem brdu	Jul. Alp	824	Cerkno	2	—	2	1 773	—	1 773	8	—	8
49.	Zavetišče Ravne	"	707	Cerkno	2	—	2	1 872	3	1 875	—	21	21
50.	Koča na Smarjetni gori	"	664	Kranj	—	—	—	12 348	59	12 398	—	—	—
51.	Slavkov dom na Golem brdu	"	440	Medvode	16	—	16	2 244	34	2 278	1 752	145	1 897
52.	Dom na Lubniku	"	1027	Škofja Loka	22	—	22	2 614	16	2 630	409	10	419
53.	Koča na Ratitovcu	"	1666	za Selško dolino v Železnikih	10	29	39	1 925	—	1 925	536	—	536
54.	Zavetišče Farji potok	"	700	za Selško dolino v Železnikih	—	—	—	536	—	536	—	—	—
55.	Zavetišče pri Bertu v Dražgošah	"	850	za Selško dolino v Železnikih	2	—	2	1 918	—	1 918	47	—	47
56.	Zavetišče Urban v Dražgošah	"	850	za Selško dolino v Železnikih	—	—	—	773	—	773	—	—	—
57.	Zavetišče Mohor	"	840	za Selško dolino v Železnikih	—	—	—	286	—	536	—	—	—
58.	Zavetišče Prtoč	"	1910	za Selško dolino v Železnikih	—	—	—	1 660	—	1 660	—	—	—
59.	Dom Pristava na Javorniškem rovtu	Kara-	920	Javornik - Koroška Bela	14	20	34	2 765	—	2 765	913	—	913
60.	Dom na Peci	vanke	1665	Mežica	81	59	131	6 303	32	6 335	3 619	17	3 636
61.	Koča na Pikovem (Podpeca)	"	986	Mežica	6	—	6	1 415	16	1 431	120	—	120
62.	Zavetišče pri Skrubuju	"	650	Mežica	—	—	—	2 760	40	2 800	—	—	—
63.	Zavetišče v Heleni	"	730	Mežica	—	—	—	3 145	—	3 145	—	—	—
64.	Dom na Uršlji gori	"	1696	Prevalje	50	—	50	4 759	29	4 787	3 939	—	3 939
65.	Poštarska koča pod Plešivcem	"	800	PTT Maribor	8	10	18	5 350	19	5 369	352	—	352
66.	Valvazorjev dom pod Stolum	"	1180	Radovljica	40	—	40	1 957	54	2 011	799	16	725
67.	Roblekov dom na Begunjsčici	"	1757	Radovljica	27	40	67	1 657	12	1 669	842	11	853
68.	Koča na Naravskih ledinah ²	"	1128	Ravne na Koroškem	8	—	8	228	—	228	—	—	—
69.	Dom na Kofcah	"	1505	Tržič	21	8	29	4 681	25	4 706	680	5	685
70.	Dom na Zelenici	"	1535	Tržič	ni posloval								
71.	Prehodno plan. zavetišče v Trziču	"	516	Tržič	—	—	—	8 750	—	8 750	—	—	—
72.	Kostanjčeva koča na Dobri	"	1520	Tržič	8	6	14	2 575	2	2 577	451	—	451
73.	Dom v Logarski dolini z depandanso	Kamniške	757	Celje	161	—	161	32 922	1 486	34 408	9 282	768	10 050
74.	Frišaufov dom na Okrešlju	Alpe	1378	Celje	44	60	104	17 782	436	18 218	1 133	11	1 144
75.	Kocbekov dom na Korošici	"	1808	Celje	23	36	59	2 417	74	2 491	558	32	590
76.	Mozirska koča na Golteh z depand.	"	1344	Celje	94	64	158	3 955	59	3 114	553	4	557

¹ Zasilno poslovala samo od 29. 6. do 14. 7. in od 2. do 27. 8.

² Se v gradnji

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev		
					število postelj	število ležišč	vseh ležišč	Jugo-slovanov	ino-zemcev	vseh skupaj	domačih	ino-zemskih	skupaj
77.	Mozirska koča — podružnica Smihel	Kamniške	852	Celje	—	—	—	1 553	23	1 576	—	—	—
78.	Bivak pod Ojstrico	Alpe	1800	Celje	4	—	4	69	2	71	18	—	18
79.	Češka koča na Ravneh	"	1545	Jezerško	29	20	49	2 828	32	2 860	1 015	45	1 060
80.	Cojzova koča na Kokrskem sedlu*	"	1791	Kamnik	30	25	55	2 072	73	2 145	999	73	1 072
81.	Koča na Jermanovih vratih	"	1884	Kamnik	46	40	86	1 472	32	1 504	1 056	4	1 060
82.	Bivak v Kočni	"	1952	Kranj	—	6	6	22	—	22	28	—	28
83.	Dom Kokrskega odreda na Kališču	"	1540	Kranj	21	14	35	2 023	10	2 033	588	6	594
84.	Koča na Kriški gori	"	1582	Križe pri Golniku	10	30	40	6 760	—	6 760	1 188	—	1 188
85.	Zavetišče na Mali Poljani	"	1100	Križe pri Golniku	—	5	5	2 626	—	2 626	134	—	134
86.	Zavetišče v Gozdu	"	864	Križe pri Golniku	3	—	3	5 119	—	5 119	30	—	30
87.	Dom v Kamniški Bistrici	"	601	Ljubljana - matica	43	—	43	28 021	233	28 254	2 831	176	3 007
88.	Bivak pod Skuto	"	2104	Ljubljana - matica	—	8	8	73	—	73	73	—	73
89.	Koča na Loki pod Raduho	"	1520	Luče ob Savinji	9	20	29	2 173	3	2 176	598	3	601
90.	Okrepčevalnica Igla	"	750	Luče ob Savinji	—	—	—	ne evidentira					
91.	Zavetišče Grohat na Raduhi	"	1882	Mežica	6	16	22	1 423	20	1 443	520	—	520
92.	Zavetišče pri Pucu	"	730	Mežica	—	—	—	2 290	10	2 300	—	—	—
93.	Koča pod Olševu	"	1250	Solčava	—	—	—	453	7	460	—	—	—
94.	Zavetišče pod Ojstrico	"	1206	Solčava	10	20	30	1 164	42	1 206	128	1	129
95.	Andrejev dom na Slemenu	"	1096	Soštanj	45	50	95	11 055	276	11 331	1 847	226	2 073
96.	Dom pod Storžičem	"	1100	Tržič	33	35	68	7 019	41	7 060	1 455	8	1 463
97.	Bivak v Storžiču	"	1750	Tržič	6	—	6	110	—	110	68	—	68
98.	Zavetišče Potarje	"	1100	Tržič	—	—	—	915	—	915	—	—	—
99.	Koča na Smrekovcu	"	1377	Žerjav	71	10	81	5 350	5	5 355	4 192	5	4 197
100.	Koča na Mali planini†	Pred-gorje	1447	Crnuče	—	20	20	798	5	803	321	—	321
101.	Dom na Veliki planini	"	1560	Domžale	19	28	47	6 885	—	6 865	1 618	13	1 631
102.	Dom na Menini planini	Kam. Alp	1508	Gornji grad	20	20	40	1 582	—	1 582	637	3	640
103.	Koča na Starem gradu	"	583	Kamnik	15	—	15	11 506	21	11 527	483	58	541
104.	Zavetišče na Kratni	"	518	Kamnik	—	—	—	4 120	—	4 120	—	—	—
105.	Dom na Krvavcu	"	1700	Kranj	110	50	160	40 836	218	41 054	6 594	195	6 789
106.	Koča ob žlečnici na Krvavcu	"	1485	Kranj	—	—	—	16 621	67	16 688	—	—	—
107.	Mengeška koča na Gobavici	"	440	Janeza Trdine Mengeš	5	—	5	8 048	12	8 060	65	—	65
108.	Koča na Gori Oljki	"	734	Oljka Polzela	12	28	40	3 621	31	3 652	212	14	226
109.	Planinski dom na Resevni z zavet.*	"	682	Sentjur pri Celju	4	—	4	3 039	17	3 056	2 334	17	2 351
110.	Mariborska koča z razgl. stolpom	Pohorje	1040	Maribor - matica	35	18	53	5 100	142	5 242	2 752	159	2 911

* V adaptaciji

† Ni oskrbovana — ključ pri PD

* Še nedograjen

111.	Ribniška koča	"	1530	Maribor - matica	34	25	59	5 408	91	5 499	3 738	83	3 821
112.	Koča na Pesniku ⁹	"	1100	Maribor - matica	8	—	8	514	—	514	6	—	6
113.	Koča na Pesku	"	1382	Oplotnica	30	—	30	4 670	130	4 800	789	36	825
114.	Ruška koča (Tinčov dom)	"	1250	Ruše pri Mariboru	15	32	47	2 817	16	2 833	2 618	16	2 634
115.	Dom pri Treh kraljih	"	1200	Slovenska Bistrica	35	23	58	924	32	956	1 090	7	1 097
116.	Koča pod Kremžarjevim vrhom ¹¹	"	1161	Slovenj Gradec	10	19	29	150	—	150	38	—	38
117.	Grmovškov dom pod Veliko Kopo	"	1377	Slovenj Gradec	34	16	50	1 076	—	1 076	1 110	—	1 110
118.	Razgledni stolp na Rogli	"	1517	Slovenske Konjice	ne evidentira								
119.	Koča Planine ¹¹	"	1010	Vuzenica	2	7	9	—	—	—	—	—	—
120.	Koča na Rogli	"	1481	Zreče	17	10	27	6 009	171	6 189	1 013	1	1 014
121.	Dom na Boču z razglednim stolpom	Boč	698	Poljčane	30	—	30	7 492	8	7 500	1 361	55	1 416
122.	Planinski dom Kozjak	Kozjak	705	Kozjak Maribor	29	—	29	8 500	—	8 500	426	—	426
123.	Zavetišče Sober	"	320	Kozjak Maribor	—	—	—	5 003	—	5 003	—	—	—
124.	Koča na Zavečarjevem vrhu	"	914	Maribor - matica	13	11	24	2 014	—	2 014	514	—	514
125.	Zavetišče na Urbanu	"	595	Maribor - matica	—	—	—	772	—	772	—	—	—
126.	Zavetišče Podlipje	"	840	Vuzenica	—	—	—	1 469	33	1 502	—	—	—
127.	Dom na Paškem Kozjaku	Paški Kozjak	970	Velenje	17	14	31	564	12	576	352	12	364
128.	Koča na Bohorju	Zasavje	935	Bohor Senovo	51	20	71	4 323	—	4 323	954	—	954
129.	Celjska koča	"	750	Celje	52	—	52	6 498	184	6 682	1 113	62	1 175
130.	Dom v Gorah	"	791	Dol pri Hrastniku	23	30	53	6 531	177	6 708	627	109	736
131.	Koča na Kalu	"	956	Hrastnik	30	40	70	8 268	—	8 268	749	—	749
132.	Koča na Kumu	"	1219	Kum Trbovlje	32	—	32	3 832	—	3 832	658	—	658
133.	Dom na Smohorju	"	774	Laško	25	25	50	1 868	13	1 881	1 149	—	1 149
134.	Tončkov dom na Lisci	"	947	Lisca Videm - Krško	22	9	31	1 154	54	1 208	929	8	937
135.	Dom na Jančah	"	794	Litija	17	20	37	6 873	44	6 917	842	29	871
136.	Zavetišče Lovrenc	"	711	Radeče pri Zid. mostu	—	—	—	874	—	874	—	—	—
137.	Zavetišče na Kopitniku	"	914	Rimske Toplice	4	—	4	2 011	—	2 011	50	—	50
138.	Dom na Mrzlici	"	1119	Trbovlje	58	35	93	5 921	41	5 962	1 032	8	1 040
139.	Koča na Zasavski gori	"	849	Zagorje ob Savi	25	28	53	4 469	—	4 469	696	—	696
140.	Zavetišče Zaloka	"	670	Zagorje ob Savi	—	—	—	2 431	—	2 431	—	—	—
141.	Coparjeva koča na Čemšenški planini	"	1206	Zagorje ob Savi	8	8	16	1 911	—	1 911	99	—	99
142.	Dom na Polomu	Gorjanci	725	Kostanjevica na Krki	12	20	32	2 104	1	2 105	710	5	715
143.	Dom Vinka Padersiča	"	822	Novo mesto	6	12	18	2 340	—	2 340	600	—	600
144.	Dom na Mirni gori	Dolenjsko	1048	Črnomelj	39	12	51	5 178	299	5 477	1 045	—	1 045
145.	Gostišče v Črmošnjicah	gričevje	400	Črnomelj	4	—	4	ne evidentira					
146.	Bife na kolodvoru	"	156	Črnomelj	ne evidentira								
147.	Koča pri Jelenovem studencu	"	850	Kočevje	5	8	13	608	7	615	75	4	79
148.	Dom na Govejku	Polhograjski	812	Obrtnik Ljubljana	28	6	34	501	—	501	470	—	470
149.	Zavetišče na Planini z razgl. stolpom	dolomiti	733	Vrhnika	—	—	—	3 164	—	3 164	—	—	—
150.	Iztokova koča pod Golaki ¹²	Trnovski	1260	Ajdovščina	—	12	12	68	—	68	40	—	40
151.	Koča na Čavnu ¹²	gozd	1239	Ajdovščina	4	8	12	162	16	178	—	—	—

⁹ Poslovala le julij-december

¹⁰ Koča večji del neoskrbovana

¹¹ Od 1. 7. dalje ni poslovala

¹² Ni oskrbovana — ključ pri PD

¹³ Poslovala le 2 nedelji v septembru

Zap. št.	Planinska postojanka	Gorski predel	Nadmorska višina	V upravi planinskega društva	Kapaciteta ležišč			Število obiskovalcev			Število nočitev		
					Število postelj	Število ležišč	vseh ležišč	Jugo-slovanov	ino-zemcev	vseh skupaj	domačih	ino-zemskih	skupaj
152.	Dom pod Cavnom (Predmeja)	Trnovski	890	Ajdovščina	13	—	13	1 711	—	1 711	295	—	295
153.	Koča pri izviru Hublja	gozd	250	Ajdovščina	—	—	—	2 955	13	2 968	—	—	—
154.	Koča Kekec na Katarini	"	306	Nova Gorica	16	—	16	12 329	4 736	17 065	1 860	320	2 180
155.	Zavetišče na Sivki	Idrijsko	1036	Idrija	—	—	—	1 790	—	1 790	—	—	—
156.	Zavetišče na Jelenku	hribovje	1106	Idrija	—	—	—	1 500	—	1 500	—	—	—
157.	Koča na Hleviški pl. z razgl. stolpom	"	907	Idrija	—	6	6	4 605	—	4 605	36	—	36
158.	Pirnatova koča na Javorniku ¹⁴	"	1240	Idrija	—	10	10	179	—	179	33	—	33
159.	Planinski dom Rudar Vojsko	"	1080	Idrija	25	10	35	11 208	26	11 234	2 509	26	2 535
160.	Dom na Goropekah	"	742	Ziri	ni evidencialni ni poslovalo								
161.	Zavetišče na Svinščakih	Snežnik	1242	Hirska Bistrica									
162.	Zavetišče na Vel. Snežniku	"	1796	Hirska Bistrica	5	10	15	1 527	350	1 877	129	22	142
163.	Tumova koča na Slavniku	Tržaško-Komenski	1028	Koper	7	22	29	2 633	1 512	4 145	120	80	200
164.	Stjenkova koča na Trstelju	Kras	642	Nova Gorica	12	—	12	1 756	—	1 756	58	—	58
165.	Vojkova koča na Nanosu ¹⁵	Nanos	1248	Postojna	3	40	43	3 047	139	3 186	1 124	—	1 124
166.	Zavetišče pri Abramcu	"	915	Vipava	—	—	—	657	24	681	—	—	—
167.	Koča Mladika na Pečni rebri ¹⁶	Notranjski kras	710	Postojna	—	6	6	2 529	—	2 529	—	—	—

¹⁴ Oskrbovana le od 1. 8. dalje

¹⁵ Poleti neredno poslovalo

¹⁶ Od 1. 11. dalje le zasilno oskrbovana

Inozemski obiskovalci planinskih postojank so bili iz sledečih držav: 7199 iz Italije, 5053 iz Avstrije, 2728 iz Nemčije, 911 iz Anglije, 725 iz Nizozemske, 304 iz ZDA, 233 iz Francije, 206 iz Švice, 204 iz CSSR, 175 iz Kanade, 151 iz SSSR, 118 iz Poljske, 57 iz Belgije, 51 iz Danske, 36 iz Madžarske, 30 iz Bolgarije, 11 iz Švedske, 10 iz Norveške, 7 iz Izraela, 4 iz Avstralije, 4 iz Luxemburga, 3 iz Argentine, 2 iz Grčije, 1 iz Indonezije, 1 iz Mehike, 1 iz Romunije in 1 iz ZAR.

1 iz Indonezije, 1 iz Mehike, 1 iz Romunije in 1 iz ZAR.

S k u p a j					2 741	2 296	5 049	699 914	18 225	718 139	141 864	9 439	151 305
Leta 1962:					2 681	2 433	5 114	718 854	8 845	727 699	—	—	138 308
Leta 1963:					2 744	2 296	5 040	699 914	18 225	718 139	141 864	9 439	151 303
Razlika:					+63	-137	74	-18 940	+9 380	-9 560	—	—	+12 995

PLANINCI!

VAŠE TOČKE VAM BODO MNOGO LAŽJE DOSEGLJIVE,
ČE SI BOSTE OSKRBELI MOTOR, MOPED ALI KOLO.

VSE TO LAHKO NABAVITE POD NAJUGODNEJŠIMI
POGOJI PRI

TRGOVSKEM PODJETJU

»VOLAN«

LJUBLJANA

KJER LAHKO KUPUJETE TUDI NA KREDIT

TRGOVSKO PODJETJE

»PETROL«

LJUBLJANA, VOŠNJAKOVA 2

INDUSTRIJSKA, TRANSPORTNA IN GRADBENA PODJETJA

V NAŠIH SKLADIŠČIH SE LAHKO
OSKRBITI Z VSEMI VRSTAMI MAZIV
DOMAČE PROIZVODNJE

OBRATNO GOSPODARSKO PODJETJE

Cvetličarne

LJUBLJANA, WOLFOVA 10

priporoča svoje poslovalnice;

»CVET«, Wolfova 10, telefon 22-513

»CVETLICA«, Titova 3, telefon 22-337

»ORHIDEJA«, Nebotičnik-prehod, telefon 20-897

»ROŽA«, Nazorjeva 1, telefon 23-194

Telefon 22-513

Predilnice – tkalnice – barvarne – tiskarne – apreture

Mariborska tekstilna tovarna – Maribor

KRALJEVIČA MARKA 19

Telefon 230-11

Telex 033-17

Poštni predal 9

Telegrami – Tekstiltvor

Obrati:

Melje, tel. 230-11

Tabor, tel. 310-80

Ruše, tel. 80-105

Ljutomer, tel. 30

Merinka, tel. 311-90

Proizvajamo:

Preje –

bombažne, kardirane, česane,

stanične in sintetične,

vlgogne,

volnene – mikane

Tkanine –

bombažne,

volnene iz staničnih vlaken,

podloge iz umetne svile

tkanine izdelane iz sintetičnih vlaken

Šivalni sukanec

Vsi naši izdelki so znani po izredno dobri kvaliteti in zelo ugodnih cenah.

Tovarna dokumentnega in kartnega papirja

Telefon: Radeče 81-950, 81-951

Tekači račun pri NB Celje 603-11-1-1030

Brzjavi: Papirnica Radeče

Železniška postaja: ZIDANI MOST

PROIZVAJA:

vse vrste brezlesnih papirjev
in kartonov
specialne papirje
surovi heliografski
in foto papir
paus papir
kartografski
specialni risalni »Radeče«
papirje za filtre itd.

IZDELUJE:

vse vrste kartic
za luknjanje v standardni velikosti
in tisku
Po želji izdeluje kartice
v posebnem tisku
v rdeči, modri ali sivi barvi

RADEČE PRI ZIDANEM MOSTU

Prašek za avtomatsko varjenje

EP-10

vrsta toka: enosmerni (=)
granulacija 12 x 48

EP-20

vrsta toka: izmenični (∞)
enosmerni (=)
granulacija 12 x 48

Proizvaja

Železarna Jesenice

Jesenice — SR Slovenija